

Toni Sauna-aho

Kuinka aloittaa sijoittaminen?

Aloittelevan sijoittajan kokoelma

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Tradenomi

Liiketalouden koulutusohjelma

Opinnäytetyön raporttiosa

Lokakuu 2013

Tekijä	Toni Sauna-aho
Otsikko	Kuinka aloittaa sijoittaminen? Aloittelevan sijoittajan kokoelma
Aika	Elokuu 2013
Sivumäärä	16 sivua + 1 liite
Tutkinto	Tradenomi
Koulutusohjelma	Liiketalous
Suuntautumisvaihtoehto	Talous ja rahoitus
Ohjaaja	Lehtori Elisabeth Schauman
<p>Tämän työn tarkoitus oli luoda kattava käytännön elämän ongelmiin paneutuva sijoittamisen kokoelma. Työn tarkoitus on paikata reaali maailmaan ja nykyisen sijoitusmaailman väliin jäävä tietokuilu. Kokoelma luo aloittelevalle sijoittajalle reitin, jota pitkin aloittaa sijoittajan pitkä taival sijoittamisen maailmaan keskittyen vahvasti reaali maailman ongelmiin ja niihin vaikeuksiin, joihin sijoittaja väistämättä törmää.</p> <p>Työn sisältö kerättiin laajan lähdeaineiston pohjalta ja omakohtaisten kokemusten kautta. Tukea saatiin myös pankkimaailmassa pitkään työskennelleiltä henkilöiltä, jotka työskentelevät yksityisasiakkaiden parissa. Työn aihealueita ja ideoita haettiin pankissa asiakkaiden mielipiteistä ja ajatuksista. Tieto kerättiin ennen kaikkea kokemuksen ja vapaan keskustelun kautta ja tähdättiin luonnollisiin tosielämässä esiintyviin tilanteisiin ja ajatuksiin.</p> <p>Työn tuloksena oli perustava kokoelma, jossa käsitellään sijoittajalle yleisimmät sijoitusvaihtoehdot sivuten samalla muita olemassa olevia sijoitusvaihtoehtoja. Työ luo perustavat tiedot myös yksityishenkilön sijoittamisen verotukseen ja siihen mikä on sijoittamisen rooli nyky maailmassa. Kokoelma sisältää kattavan sanaston ja teoriaa, joka tutustuttaa lukijan sijoitusinstrumentteihin ja vaikeampaan termistöön. Varsinainen kokoelma myös antaa vinkkejä sijoittamiseen ja ohjeita rakentavaan sijoituskeskusteluun ja käyttäytymiseen.</p> <p>Tekijä kehottaa työn lisäksi tutustumaan alan muuhun kirjallisuuteen ja materiaaliin, sillä tietoa on tarjolla runsaasti. Ennen varsinaisia sijoituspäätöksiä on myös järkevää paneutua tarkemmin niihin sijoitusvaihtoehtoihin, joihin haluaa sijoittaa.</p>	
Avainsanat	sijoittaminen, kokoelma, aloittelija, perusteet, piensijoittaja, rahasto

Author	Toni Sauna-aho
Title	How to start investing? Beginner's investment collection
Date	October 2013
Number of Pages	16 pages + 1 appendix
Degree	Bachelor of Business Administration (BBA)
Degree Programme	Economics and Business Administration
Specialisation option	Accounting and Finance
Instructor	Elisabeth Schauman, Senior Lecturer
<p>The objective of the present work was to establish comprehensive investing collection which focused on real life problems. Another aim of the works was also to patch the information gap between real life investing and investing in today's world. This collection's purpose was also to offer a path for a beginner investor to delve into the world of investing focusing on the real life situations and challenges on which new investors will inevitably come across with.</p> <p>The content for this collection was gathered from various sources and literature. The collection also gained benefit from the author's first-hand experience in investing. In addition bankers who have a long history in banking and investing gave their insight on the present work. Some of the ideas and direction of this work was influenced by bank customer's opinions and ideas which were collected in casual conversations in real life situations.</p> <p>This work resulted in a comprehensive collection book which explains the most common investing instruments mentioning and introducing other investment possibilities slightly on the side. This collection also offers a glance at a private persons taxing when dealing with investments and the role of investing in today's world. The collection also includes theory and vocabulary which familiarizes the reader with different kinds of investing instruments. The actual collection book also gives out tips for how to invest, how to have constructive conversations about investing and how to behave in specific situations.</p> <p>The author recommends reader to study also other field's literature and material available since the information available is vast. The author also discourages not to trust solely on one source while making investing decisions. It is also important to focus on and deeply get to know the investing instruments which the reader might be interested in investing in before the actual investing decisions are made.</p>	
Keywords	Investing, collection, beginner, basics, small investor, fund

Sisällysluettelo

1	Johdanto	1
1.1	Työn tarpeellisuus	1
1.2	Työn tarkoitus ja tavoitteet	2
2	Lähtökohdat ja henkilökohtaiset syyt opinnäytetyölle	2
3	Riski ja tuotto	3
4	Varallisuuden jakaminen ja portfolioteoria	5
4.1	Allokaatioajattelu	5
4.2	Hajauttaminen riskin pienentäjänä	7
4.2.1	Markowitzin portfolioteoria	7
4.2.2	Portfolioteorian hyöty	8
5	Sisältö ja käsiteltävät asiat	11
6	Opinnäytetyöprosessin eteneminen	12
6.1	Työn eteneminen	12
6.2	Tehtyjä havaintoja ja ratkaisuja	13
7	Jälkipuinti	14
7.1	Teorian hyödyntäminen	14
7.2	Työn onnistuminen ja pohdintaa	15
	Lähteet	16
	Liitteet	
	Liite. Kuinka aloittaa sijoittaminen. (Kokoelma)	

1 Johdanto

Sijoittamisen maailma on jo pitkään suunnannut verkkoon, erilaisten verkkopalveluiden, kuten verkkopankin ansiosta. Nykyään Internet pursuaa erilaisia osake-, rahasto- ja sijoitusoppaita onnistuneeseen sijoittamiseen, jotka ovat kooltaan jokainen yleensä varsin laajoja kokonaisuuksia. Sijoittamisesta kiinnostuneena aloittelijana, ilman kunnollisia lähtötietoja, voi olla kuitenkin vaikea tietää, mistä lähteä liikkeelle. Tämä opinäytetyön tarkoitus on ratkaista *liikkeellelähdön* ongelma ja alkuperäinen tarkoitus oli tarjota helppo ja ymmärrettävä käytännön **opas**. Työn edetessä kuitenkin kokoelma muuttui enemmänkin **koosteeksi** tai **kokoelmaksi** omista kokemuksistani ja aiheista, jotka olen itse kokenut tärkeiksi. Nykyinen kooste tai kokoelma on pääosin suunnattu henkilöille, joilla on vähän tietoa tai kokemusta sijoittamisesta mutta kuitenkin selkeää kiinnostusta sijoittamista ja säästämistä kohtaan. Työ itsessään voi toimia myös hyvänä kertauskokonaisuutena kokeneemmalle sijoittajalle.

1.1 Työn tarpeellisuus

Työ on tarpeellinen tehdä, koska olennaisen ja epäolennaisen tiedon välissä on suuri kuilu. Maailmassa on niin paljon tietoa, että koin tarpeelliseksi luoda kokoelman, jossa tieto on valmiiksi seulottu läpi. Pelkästään työn tekemiseen jouduttiin käyttämään lukuisia erilaisia lähteitä, kuten Internet-lähteitä, haastatteluja ja paljon alan kirjallisuutta ja jo ennestään tehtyjä oppaita. Kaiken tuon materiaalin läpi käyminen vie sijoittajalta kohtuuttoman paljon aikaa erityisesti silloin, kun aloittelija ei tiedä, mistä aloittaa. Tämä kokoelma tarjoaa oikoreitin sijoittamisen maailmaan antaen laajat lähtötiedot erilaisista korko ja osaketuotteista, käsitellen samalla vaikeampia ja monimutkaisempia aiheita, joiden olemassaolosta on tärkeää olla tietoinen.

Kokoelma lisäksi syventyy aloitusvaiheessa tärkeisiin seikkoihin ja velvollisuuksiin, joita sijoittajalle asetetaan. Kokoelman tarpeellisuus tulee myös ilmi olemassa olevan tietoaution takia. Tietoaution tarkoitan informaatioaukkoa aloittavan sijoittajan ja nykyisen tiedon saatavuuden välillä. Mediassa uutisten paino painottuu jos sijoitusmaailmassa oleville suur- ja institutionaalisille sijoittajille. Suursijoittajilla liikkeillä on huomattavasti suurempi merkitys, kuin yksittäisillä aloittavilla nuorilla. Piensijoittajan onkin hyvä pitää

mielessään, että oman kaupankäynnin vaikutus markkinoihin on käytännössä hyvin vähäinen.

1.2 Työn tarkoitus ja tavoitteet

Opinnäytetyön tarkoitus on muun muassa antaa lukijalle kattavat perustiedot sijoittamisen perusvaihtoehdoista. Yhtenä tavoitteena on tuoda tarvittavat tiedot sijoittajaan kohtaan asetetuista, esimerkiksi verotukseen liittyvistä, odotuksista ja velvollisuuksista. Kokoelmassa tuodaan esille kattavat perustiedot siitä, mikä on rahoituksen tarkoitus, miten markkinat toimivat ja mihin sijoittamista tarvitaan. Viimeisimpinä tavoitteina on luoda parempi ja positiivisempi kuva sijoittamisesta ja pyyhkiä pois alalla hallitsevia ennakkoluuloja. Kokonaisuudessaan kokoelman tavoite on luoda kattava ja tärkeisiin asioihin keskittyvä kooste.

Kokoelman tarkoitus ei ole tehdä kenestäkään sijoittamisen ammattilaista vaan toimia ikään kuin ponnahduslautana sijoittamisen maailmaan. Jos lukija, jossain vaiheessa elämäänsä alkaa kartuttaa varallisuuttaan, niin hänellä olisi valmiiksi hyvä ja realistinen kuva sijoittamisesta, ja kynnys lähteä mukaan sijoittamaan olisi selkeästi matalampi kuin aiemmin. Kokoelman jälkitavoitteena on, että lukija itse uskaltautuisi jossain vaiheessa elämäänsä kokeilemaan sijoittamista edes pienellä summalla, ja muodostaisi mielipiteensä sijoittamisesta vasta kokeilemisen jälkeen eikä pelkästään ennakkokäsityksien perusteella.

2 Lähtökohdat ja henkilökohtaiset syyt opinnäytetyölle

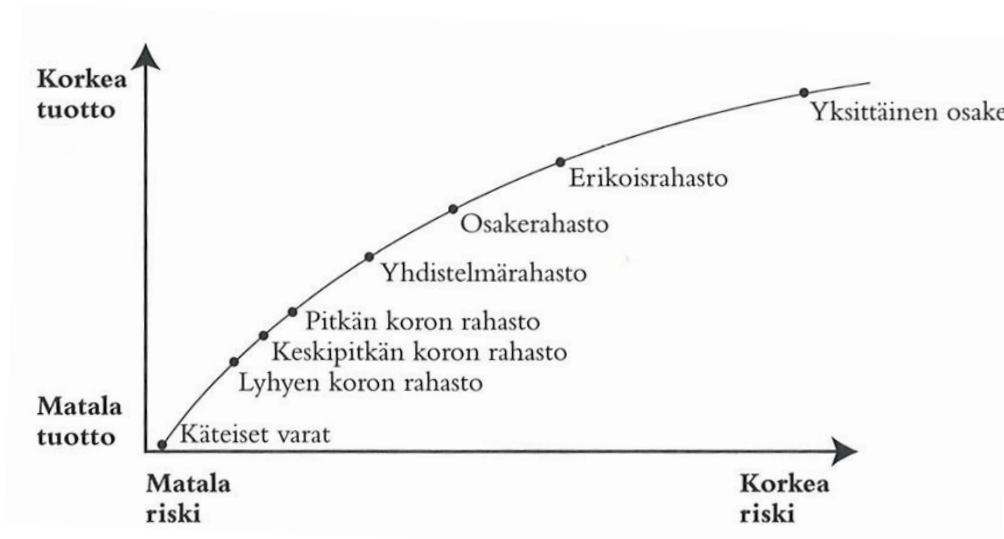
Opinnäytetyö lähti liikkeelle osittain halusta tehdä jotain, mikä hyödyttäisi minua tulevaisuuden ammatissa ja osin henkilökohtaisesta kiinnostumisestani sijoittamista kohtaan. Itse pyrin suuntautumaan pankkialalle ja luultavasti myymään sijoitustuotteita ja tekemään parhaani, että työnantajani sijoitustuotteet menevät kaupaksi. Tekemällä tämän työn selvennän samalla itselleni monia kysymyksiä, joita luultavasti muillekin sijoittamisesta kiinnostuneille on herännyt. Työn tekeminen itsessään asettui hyvin työn ohien, ja työ itse tarjosi virikkeitä ja ideoita työn tekemiselle ja eteni kaiken kaikkiaan halutulla tavalla.

Aloitin itse sijoittamisen jo 18-vuotiaana, innokkaana hankkimaan tuottoja tekemättä itse kuitenkaan fyysisesti melkein mitään. Pidin tätä loistavana keksintönä ja ihmettelin, miksi kaikki eivät olleet aiheesta yhtä innostuneita kuin minä. Nykyään seuran markkinoita jatkuvasti, punniten ja arvioiden erilaisia sijoituskohteita lähes päivittäin, miettiessäni, mihin sijoittaisin seuraavaksi ylimääräisiä varojani. Uskon myös, että tekemällä sijoituskokoelman pystyn siirtämään pienen kipinän omaa innostustani muille suomalaisille.

Sijoittamisen aloittaminen kuitenkin oli minulle kovin haasteellista ja tiedon etsiminen tapahtui hitaasti vuosien varrella. Opettelin verotusta, lakia ja muita käytännön asioita lähinnä koulunpenkeiltä, tutuilta, opettajilta ja monista muista vaihtelevista lähteistä. Sijoitusoppaita tuli vastaan ajan saatossa useampia, mutta ne sisälsivät mielestäni tarpeettoman paljon tietoa pienelle rahastosijoittajalle, eivätkä ne yleensä vastanneet kysymyksiini, joita minulla oli sijoittajana herännyt. Aika ajoin jopa tiedon hankinta tuntui ylitsepääsemättömän raskaalta, koska en osannut etsiä oikeata tietoa tai oikeista paikoista. Kuitenkin kovan kiinnostuksen ansiosta ajan kanssa jaksoin jatkaa tiedon etsintöjäni ja ottaa asioista selvää. Loppujen lopuksi tietoa löytyi hyvin hajanaisesti. Aikoinaan toivon löytäväni kokoelman, jossa kaikki tarvittava tieto olisi kiteytetysti yksien kansien sisällä. Valitettavasti en löytänyt vastaavaa työtä ja löytämäni oppaat ja kirjat käsitelivät laajalti piensijoittajalle toisarvoisia asioita.

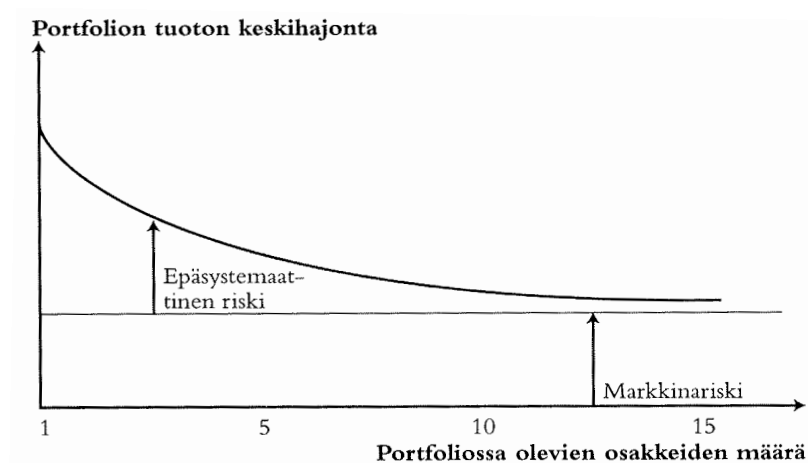
3 Riski ja tuotto

Riski ja tuotto kulkevat sijoittamisessa aina käsi kädessä. Ilman riskiä ei voi saada tuottoja. Mitä enemmän sijoittaja vaatii tuottoja, sitä enemmän hänen on oltava valmis ottamaan riskiä.

Kuvio 1. Mallinnus muutamista sijoitusvaihtoehtojen tuotto-odotussuhteesta riskiin (Puttonen ja Repo 2007, 33).

Kuviota 1 hieman tarkastelemalla käy kuviosta ilmi, kuinka eri sijoitustuotevalinnoilla voi rajata tai suunnitella omaa riskinottoa halukkuuttaan. Eri sijoituskohteita voi myös yhdistellä jolloin niiden painoarvoja muuttamalla voi päätyä haluamaansa riski kokonaisuuteen. Riskiä kuvaa, kuviossa 1, tuoton keskihajonta. Sijoittaja siis punnitsee ja harkitsee kuinka paljon hän haluaa tuottoa saada tietyllä aikavälillä ja kestääkö hän siihen liittyvän riskin. Sijoittamisen on kuitenkin tarkoitus olla luontevaa ja järkevää toimintaa eikä kenenkään tarvitse sen takia menettää yöunia. Jos tappiolla olo harmittaa liikaa, niin sijoittajan kannattaa valita jokin vähäriskisemmistä sijoitusinstrumenteista. (Puttonen & Repo 2007; Ymmärrä hajautus laajasti, Morningstar 2013; Kallunki, Martikainen & Niemelä 2008.)

Kuvio 2. Mallinnus yhtiörisin tai epäsystemaattisen riskin vähenemisestä lisäämällä eri osakkeita sijoitussalkkuun (Puttonen & Repo 2007, 100.)

Kuviota 2 tarkastelemalla sijoittaja pystyy havaitsemaan, kuinka osakkeiden määrän lisääminen portfolioissa alentaa epäsystemaattista riskiä (yritysriskiä). Kuviota 2 tarkastelemalla voi kuitenkin havaita, että yli kymmenen eri osakkeen jälkeen epäsystemaattinen riski ei enää laske huomattavasti. Alla olevaa markkinariskiä eli markkinoiden yleisestä kehityksestä johtuvaa riskiä ei pysty kuitenkaan hajauttamalla vähentämään. Hajauttamalla sijoitusinstrumenttien eli sijoitusrahastojen, sijoitusrahastotyyppien (korke-, yhdistelmä ja osakerahastot yms.), talletusten ja suorien osakeostojen välillä voi hallita koko omaisuuteen kohdistuvaa riskiä. Muuttamalla sijoitusten painoa esimerkiksi rahastojen ja suorien osakehankintojen välillä voi korjata riskiä sopivammaksi. (Puttonen & Repo 2007; Ymmärrä hajautus laajasti, Morningstar 2013; Kallunki, Martikainen & Niemelä 2008.)

Kuviota 2 tarkastelemalla sijoittaja huomaa, että kaikkien munien pitäminen samassa korissa ei ole kannattavaa. Osakkeisiin sijoittaessa kannattaa katsoa, että salkku on hajautettu hyvin erilaisten yhtiöiden, toimialojen ja sijoitusinstrumenttien välillä. Jakamalla eri toimialojen kykenee sijoittaja välttymään siltä, että yhden toimialan vaikeudet eivät romuta koko sijoitussalkkua. Sama logiikka toimii myös hajauttamalla eri, saman alan, yhtiöihin. (Ymmärrä hajautus laajasti, Morningstar 2013.)

4 Varallisuuden jakaminen ja portfolioteoria

Varallisuuden jakaminen eri kohteisiin ja sen hyödyt ovat pitkään olleet sijoittajien tiedossa. Tässä luvussa osoitetaan perustavasti kuinka varallisuuden jakamisesta eri sijoituskohteisiin saadaan hyötyä ja selvitetään riskin käsitettä allokaatioajattelun avulla.

4.1 Allokaatioajattelu

Sijoittaja voi itse vapaasti valita, oman riskinsietokykynsä puitteissa, mihin hän haluaa varansa sijoittaa. Päätökseen vaikuttavat hajauttamisesta saatava hyöty, omat henkilökohtainen näkemys ja strategia. Kuitenkin hajauttamisesta, allokoimisesta saatava hyöty on selvä. Sijoittaja voi hajauttamalla saavuttaa saman tuoton pienemmällä riskil-

lä. Allokointipäätöksen voi tehdä esimerkiksi kolmella eri tavalla. (Kallunki, Martikainen & Niemelä 2008.)

- taktinen allokointi
- omaan sijoituspolitiikkaan perustuva allokointi
- dynaaminen allokointi

Taktisessa allokoinnissa sijoittaja harrastaa aktiivista salkunhallintaa, jossa omat näkemykset markkinoiden lähitulevaisuuden kehityksestä pyritään hyödyntämään. Jos sijoittaja uskoo markkinoiden nousuun parina seuraavana vuosineljänneksenä, hän nostaa riskisempien osakesijoitusten osuutta salkussaan. Taktisen allokoinnin sijoituspäätökset tehdään lyhyiksi ajanjaksoiksi ja vaatii jatkuvaa seurantaa ja omien näkemyksiensä mukaan toimimista. (Kallunki, Martikainen & Niemelä 2008.)

Omaan sijoituspolitiikkaan perustuvassa allokointiajattelussa sijoittaja päättää painottaa, halutessaan pitää riskinsä pienenä, sijoittaa pääpainoisesti riskittömiin tai lähes riskittömiin sijoituskohteisiin, kuten korkorahastoihin. Näin omassa allokointiossa osakkeet ja riskisemmät sijoitukset ovat mukana vain pienellä pääomalla ja niiden painoarvo on vähäinen. Jos puolestaan sijoittaja haluaa paljon riskiä niin osakkeita ja muita riskisempiä sijoituskohteita on suurella painolla ja pieniriskiä sijoituksia taas puolestaan pienellä painolla. Kuitenkin portfolion painotus on jokaisen päätettävissä ja yhtä oikeaa tyyliä ei ole. Omaan sijoituspolitiikkaan perustuvassa allokoinnissa perustana on, että päätökset tehdään pitkällä tähtäimellä ja päättämällä oman riskitasonsa sijoittaja luo itselleen raamit minkä puitteissa hän muuttaa sijoituksiensa painotuksia oman strategiansa mukaisesti. Päätökset tehdään ajatellen jokaisen sijoituskohteen osuutta koko portfoliossa. Monilla esimerkiksi omistusasunto kantaa merkittävää osaa kokonaisvarallisuudesta. (Kallunki, Martikainen & Niemelä 2008.)

Dynaaminen allokointi puolestaan tarkoittaa salkun suojaamista laskevilla markkinoilla johdannaisilla. Johdannaisilla pyritään pitää sijoituskohteiden painoarvot halutuissa raameissa. Dynaamista allokointia voidaan pitää mekaanisena toimintana missä kuluksen osuus johdannaisten käytöstä johtuen ovat suhteellisen korkeita. Kuluja kuitenkin voidaan vähentää taktisella ja aggressiivisella allokoinnilla. (Kallunki, Martikainen & Niemelä 2008.)

4.2 Hajauttaminen riskin pienentäjänä

Ensimmäisen teorian hajauttamisen eduista esitti aikoinaan Harry Markowitz vuonna 1952. Tämä ajattelu perustuu sijoitusten kovarianssiin, eli siihen kuinka erisijoituskohteet käyttäytyvät suhteessa toisiinsa, mikä on sijoitusten keskihajonta ja mikä on niiden tuotto-odotus. Markowitzin teorian soveltaminen käytäntöön on mutkikasta, mutta pelkkä hajauttamisen teorian, eli portfolioteorian, hyödyntäminen sijoittamisessa on yksi sijoittamisen kulmakivistä. (Kallunki, Martikainen & Niemelä 2008.)

4.2.1 Markowitzin portfolioteoria

Markowitzin portfolioteorian mukaan sijoittaja voi vähentää riskiä tekemällä sijoitussalkkuja eli portfolioita. Sijoittajan salkku koostuu vähintään kahdesta eri arvopaperista, esimerkiksi kahdesta eri osakkeesta. Sijoittamalla moniin arvopapereihin, kuten esimerkiksi joukkovelkakirjoihin, osakkeisiin, rahastoihin tai kiinteistöihin, voi sijoittaja pienentää riskiä vähentämättä tuotto-odotusta. Hajauttamista voi myös tehdä jakamalla esimerkiksi osakesijoituksensa eri yhtiöiden osakkeisiin ja rahastosijoitukset eri rahastojen välille. (Kallunki, Martikainen & Niemelä 2008.)

Teoria itsessään perustuu laskentakaavaan, jossa merkitsevässä asemassa on tuottojen sijasta tuotto-odotus. Tämä johtuu siitä, että jo toteutuneet tuotot (eli historialliset tuotot) eivät ole tae tulevista tuotoista. Salkun tuotto-odotus perustuu **kaikkien sijoitusten painotettuun keskiarvoon**, jossa sijoituksen osuus salkussa kertoo sen painoarvon. Esimerkiksi jos sijoitetusta varallisuudesta 50 % on kiinteistössä, niin sen painoarvokerroin salkussa on 0,5. Ja jos osakkeiden osuus on 20 %, niin sen painoarvokerroin olisi 0,2 ja niin edelleen. Näin kaavaan saadaan jokaiselle arvopaperille oma painoarvokerroin, jota hyödynnetään laskennan edetessä. (Kallunki, Martikainen & Niemelä 2008.)

Laskentakaavassa otetaan myös huomioon tuki eri arvopaperien riski. Riskiä laskentakaavassa edustaa taas **tuoton keskihajonta**. Tuoton keksihajonta kertoo tuoton kokonaisvaihtelun ja siksi sitä kutsutaan sijoitusten kokonaisriskiksi. (Kallunki, Martikainen & Niemelä 2008.)

Kun yksittäisille arvopapereille on saatu laskettua keskihajonta ja painoarvot, voidaan laskemalla lähteä tarkastelemaan sijoituksia yhtenäisenä kokonaisuutena, eli portfolio-

na. Portfolion tai sijoitussalkun riskiä kuvaa **sijoituskohteiden lukumäärä** ja niiden tuottojen välinen yhteisvaikutus eli **kovarianssi**, jolle löytyy myös oma laskentakaava. Tilanteessa, jossa kovarianssi on positiivinen, niin arvopaperien tuotot liikkuvat samansuuntaisesti. Tilanteessa, jossa kovarianssi on negatiivinen, niin tuottojen liikkeet ovat vastakkaisen suuntaiset. Kovarianssia ei kuitenkaan yleensä hyödynnetä laskennassa vaan kovarianssista lasketaan korrelaatiokerroin. (Kallunki, Martikainen & Niemelä 2008.)

Kovarianssi voi saada käytännössä minkälaisia arvoja tahansa, joten kovarianssi usein standardoidaan laskemalla niin, että arvot pysyvät -1 ja +1 välillä. Standardoitu kovarianssi tunnetaan yleisemmin **korrelaatiokertoimena**. Korrelaatiokertoimella tai korrelaatiolla tarkoitetaan yleensä Pearsonin korrelaatiokerrointa. Kun arvopaperien korrelaatiokerroin on +1 tarkoittaa se, että seuraavat liikkeissään täysin toisiaan ja niiden välillä on täydellinen lineaarinen riippuvuus. Kuitenkin +1 korrelaatiokerrointa ei käytännössä esiinny **eri** arvopaperien välillä.

Korrelaatiokerroin siis kuvaa arvopaperien liikkeitä suhteessa toisiinsa. Kun arvopaperit liikkuvat eri suuntiin markkinoiden eläessä niin niiden toisen nousu kumoaa osittain toisen laskua ja päinvastoin. Kun arvopaperit korreloivat toisiaan liikkuen hieman erilailta, niin Markowitzin portfolioteoriaa päästään hyödyntämään. Hajauttamalla arvopapereita, joiden välille voidaan havaita eri korrelaatiokertoimia, päästään Markowitzin portfolioteorian ytimeen. Markowitzin laskukaavassa lasketaan eri painoarvoilla salkun arvopapereita. Eri painoarvoilla saadaan salkulle erilaisia tuotto-odotuksia ja tuoton keskihajontoja. Kuitenkin ymmärtääkseen täysin Markowitzin portfolioteorian laskennallisesti sijoittajan tulee paneutua kattavasti laskentakaavan sisältöön. Matemaattisen osuuden monimutkaisuuden vuoksi tässä raportissa ei paneuduta laskennalliseen osuuteen syvemmin. (Kallunki, Martikainen & Niemelä 2008.)

4.2.2 Portfolioteorian hyöty

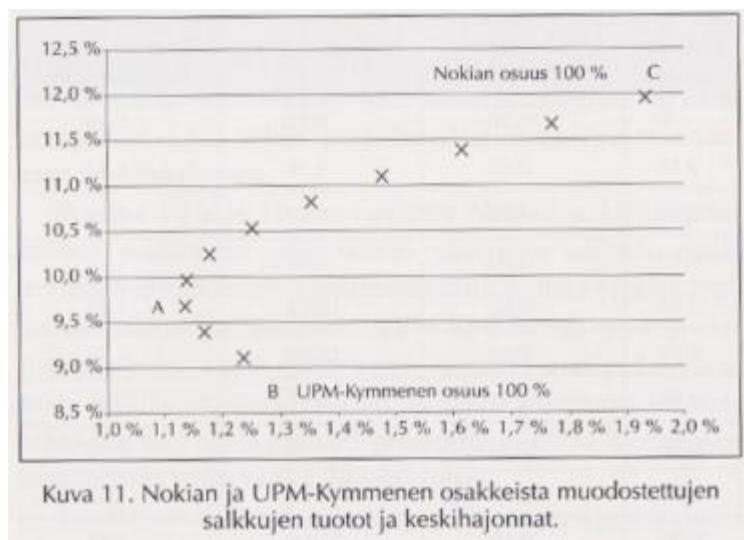
Markowitzin teorian hyöty on kuitenkin monille sijoittajille äärimmäisen tärkeä, ja moni pitää sitä varmasti enemmän kuin teoriana. Kuitenkaan sen toimivuutta voi olla vaikea todistaa, sillä portfolioteoria toimii ikään kuin tyhjiössä, jossa monia asioita jätetään huomioimatta, kuten kuluja ja verotusta ja lainsäädäntöä. Teoria ei siis ole aukoton ja sisältää puutteita. Tästä huolimatta monet kokevat Markowitzin ajatukset hyödyllisiksi ja teoriaa pidetään yhtenä sijoittamisen kulmakivenä.

Taulukko 1. UPM-10 ja Nokian osakkeista muodostettujen salkkujen tuotot ja keskihajonnat. (Kallunki, Martikainen & Niemelä 2008, 65)

Nokian osuus	UPM-Kymmenen osuus	Salkun tuotto (%)	Tuoton keskihajonta (%)
0	1,00	9,10	1,24
0,10	0,90	9,38	1,17
0,20	0,80	9,67	1,13
0,30	0,70	9,95	1,14
0,40	0,60	10,24	1,18
0,50	0,50	10,52	1,25
0,60	0,40	10,81	1,35
0,70	0,30	11,09	1,48
0,80	0,20	11,38	1,62
0,90	0,10	11,66	1,77
1,00	0	11,95	1,93

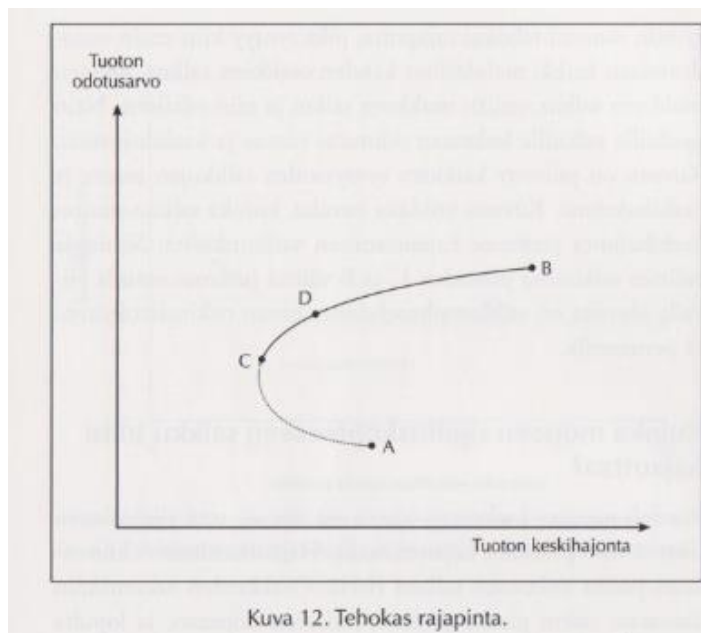
Taulukko 11. Nokian ja UPM-Kymmenen osakkeista muodostettujen salkkujen tuotot ja keskihajonnat.

Taulukossa 1 on laskettu erilaisilla painoarvoilla salkulle tuotto-odotuksia ja tuotonkeskihajontoja. Tarkastelemalla taulukko 1, luvut eivät vielä sano mitään, mutta siirtymällä kuvioon 3, päästään näkemään selkeämmin kuinka Markowitzin portfolioteoria toimii. Kuviossa 3 esitetään taulukko 1 tulokset pistetaulukkona. Kuviossa 4 on pyritty esittämään kuvio 3 vielä selvemmin.

Kuvio 3, UPM-10 ja Nokian tuotto ja keskihajonta portfolioteorian mukaan laskettuna (Kallunki, Martikainen & Niemelä 2008, 66)

Kuviota 3 tarkastelemalla voi huomata, kuinka välin A ja B välin painoarvoilla sijoittaminen on epätehokas rajapinta. Epätehokkuus johtuu siitä, että sijoittamalla kuvion 4 C:n ja D:n välisillä painoarvoilla saavutetaan parempi tuoton odotusarvo samalla pienempi riski kuin saman kuvion A ja C välillä. Kuvio 3 ja kuvio 4 kuvaavat samaa tilannetta. Tähän lopputulokseen koko Markowitzin teoria perustuu. Eli sijoittamalla useampaan kuin yhteen sijoituskohteeseen voidaan saada parempi tuotto-odotus samalla riskillä (tai parempi tuotto-odotus pienemmällä riskillä). (Kallunki, Martikainen & Niemelä 2008.)

Kuvio 4, UPM 10 ja Nokian tuotto ja keskihajonta portfolioteorian mukaan laskettuna (Kallunki, Martikainen & Niemelä 2008, 67)

Kuviosta 4 käy samalla tavalla ilmi, kuinka A:n ja C:n välinen rintama on heikkorajapinta, johon ei looginen sijoittaja mistään syystä sijoittasi, koska paremman tuoton tai pienemmän riskin saa sijoittamalla C:n ja B:n väliselle tehokkaalle rintamalle. Maltillinen sijoittaja sijoittaisi C:n ja D:n väliselle rajapinnalle, missä riski ja tuotto olisivat alhaiset. Omaa riskinottohalukkuuden puitteissa sijoittaja voi painottaa enemmän Nokian osaketta. Tällöin siirryttäisiin tehokkaalla rintamalla vasemmalta oikealle, jossa riski ja tuotto-odotus kasvavat. (Kallunki, Martikainen & Niemelä 2008.)

5 Sisältö ja käsiteltävät asiat

Sijoittaja tutustutetaan kriteereihin, joilla sijoittaja voi tutkia eri sijoitusvaihtoehtoja, ja tarjotaan samalla vinkkejä ja suuntaa, miten erilaisiin säästämisen ja sijoittamisen mahdollisuuksiin tulisi suhtautua. Kokoelmassani on myös paikka paikoin esimerkkejä joilla selvennetään lukijalle vaikeampia tai laajempia aihealueita mahdollisimman yksinkertaisella tavalla.

Sijoittaminen myös kärsii yleisesti negatiivisesta imagosta, jonka koen harmilliseksi. Uskon, että tarjoamalla oikeaa ja ohjaavaa tietoa nuorille jokainen voi tarinoita ja tietoa jakamalla vaikuttaa sijoittamisen imagoon.

Lopussa paneudutaan lähemmin siihen mistä ja keltä tieto saa lisää ja mitä kautta sijoittaja voi lähteä mukaan sijoittamaan. Lisäksi lukijaa johdatellaan siihen miten sijoittamisesta tulee keskustella ja mitä on oikein kysyä ja mitä taas ei.

Lähdemateriaaleina käytettiin luontevasti pörssisäätiön sijoitusrahasto-, osake-, korko- ja vero-oppaita, ensin 2012 vuoden versioita ja myöhemmin 2013 näiden ilmestyttyä. Myös Elo Henrin Löydä helmet - vältä kuplat tie tuottavaan osakesijoittamiseen -kirja tarjosi paljon hyvää materiaalia. Kirja tyyliltään oli hyvin käytännönläheinen ja tyyliltään samankaltainen mitä tavoittelin itse kokoelmaa tehdessäni. Internetistä on poimittu myös artikkeleita tuomaan kytköstä nykypäivään ja pitämään kokoelma tuoreena. Tästä syystä internetlähteet on pääasiassa kirjoitettu vuosina 2012 ja 2013, paria poikkeusta lukuun ottamatta.

Myös pörssi- ja sijoittamisvinkkejä poimittiin mukaan lähinnä ammattikirjallisuudesta ja ammattilaissijoittajien mielipiteistä. Vinkkien tavoitteena oli, että ne pätsivät yleisesti myös rahastosijoittamiseen eivätkä vain suoriin pörssiosakesijoittajiin. Vinkeistä myös piti seuloa esiin ne vinkit ja neuvot, jotka vielä ovat hyödyllisiä nykyään. Markkinat nimittäin muuttuvat teknologian myötä kovaa tahtia, ja mikä on varmaa tänä vuonna, ei välttämättä ole enää ensi vuonna. Kokoelmaa koetettiin myös piristää tunnetuilla lainauksilla ja niiden käyttö onnistui omasta mielestäni äärimmäisen hyvin ja olen ylpeä niiden käytöstä.

6 Opinnäytetyöprosessin eteneminen

Tässä luvussa käsitellään, kuinka opinnäytetyö eteni ideasta valmiiksi työksi ja minkälaisia ideoita se herätti matkan varrella. Lisäksi tässä luvussa pohditaan, miten päädyttiin erilaisiin ratkaisuihin ja päätöksiin.

6.1 Työn eteneminen

Varsinainen kokoelman työstäminen alkoi 2013 vuoden tammikuussa. Alkuperäinen idea oli saattaa työ päätökseen kevään aikana tai sitten seuraavan valmistumismahdollisuuden tullen syksyllä. Kuitenkin jo ensimmäisten viikkojen aikana muodostui käsitys siitä, etten työn ja koulun ohella saa kokoelmaa valmiiksi kevään aikana, ja tein aikataulun kokoelman työstämiseksi kevään ja kesän aikana. Kokoelma tehtiin kokonaisuudessaan työn ohessa, joten työtä jouduttiin tekemään useissa pätkissä. Tästä huolimatta pysyin pitkälti ennalta suunnittelemissani aikataulussa ja kokoelma eteni tasaiseen tahtiin. Kesän alussa kuitenkin teoriaosuuden valmistuttua kokoelma jätettiin muhimaan noin neljäksi viikoksi, joiden aikana jouduin keskittymään enemmän pankkitöihin. Tauosta kuitenkin oli hyötyä ja pystyin tarkastelemaan työtäni uusin. Stressitaso pysyi kokoelmaa tehdessä suhteellisen matalana, koska ajanjakso tehdä kokoelmaa oli suhteellisen pitkä ja sain tehdä sitä omaan tahtiin.

Työ eteni pääpuitteissaan hyvin vapaasti. Kyselin työn edetessä ideoita ystäviltäni ja pankkialalla pitkään toimineilta kollegoiltani ja esimiehiltäni. Myös pankkityö itsessään toi paljon asiakaskohtaamisia, ja pääsin työskentelemään kesän edetessä enemmän ja enemmän sijoitusten parissa. Näin sain sijoitukseen paljon pankkinäkökulmaa, ja tietoa siitä, miltä asiat näyttävät myös toiselta puolelta tiskiä. Tällä uskon olleen ainutlaatuista hyötyä ja lisäarvoa.

Haasteellisimmat osiot työn edetessä olivat kesätyön, opinnäytetyön tekemisen ja vapaa-ajan mahduttaminen aikatauluun. Tähän sain onneksi vapauksia ja sain tietyissä puitteissa työstää kokoelmaa myös työn ohella, jos vapaata aikaa tarjoutui. Toisena suurena haasteena oli oikean tiedon löytäminen ja olennaisen tiedon haravoiminen. Tietoa on nimittäin tarjolla todella paljon, ja ihmisten tiedon tarve vaihteli välillä todella paljon. Ajan myötä jouduin hieman tarkentamaan työn kohderyhmää, jotta työ ei paisuisi valtavan suureksi. Toisena muutoksena oli alkuperäisen suunnitelman mukaisten nauhoitettujen haastattelujen peruminen. Haastattelujen tarve katosi sen myötä, kun

työtä pystyi tekemään kesätyön ohessa, ja ideoita ja kysymyksiä pystyi esittämään kollegoille aiheesta aina tarvittaessa tai juuri ennen uuden aiheen aloittamista. Myös pitemmät keskustelut tuttavien ja alkuperäisen suunnitelman mukaisten haastateltavien kanssa vapaassa muodossa osoittautui kaikin puolin riittäväksi keinoksi saada ideoita ja virikkeitä, mistä kirjoittaa.

Työn loppuvaiheessa työstetty raporttiosa kuitenkin jäi alkuhuumasta, ja työ ei edennyt niiltä osin täysin odotetusti. Työ itsessään vaati suhteellisen paljon jäsentelyä ja uudelleen järjestelyä, jotta kokonaisuus saatiin halutunlaiseksi. Kuitenkin neuvojen avulla työ saatiin etenemään ja lopulta valmiiksi.

6.2 Tehtyjä havaintoja ja ratkaisuja

Työtä tehdessä tosiaan ymmärsin parhaiten, että työssä haastatteluja ei välttämättä tarvita tai niiden lisäarvo jäisi väistämättä pieneksi. Työtä tehdessä käytin paljon aikaa juuri ammattikirjallisuuden parissa ja keskustelemalla pankkialan henkilöiden kanssa aiheesta ja työstä. Työ itsessään sai muotonsa pikkuhiljaa, eikä kiveen hakattua suunnitelmaa ollut etukäteen. Pääpaino siirtyi juuri rahastojen ja muiden sijoitusvaihtoehtojen esittelyyn siinä määrin, että ne herättävät lukijan mielenkiinnon ja lukija ymmärtää, mitä erilaiset sijoitusinstrumentit tarkoittavat. Kokonaisuus oli pitkälti mielessäni, samoin ne asiat, jotka haluan sisällyttää kokoelmaan. Kokoelmaa testattiin ystäville, joilla oli jonkinlaista kiinnostusta sijoittamista kohtaan. Ystävien testaamisen pääpaino oli nimenomaan kokoelman ymmärrettävyydessä niin, että tekstin sanoma meni varmasti perille.

Kokoelmaa tehdessä ajattelin, että johdannaisia olisi voinut esitellä laajemminkin kokoelmassa. Kuitenkin tulin työn kasvaessa, että niihin perehtyminen olisi paisuttanut työstä tarpeettoman laajan. Kokoelman visuaalisuus on tehty koulun antamissa puitteissa ja on mielestäni sopiva luettavaksi paperilta tai näytöltä. Sanastoa tehdessä päätin sisällyttää pääasiassa sanastoa, jota käytän tekstissä, joita ei ole erikseen selitetty tekstissä. Sanaston sisältöä koostui lähinnä muiden eri ammattikirjallisuuden sanastoista ja muutamista muista sanoista, jotka koin tarpeelliseksi lisätä.

7 Jälkipuinti

Kokoelman tulisi tarjota hyvät valmiudet lisätiedon etsimiseen ja antaa valaiseva kuva erilaisista sijoitusvaihtoehdoista, joita pankeilla ja rahoituslaitoksilla on tarjota. Sijoittajan pitäisi olla perillä riskeistä, joita sijoittamiseen liittyy, ja ymmärtää, mikä on sijoittamisen merkitys markkinoille. Työn yleisenä tavoitteena oli myös luoda innostusta sijoittamiseen liittyen, mutta tarjota samalla kuitenkin objektiivista tietoa sijoittamisesta. Työssä käsitellään pääpainolla juuri rahasto- ja osakesijoittamista, sivuten samalla muita sijoittamisen vaihtoehtoja.

Opinnäytetyöni kokoelma on pitkälti tehty työn ohessa ja viikonlopputöinä. Työni pankissa ja asiakkaiden kanssa käyty keskustelu tarjosi sijoittamisesta näkemystä, jolla on ollut positiivinen vaikutus tähän työhön. Kokoelmaa on myös koetustettu muutamalla ihmisellä, jotta varmistetaan, että kokoelmassa esitetyt asiat on selostettu ymmärrettävällä tavalla. Kokoelman tekstini tyyli on myös pysynyt opettajien ja itseni mielestä hyvin kasassa koko kokoelman ajan.

7.1 Teorian hyödyntäminen

Työssä väitteet ja teoria on perusteltu mielestäni hyvin ja lähdeaineistoa käytetty laajasti hyväksi. Lähdeaineisto on myös valtaosin ajantasaista ja ottaa samalla hyvin huomioon ajankohtaiset ongelmat ja maailman talouden tilanteen. Vanhempaa lähdeaineistoa käyttäessä on tarkasti punnittu, onko tieto vielä pätevää tänä päivänä ja keppaavatko ne ohjeiksi nykyhetken tilanteeseen. Työssä esitetyt väitteet ja väittämät perustuvat, lähdetietojen lisäksi, laajasti 8 kuukaudessa pankkityössä oppimaani, sijoitusten parissa työskentelyyni ja alalla pitkään sijoitusten parissa työskennelleiden henkilöiden kanssa käytyihin keskusteluihin. Uskon myös, että se, että olen vielä itse sijoittajana nuori ja omat sijoituskokemukseni ovat vielä tuoreessa muistissa, antaa lisäarvoa opinnäytetyölle ja tekevät tekstistä lukijalle helposti lähestyttävän ja samaistuttavan.

Myös kokoelmaa edeltävä teoriaosuus markkinavälineistä, riskeistä ja sanasto tukevat hyvin kokoelman kokonaisuutta. Tämä luo hyvät puitteet ymmärtää kokoelman kieltä ja sanastoa, joka ei välttämättä muuten aukea kokemattomalle sijoittajalle. Teoriaosuus myös johdattelee lukijaa osin siihen, mitä varsinainen kokoelma käsittelee, ja antaa hyvän tuntuman erilaisiin sijoitusinstrumentteihin ja siihen, miten niitä ryhmitellään.

7.2 Työn onnistuminen ja pohdintaa

Työ onnistui varsin hyvin ja olen itse kaikin puolin tyytyväinen lopputulokseen. Työn laajuus pysyi halutuissa puitteissa ja haluttu asia saatiin sisällytettyä riittävässä määrin kokoelmaan. Työlle olisi ollut edullista, jos kyseistä työtä olisi sponsoroitu jotain kautta, jotta työtä olisi voitu markkinoida. Tämän avulla työtä olisi voitu kehittää ja sen toimivuutta testata. Työtä voi luontevasti jatkaa kokeneemman sijoittajan kokoelmalla, jossa painopiste olisi enemmän johdannaisissa, strukturoiduissa tuotteissa, raaka-aineissa ja muissa vaatimissa sijoitusvaihtoehdoissa.

Työprosessi oli niin onnistunut, että en muuttaisi juuri mitään. Työn olisi kuitenkin voinut saattaa nopeamminkin päätökseen, vaikka omaa työtä on vaikea tarkastella ilman pidempiä taukoja työn teosta. Kuitenkin työ eteni pitkälti muistin varassa, ja jatkoa varten muistiinpanojen tekeminen matkan varrella olisi ollut tärkeää, jotta kaikki parhaat ideat olisivat päässeet paperille.

Lähteet

Juha-Pekka Kallunki, Minna Martikainen & Jaakko Niemelä. Ammattimainen Sijoittaminen Talentum media Oy 2008. 6. painos

Ymmärrä hajautus laajasti – Morningstar 2013. Luettu: 24.7.2013

<http://www.morningstar.fi/fi/news/83627/ymm%C3%A4rr%C3%A4-hajautus-laajasti.aspx>

Puttonen & Repo, Miten sijoitan rahastoihin 2007, 4., uudistettu painos. Sanoma Pro.

Toni Sauna-aho

Kuinka aloittaa sijoittaminen?

Aloittelevan sijoittajan kokoelma

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Tradenomi

Liiketalouden koulutusohjelma

Opinnäytetyö

Lokakuu 2013

Sisällysluettelo

1	Johdanto	1
1.1	Miksi sijoittaa?	2
1.2	Oma valmistautuminen	2
2	Riskit	3
2.1	Riskit yleisesti	3
2.2	Valuuttariski	5
2.3	Korkoriski	5
2.4	Markkina- ja Yritysriski	6
3	Tuotto- ja kuluajattelu	6
3.1	Kuluajattelu	8
3.2	Kulujen kehityssuunta nykymaailmassa	9
4	Säästö- ja tuottotilit	9
4.1	Tilit sijoittamisen välineenä	10
4.2	Talletustilien hyöty pankeille	11
5	Sijoitusrahastot sijoituskohteina	12
5.1	Keille rahastot on suunnattu	12
5.2	Rahastojen toimintatavat	13
5.3	Lyhyen koron rahastot	14
5.3.1	Lyhyen koron rahastot sijoituskohteena	15
5.3.2	Lyhyen koron rahastojen ryhmittely	16
5.4	Pitkän koron rahastot	17
5.5	Yhdistelmä- ja Indeksirahastot	18
5.6	Osakerahastot	20
5.7	Erikoissijoitusrahastot	21
6	Pörssinoteeratut osakkeet	22
6.1	Pörssiosakkeista yleisesti	22
6.2	Osakkeiden tuotto ja edut	23
6.3	Osakkeiden luokittelu – Kasvu- ja arvo-osakkeet	24
6.4	Defensiiviset ja sykliset osakkeet	25
6.5	Sijoittaminen pörssiosakkeisiin	25

6.5.1	Suoran osakekaupan kulut	27
6.5.2	Oman työn ja informaation merkitys osakekaupassa	28
7	Tärkeimpiä tunnuslukuja	28
7.1	Beta-luku	29
7.2	Alphaluku & Sharpen luku	29
7.3	P/E-luku	30
7.4	P/B-luku	31
8	Helppoja sijoitusstrategioita ja vihjeitä sijoittamiseen	32
8.1	Yhtiöiden, toimialan ja sijoitusinstrumenttien hajauttaminen salkussa	32
8.2	Ajallinen hajauttaminen	33
8.3	Osakesalkun suunnittelu betan avulla	34
8.4	Oman elämäntilanteen huomioiminen	35
8.5	Sijoittajan sudenloukut	35
8.6	Milloin on oikea hetki sijoittaa?	36
9	Sijoittamisen verotus	37
9.1	Myyntivoiton tai -tappion laskeminen	38
9.2	Piensijoittajan verosuunnittelu	39
10	Korrektisuus ja oma strategia	40
10.1	Korrektinen käyttäytyminen	40
10.2	Oma sijoitusstrategia	41
11	Muita sijoitusvaihtoehtoja ja -ratkaisuja	43
11.1	Neuvojen hankkiminen	44
11.2	Sijoituspalveluita	44
11.2.1	Varainhoito	45
11.2.2	Sijoitusvakuutus	45
11.2.3	Strukturoidut sijoitustuotteet	46
12	Yhteenveto	47
12.1	Muita tiedonlähteitä	47
12.2	Loppusanat	48
13	Sanasto	49
	Lähteet	53

Liite 1. Lupa käyttää Osuuspankin julkisesti saatavilla olevaa materiaalia

Liite 2. Lupa käyttää Osuuspankin julkisesti saatavilla olevaa materiaalia

1 Johdanto

”Investment in knowledge pays the best interest” –Benjamin Franklin (The Top 17 investment quotes of all time 2013.)

”Sijoitus tietoon maksaa parasta korkoa”, sanoi Benjamin Franklin aikoinaan sijoittamisesta, vapaasti käännettynä. Monet saattavat luulla, että sijoittaminen on vain sattuman kauppaan ja vain onnekkaat menestyvät. Todellisuudessa *tieto on valtaa ja* tekemällä tarvittava taustatyön ja tutkimuksen onnistuu tekemään harkittuja sijoituspäätöksiä, jotka mahdollistavat suuretkin tuotot.

Monet saattavat haaveilla sijoittamisesta pitkin elämäänsä, miettien sijoittamisen aloittamista sitten, kun varallisuutta alkaa kertyä, oma koti on hankittu (ja joskus maksettu) ja palkan päälle jää kulutuksen jälkeen vielä ylimääräistä. Tämä kuitenkin jää valitettavasti monilla haaveeksi, ja ylimääräinen varallisuus joko kulutetaan tai sen annetaan kasaantua käyttötileille, jonka arvoa inflaatio syö jatkuvasti. Sijoittamista pidetään usein myös eliitin puuhasteluna, missä suuret herrat rikastuvat. Tämä ei todellisuudessa pidä paikkaansa, vaan maailmasta löytyy satoja tuhansia piensijoittajia, mutta silti asenteissa on parantamisen varaa. Vuonna 2012 Suomessa oli yli kaksi miljoonaa asukasta, joilla ei ole minkäänlaisia sijoituksia ja jotka suhtautuvat välinpitämättömästi sijoittamiseen, vaikka heillä olisikin varallisuutta käytössään. (Sijoittajan sielunelämää 2012.)

Rahoitusmaailma kuitenkin pursuaa erilaisia sijoitusinstrumentteja ja sisältää tuhansia erilaisia rahastoja, joista sijoittaja voi valita mieleisensä. Myös yritysten, valtioiden ja muiden rahoitustarpeessa olevien yksiköiden tarve sijoituksille on ehtymätön, joten sijoittajana voit olla varma, että myös sinun nykyisille ja tuleville rahoillesi on kysyntää. Sijoitusten hinta määräytyy yksinkertaisimmillaan aina kysynnän ja tarjonnan perusteella. Esimerkiksi jos joukkovelkakirjojen rahoitukselle on kova kysyntä ja merkitsijöitä on vähän, niin yritykset ovat luontaisesti kovan kilpailun takia auttamatta maksamassa pääomalle kovempaa korkoa, jotta liikkeelle lasketut joukkovelkakirjalainat menevät kaupaksi kuin tilanteessa, jossa tarjontaa olisi vähän ja kysyntä kovaa.

Sijoittaminen on toisin sanoen kahden kauppa, jossa sinulle tarjotaan tietyllä riskillä mahdollisuus tietynlaiseen tuottoon. Oman henkilökohtainen riskitaso on hyvä selvittää

itselleen etukäteen. Salkkua voi muokata aina jälkikäteen paremmin omalle riskitasolleen sopivaksi, jotta sijoittajana pystyt nukkumaan yösi rauhassa. Sijoittamisessa ei ole tarkoitus viedä kenenkään yöunia, mutta salkun turha muokkaaminen kannattaa pyrkiä jättämään mahdollisimman vähälle, koska muokkaamisesta aiheutuu yleensä tarpeettomia kustannuksia.

1.1 Miksi sijoittaa?

Tavallisessa sijoitustilanteessa sijoittajalla on joko ylimääräisiä varoja tai varoja kertyy jatkuvasti tai ajoittain yli oman tarpeen. Yritykset, kunnat ja valtiot pyrkivät saamaan sijoittajien ylimääräiset varat kiertoon, jotta ne voivat saada markkinoilta tarvitsemansa rahoituksen. Yritykset ovat valmiita siis kompensoimaan sijoittajien pääomia tarjoten molemmille osapuolille hyödyn. Sijoittaminen on yksinkertaistettuna kauppaa, missä yritykset maksavat saamistaan varoista markkinoille korkoa. Koron maksu yleensä suoritetaan joko osakeannin kautta jatkuvana koron maksuna tai määräaikaisena joukko-velkakirjalainana. Markkinat siis tarvitsevat rahoitusta, ja nykyinen markkinatalous nojaa siihen näkemykseen, että raha ja omaisuus vaihtavat jatkuvasti omistajaa. Nykyinen vapaa markkinatalous ja kapitalistinen järjestelmä nojaa pitkällä aikavälillä jatkuvaan kasvuun ja vaatii toimiakseen massiivisen määrän rahoitusta. Sijoittamista voi myös ajatella yhteisinä talkoina, mihin osallistumalla osallistutaan yhdessä tulevaisuuden kasvuun.

1.2 Oma valmistautuminen

Ennen kuin rientää verkkopankkiin avaamaan sijoitustiliä, ostamaan osakkeita tai merkitsemään rahastoja, kannattaa ennen sijoituspäätöksiä vetää hieman henkeä ja käyttää hetki miettien seuraavia kysymyksiä:

- Kuinka paljon sinulla on ylimääräisiä varoja, joita olet halukas sijoittamaan?
- Kuinka pitkä on sinun sijoitushorisonttisi?
- Onko mahdollista, että joudut lunastamaan sijoituksesi ennenaikaisesti?
- Mikä on sinun riskinsietokykyysi?
- Kenen kautta haluat varasi sijoittaa?

- Mihin haluat varasi sijoittaa ja mikä on tuotto-odotuksesi? (Puttonen ja Repo 2007, 15 - 18.)

Itselle on myös hyvä tarkentaa erilaisia seikkoja ennen sijoittamista, kuten kuinka suurta summaa olet sijoittamassa kokonaisvarallisuudestasi. Säästätkö jotain tarkoitusta varten? Teetkö kaikki sijoituspäätökset itse, osan itse vai etkö halua tehdä niitä itse lainkaan? Omaa riskinsietokykyä on hyvä mahdollisesti hahmottaa etukäteen, kuten esimerkiksi, kuinka paljon sijoituksesi voi mennä tappiolle ennen kuin riskinsietokykysi ylittyy. Harmittaako pienikin tappiolla oleminen liikaa? Myös itselleen kannattaa tehdä selväksi haluaako sijoittaa kertatalletuksena vai aloittaa kuukausisäästämisen sijoitukseen. (Puttonen ja Repo 2007, 17 – 19.)

2 Riskit

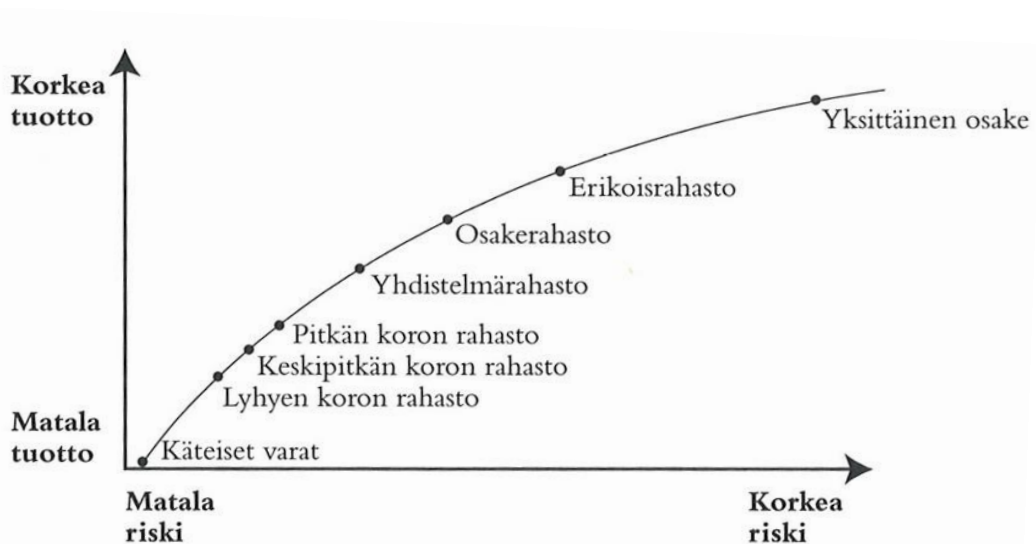
Sijoittamisessa on hyvä olla perillä erilaisista riskeistä, sillä sijoittamisessa on aina vaara menettää sijoittamansa omaisuus osittain tai kokonaan. Ymmärtämällä riskit pystyt tekemään parempia päätöksiä ja arviomaan paremmin minkälaisia uhkakuvia sijoittamiseen kohdistuu.

2.1 Riskit yleisesti

Sijoittamiseen, kuten kaikkiin investointeihin, sisältyy aina riskejä. Riskien määrä voi lueteltuna tuntua aluksi varsin suurelta, mutta niitä ei pidä silti säikähtää. Iso osa riskeistä pystytään välttämään hyvällä salkunhoidolla varsin tehokkaasti, ja riskejä voi usein myös pienentää omaan riskinsietokykyyn sopivaksi. Helppona nyrkkisääntönä voi pitää sitä, että mitä suurempi tuotto-odotus sijoitukseen liittyy, sitä korkeampi on myös riski arvonalentumisesta. (Elo 2007.)

Tosiasiassa rahastoihin sijoittaessa on mahdotonta menettää koko pääomaansa. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että salkun arvo ei voisi laskea ja sijoitus epäonnistua, sillä salkunhoitaja voi tehdä virheellisiä sijoituspäätöksiään rahastoa hoitaessaan. (Sijoitusrahasto-kokoelma 2012, 14.)

Lähtökohtaisesti voidaan ajatella niin, että vähäisin riski tai nollariski on tilitalletuksissa, jossa mahdollisuutta arvonlaskuun ei käytännössä ole. Tilitalletukset ovat riskisyydeltään verrattain sama kuin käteisessä. Rahastojen riskitasoissa matalaa riskitasoa edustavat lyhyen koron rahastot ja pitkän koron rahastot, jotka molemmat luokitellaan tavallisesti matalan riskitason sijoituksiksi. Keskitason riskisijoituksia ovat muuten muassa yhdistelmärahastot, joissa osakepaino ei ole merkittävä. Viimeistä ja korkeaa riskiä edustavat osakerahastot tai yhdistelmärahastot, joissa osakepaino on suuri. Sijoittajalle suorat osakesijoitukset eli yksittäiset osakkeet ovat kaikkein riskisimpiä vaihtoehtoja. Vielä riskisempiä sijoituksia ja kovaa tuottoa hakeville on olemassa mm. johdannaisinvestitukset, mutta niitä ei monimutkaisen luonteensa takia käsitellä tässä kokoelmassa.

Kuvio 1. Mallinnus muutamista sijoitusvaihtoehtojen tuotto-odotussuhteesta riskiin (Puttonen ja Repo 2007, 33).

Kuviosta 1 saa nopeasti hyvän kuvan siitä, miten riski vaihtelee eri sijoituskohteiden välillä. Vaikka kuva on useita vuosia vanha, niin samat lainalaisuudet pätevät vielä. Jos sijoitushorisonttisi on alta vuoden, niin pankkien tarjoamat sijoitus- ja talletustilit ovat luonteeltaan todennäköisesti sopivimpia (verrattaessa käteiseen), koska ne pystyvät suhteellisen luotettavasti tarjoamaan tuoton ennalta sovitulla korolla. Myös lyhyen rahamarkkinarahastot ovat hyviä 1 – 2 vuoden sijoituskohteita. Nämä ovat siksi luontevia vaihtoehtoja, koska riski arvonlaskusta on pieni tai lähes olematon ja voit olla lähes varma, että saat sijoituksillesi positiivista tuottoa kyseisellä aikavälillä. Lyhyen koron rahastoja ei lähtökohtaisesti suositella alle vuoden sijoituksiksi, lähinnä sen takia, että

lyhyellä aikavälillä lyhyen koron rahaston tuotto jää isoillakin summilla lähes olemattomaksi.

Riski ei kuitenkaan riipu minkä tyyppisestä sijoituksesta on kyse vaan sijoittajan tulee olla perillä myös useista muista riskitekijöistä. Yleisempiä riskitekijöitä ovat valuutta-, korko-, markkina- ja yritysrisi.

2.2 Valuuttariski

Valuuttariskiä esiintyy, kun sijoitetaan valtion- tai valuuttarajojen ulkopuolelle, esimerkiksi sijoittamalla rahastoon euroilla, mutta sijoituskohteen arvo noteerataankin Yhdysvaltain dollareina. Jos ostaa esimerkiksi Yhdysvaltain pörssistä osakkeita, joiden arvo nousee 20 % vuoden aikana mutta vastaavasti dollarin arvo heikkenee 20 % vuoden aikana, niin tällöin valuuttariski on syönyt kaikki voitot. Valuuttariski kuitenkin sisältää myös mahdollisuuden, jos Yhdysvaltain dollari olisikin vahvistunut 20 %, jolloin muutettaessa takaisin euroiksi voitto-osuus olisi puolestaan kasvanut ylimääräiset 20 %. (Valuuttariski on treidaajan ystävän 2010; Sijoitusrahasto-kokoelma 2012, 14.)

Kansainvälisessä sijoituskaupassa valuuttariskin vaikutus on pitkällä aikavälillä **neutraali** (joskus puolesta ja joskus vastaan), joten sen ei pidä antaa liikaa vaikuttaa ostopäätöksiin. (Valuuttariski on treidaajan ystävän 2010 & Sijoitusrahasto-kokoelma 2012, s14.)

2.3 Korkoriski

Korkorahastoissa riskiä on huomattavasti vähemmän kuin osakerahastoissa, koska tuotto on sovittu etukäteen. Sijoittamalla korkotuotteisiin voisi äkkiseltään ajatella, että ennalta sovittun maksusuunnitelman puitteissa korkorahastojen arvon ei tulisi voida laskea. Kuitenkin rahastonarvo voi muuttua, koska yleinen **koronnousu laskee** korkosijoitusten arvoa ja **koronlasku nostaa korkosijoitusten** arvoa. On myös mahdollista, että lainan liikkeellelaskija ei pysty maksamaan lainoja tai sen korkoja takaisin, jolloin tuotto voi kääntyä jopa negatiiviseksi.

Korkoriskiä korkorahastoissa kuvaa duraatio (ks. sanasto), joka kuvaa rahasto-osuuden herkkyyttä korkotason vaihteluille. Mitä pienempi duraatio, sitä pienempi on korkoriski. Sijoittamalla korkosidonnaisiin tuotteisiin on hyvä olla oma näkemys siitä mihin suuntaan korot ovat kehittymässä tulevaisuudessa. (Sijoitusrahasto-kokoelma 2012, 13.)

2.4 Markkina- ja Yritysriski

Sijoituksiin sisältyy aina riski, erityisesti osakkeisiin sijoittavissa sijoitusinstrumenteissa, koska osakkeiden kurssit ja osingot heittelevät vuosittain. Osakkeiden yleisestä laskusta aiheutuvaa riskiä kutsutaan markkinariskiksi ja yhtiöiden omaan kannattavuuteen liittyvää riskiä kutsutaan yritysriskiksi. Yritysriskiä voi kuitenkin vähentää sijoittamalla laajasti eri yrityksiin niin, että yhden yhtiön huono tulos ei romuta koko salkun tuottoa. Hajauttaminen on juuri osakerahastojen idea, jossa sijoittaja voi halutessaan pienelläkin summalla saada kattavan hajautuksen yritysriskille, koska rahastolla saattaa olla useita eri sijoituskohteita rahaston sisällä. Markkinariskiä ei voi kuitenkaan poistaa tai vähentää hajauttamisella. (Sijoitusrahasto-kokoelma 2012, 13.)

Nykyään maailman suuret osakepörssit seuraavat vahvasti toisiaan, ja sijoittamalla esimerkiksi Yhdysvaltojen pörssiin ei todennäköisesti pysty välttymään yleiseltä markkinoiden laskulta muutokselle (Sijoitusrahasto-kokoelma 2012, s13.) Markkinariskiä kuvaa monesti myös tunnusluku beta, joka kuvaa arvopaperin herkkyyttä markkinoiden muutokselle (Kauppalehti ohjeet, 2013).

3 Tuotto- ja kuluajattelu

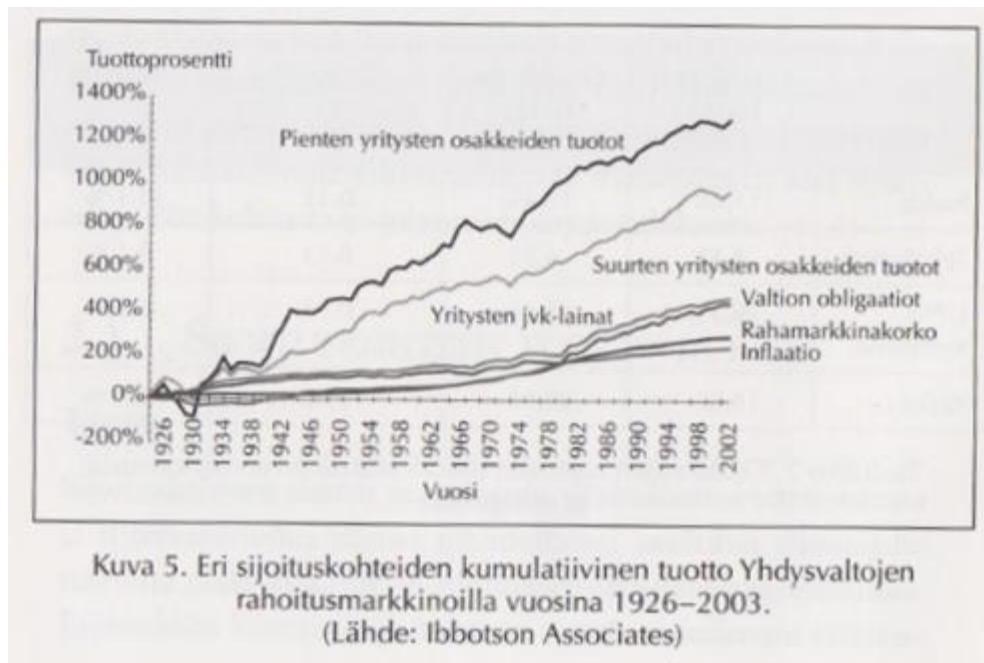
Sijoittajan tuotto muodostuu tyypillisesti arvonnoususta tietyn sijoitusperiodin aikana. Tuottoja voi saada myös sijoittajalle tulevista maksuista kuten osingoista tai nettovuokratuotoista. Tärkeintä kuitenkin tuotoille on, että jotta saadaan realistinen kuva tuotoista, niin täytyy osata ottaa huomioon myös kaikki kulut. Jos Sakari Sijoittaja laittaa 2 € pelikoneeseen ja saa ulos pelikoneesta 7 € niin hän ei tietenkään ole voittanut seitsemää euroa vaan viisi euroa ($7 - 2 = 5$ €). (Kallunki, Martikainen & Niemelä 2008.)

Sijoituksen tuotto tai tappio lasketaan sijoittamisessa helpolla kaavalla:

Arvopaperin myyntihinta – arvopaperin ostohinta + saadut maksut (esimerkiksi osingot)

Arvopaperin ostohinta

Laskukaavalla saadaan desimaaliluku joka kertoo kuinka monta prosenttia tuottoa on kertynyt sijoitukselle todellisuudessa. Jos sijoitukseen sisältyy kuluja, niin ne on myös otettava huomioon. Kaavassa kulu on otettu huomioon ennakkoon, eli myynhinnasta on vähennetty kulut ja kuten myös ostohinnasta.

Kuvio 2, Eri sijoituskohteiden kumulatiivinen tuotto yhdysvaltojen rahoitusmarkkinoilla 1926 – 2003. (Kallunki, Martikainen & Niemelä 2008, 26)

- *Pienten yritysten osakkeet esittävät markkina-arvoltaan alinta 20 % New Yorkin pörssiin listatuista yrityksistä*
- *Suurten yritysten osakkeet esittävät markkina-arvoltaan ylintä 20 % New Yorkin pörssiin listatuista yrityksistä*
- *Yritysten liikkeelle laskemien joukkolainojen maturiteetti on 20 vuotta*

Kuviosta 2 nähdään kuinka keskimäärin kaikki erilaiset sijoitettavat kohteet ovat kehittyneet vuosikymmenien aikana ja kuinka korkeariskisimmät eli pienten yritysten osakkeiden tuotto on ollut selkeästi parhaita pitkällä aikavälillä. Kuten kuviosta 2 voi päätellä, sijoittaminen mahdollistaa pitkällä aikavälillä jopa moninkertaiset tuotot.

3.1 Kuluajattelu

Laskiessaan voi olla hyvä idea muuttaa kulut prosenteiksi, jotta on helpompi olla helpompi ajatella tuottoja. Hyvänä sääntönä voi pitää sitä, että koettaa pitää kulut aina sijoituspäätöksiksi tehdessään tietyn prosenttiosuuden alla. Kulujen maksimi prosenttiosuudeksi voi sopia itselleen esimerkiksi 2,0 % sijoitettavasta pääomasta. Oma rajansa kannattaa miettiä siltä kannalta, minkälaista tuottoa uskoo sijoituksilleen saavansa, jotta tuotot kattavat kulut ja mieluiten myös inflaation.

*Esimerkki 1. Sakari Sijoittaja miettii ostavansa pitkään nosteessa olleita Koneen osakkeita. Sakarille on kertynyt edellisestä palkkatilistä 600 € sijoitettavaa pääomaa, ja hän ajatteli ostaa kaikella Koneen osakkeita. Sakarin pankki ottaa välityspalkkiona 8 € + 0,15 % osakkeita ostettaessa ja myytäessä. Tällöin Sakarin kokonaiskuluiksi muodostuisi $(8 \text{ €} + 0,0015 * 600 \text{ €}) / 600 \text{ €} = n. 1,48 \%$ sijoitettavasta summasta. Sakari kuitenkin muistaa, että osakkeen arvon noustessa osakkeita myytäessä välityspalkkioihin menee vähintään saman verran kuin ostettaessa ja kokonaiskuluiksi muodostuisi vähintään $2 * 1,48 \%$ ainakin **2,98 %** sijoitettavasta summasta. Sakari on päättänyt kuitenkin, ettei kuluihin saa mennä yli 2,0 % sijoitettavasta summasta ja päättää vielä olla ostamatta Koneen osakkeita.*

Sakari uskoo, että Koneen osake on nousussa vielä pitkään ja päättää sijoittaa vasta, kun säästöön on kertynyt 1200 €. Tällöin kulujen osuus olisi vain $(8 \text{ €} + 0,0015 * 1200 \text{ €}) / 1200 \text{ €} = n. 0,82 \%$. Näin Sakarin kulut pysyvät suunnilleen alle 2 % halutuissa puitteissa vielä myymisestä aiheutuneiden kulujen jälkeen.

Tuottoja ajatellessa on myös hyvä olla perillä siitä, kuinka paljon kuluja on mennyt. Näin on helpompi arvioida, montako prosenttia sijoituksen on tuotettava, ennen kuin kulut on katettu ja oikeata voittoa alkaa muodostua.

Esimerkki 2. Sijoitusrahaston merkintä ja lunastus (ei merkintä- ja lunastuspalkkiota)

Jos rahastosalkun yhden rahasto-osuuden arvo on esimerkiksi tänään 80 € ja sijoittaja haluaa merkitä rahastoa 1500 eurolla, niin hän saa $1500/80 = 18,75$ rahasto-osuutta. Oletetaan, että seuraavana päivän yhden rahasto-osuuden arvo onkin 82 €. Tällöin

sijoitus on kasvanut tuottoa $18,75 \cdot 82 = 1537,50$ €, josta 1500 € oli alkuperäistä sijoitettua pääomaa. Näin ollen sijoittaja on siis 37,50 € ($1537,50 - 1500$) voitolla. Jos sijoittaja lunastaisi (myisi) saman päivänä esimerkiksi 8,75 rahasto-osuutta pois niin hän saisi tililleen $8,75 \cdot 82$ € = 717,50 € josta voitto laskettaisiin vähentämällä alkuperäinen hankintahinta: $717,50$ € – ($8,75 \cdot 80$ €) = 17,50 €, josta perittäisiin luovutusvoittovero (tässä esimerkissä ei otettu huomioon mahdollisia merkintä ja lunastuspalkkioita).

3.2 Kulujen kehityssuunta nykymaailmassa

Uusimpana trendinä voidaan Suomessa pitää Nordnetin päätöstä poistaa lunastus- ja merkintäpalkkiot rahastosijoituksista. Päätös perusteltiin sillä, että Nordnetin tutkimuksen mukaan melkein 60 % sijoittajista olisi hieman kiinnostuneempi rahastosijoittamisesta, jos merkintäpalkkiota ei olisi, ja sillä, että sijoittajat eivät halua maksaa merkintäpalkkiota. (Nordnet kuunteli sijoittajia – poisti rahastojen merkintä- ja lunastuspalkkiot, 2013.) Myös Handelsbanken poisti rahastoistaan lunastus- ja merkintäpalkkiot keväällä 2013. Handelsbankenin syiksi mainittiin mm. halu madaltaa rahastosijoittamisen kynnystä ja tehdä rahastoista koko kansan sijoituskohteita. (Handelsbanken poistaa rahastojen merkintäpalkkiot 2013.)

Tämänkaltaiset muutokset tietävät kissanpäiviä aktiivisille sijoittajille, koska sijoittaja voi halutessaan vaihtaa täysin rahastosalkkunsu kokonaisuuden huolehtimatta kuluista. Kuitenkin rahastoja myydessä tulee huomioida se, että jos rahastot ovat tuottaneet positiivisesti myyntihetkellä, niin tulee voitoista maksaa verot myynti vuoden verotuksen mukaan.

4 Säästö- ja tuottotilit

Tässä luvussa käsitellään yksi pieniriskisimmistä sijoitusvaihtoehdoista, eli tilisäästämisestä. Tileille säästäminen ei varsinaisesti ole sijoittamista, sillä niihin ei tosiasiaa juuri sisälly riskiä. Tilitalletukset ovat kuitenkin monille tapa säästää tai sijoittaa ja tämän takia ne käsitellään tässä kokoelmassa.

4.1 Tilit sijoittamisen välineenä

Sijoitusinstrumenteilla tarkoitetaan sijoitustuotteita, eli erilaisia vaihtoehtoja, johon sijoittaja voi sijoittaa ylimääräisen pääomansa. Tässä luvussa käsitellään hieman erilaisia tuotto- ja säästötilejä, joita pankeilla ja pankkiiriliikkeillä on usein tarjota asiakkailleen. Sijoittamisessa kuitenkin olennainen osa on riski, jota tilisijoittamisessa ei ole, joten tilitalletuksia voi luontevammin kutsua säästämiseksi kuin oikeaksi sijoittamiseksi. Myöhemmissä luvuissa käsitellään teoriaa koskien erityyppisiä sijoitusrahastoja, pörs-siosakkeita, tunnuslukuja ja sijoittamisen riskejä.

Pankeilla on mahdollisuus tarjota asiakkailleen käyttötilien lisäksi muunlaisia tilejä, jotka soveltuvat paremmin sijoittamiseen tai säästämiseen. Käyttötilien korot ovat nykytasoltaan lähellä nollaa tai hyvin alhaiset, koska asiakkailta on mahdollisuus nostaa, siirtää ja käyttää varoja vapaasti mielensä mukaan ja yleinen korkotaso on matalalla. Pankkien asiakkaille syntyy monesti ylimääräisen pääoman kertymisen myötä tarve siirtää osa varoista pois käyttötileiltä ja siirtää varoja erilaisille tuottotileille, joissa tämä ylimääräinen pääoma voisi kasvaa korkoa. Pankeilla voi olla esimerkiksi tarjota asiakkailleen sijoitus-, säästö- tai muulla vastaavalla nimellä kulkeva säästämisen tili. Säästämisen tilien korko voi olla sidottuna esimerkiksi pankin omaan Prime-korkoon tai sitten pankkien yhteiseen Euribor-korkoon, josta vähennetään pankin marginaali. Prime- ja Euribor-korkoja käytetään myös lainojen hinnoittelussa, jossa asiakas saa pääasiassa halutessaan mahdollisuuden sitoa lainansa haluamaan korkoon, mutta näiden marginaalit saattavat vaihdella. Sijoitustileille on kuitenkin ominaista, että niihin liittyy käyttöä rajoittavia tekijöitä, jotka poikkeavat tavallisen käyttötilin ehdoista. Esimerkiksi sijoitustilillä voi olla nostorajoitus, kuinka paljon tai montako kertaa tilitä voi nostaa rahaa tietynajan sisällä. (Taloussanomien, Taloussanankirja: Euribor, 2013.)

Esimerkki 3. Määräaikaistalletus:

Osuuspankki tarjoaa määräaikaista tuottotiliä (25.2.2013), jossa voi itse valita summan ja sijoitettavan ajan voi valita melko vapaasti 1 kk – 3 vuoden välillä. Syöttämällä laskuriin 5 000 € yhdeksi vuodeksi laskuri tarjoaa 0,525 % kiinteätä korkoa yhden vuoden sijoitusperiodille. Sijoittamalla siis kertatalletuksella 5 000 euroa 12 kuukaudeksi talletus tuottaisi voittoa 26,25 €, josta vähennettäisiin vielä lähdevero maksun yhteydessä. Tilin lähdeveron osuus on 30 % ($0,30 \cdot 26,25 \text{ €} = 7,875 \text{ €}$), jonka osuuspankki perii automaattisesti kuluttajalta. Näin käteen jäävä voitto sijoittamalla 5000 € vuodeksi tuot-

taa $26,25 - 7,88 = 18,37$ €, joka on todellisuudessa ($18,37$ € / 5000 €) **0,3674 %:n** tuotto sijoitetulle pääomalle. Kuitenkin vertaillessa samankaltaisia sijoituskohteita toisiinsa ei ole tarpeellista ottaa huomioon veroja, mikäli veroprosentti on vertailukohteiden välillä sama (OP – Määräaikainen tuottotili 2013.)

4.2 Talletustilien hyöty pankeille

Sijoitustilien yksi tarkoitus on sitouttaa asiakas pitämään varansa visusti paikallaan, ja näin ollen rahat ovat ikään kuin varmemmin pankin käytettävissä sinä aikana. Rahalla on siis aika-arvoa, ja tästä syystä pankit ovat valmiita maksamaan tästä rahasta korkoa. Koron määrä vaihtelee pankkien oman näkemyksen ja yleisestä korkotasosta riippuen (toisin sanoen siitä, mikä on sen hetkinen rahan hinta). Korko voi myös olla suoraan sidottuna esimerkiksi pankin omaan Prime-korkoon, josta on vähennetty pankin marginaali (pankit eivät pääsääntöisesti maksa asiakkailleen markkinakorkoa parempaa tuottoa). Pankit usein myös tarjoavat määräaikaistalletuksia. Määräaikaisissa sijoituksissa rahat talletetaan tilille yleensä vuoden tai kahden vuoden pituiseksi jaksoksi ennalta sovittuun korkoon. Näistä talletuksista pankki maksaa muita tilejä parempaa korkoa, mutta rahoja ei saa lunastaa tai asiakas menettää määräaikaistalletuksensa kertyneen koron. Tämä on loistava keino sitouttaa henkilö pankin asiakkaaksi, sillä harva haluaa lopettaa kesken määräaikaistalletusta pankinvaihdon takia ja menettää talletuksen korkoa. Näin asiakas todennäköisesti odottaa ainakin talletuksen erääntymispäivään asti ja harkitsee pankin vaihtoa uudelleen vasta sen jälkeen.

Määräaikaistalletuksia voi olla myös tarjolla lyhyemmille ajanjaksoille, mutta korot ovat yleensä verrattain pieniä. Kaikki säästö- ja sijoitustilit kuuluvat pääsääntöisesti talletussuojan piiriin, jossa Suomessa taataan talletussuoja $100\,000$ euroon asti pankkikohtaisesti, mikäli pankki ajautuisi konkurssiin ja sitä kautta maksukyvyttömäksi. Talletussuojan määrä voi vaihdella pankeittain, joten on hyvä selvittää minkä talletussuojan piiriin varat kuuluvat (Talletussuojarahasto 2012). Piensijoittajana voi pääsääntöisesti pitää kaikkia käyttö-, säästö- ja sijoitustilejä siis lähes riskittöminä ($100\,000$ euroon asti) sijoitusvaihtoehtoina. Kuitenkaan tilien määrä pankeissa ei vaikuta talletussuojan määrään.

5 Sijoitusrahastot sijoituskohteina

Tässä luvussa käsitellään sijoitusrahastoja, jotka ovat yksi yksinkertaisimmista sijoitusvaihtoehtoista. Moni suomalainen on halukas rahoittamaan kasvua, ja suomalaiset pitävät kotimaisten yritysten menestymistä tärkeänä, mutta eivät silti sijoita. Vertailukohtana Ruotsissa osakesäästäjiä on yli kaksinkertainen määrä. Useat suomalaiset siis kokevat osakesäästämisen riskialttiiksi, joten rahastosijoittaminen voi olla luontevampi vaihtoehto riskiä karttavimmille. (Nuoret mukaan osakemarkkinoille. 2013, 15 C.)

5.1 Keille rahastot on suunnattu

Tili- tai käteistalletuksia voidaan pitää ensimmäisenä riskitasona. Seuraavana riskin tasona voidaan pitää sijoitusrahastoja. Sijoitusrahastot ovat hyvin yleinen sijoitustapa henkilöille jotka kestävät pientä arvon heilahtelua ja riskiä. Rahastot sopivat myös erityisesti niille jotka eivät itse ehdi tai halua seurata aktiivisesti markkinoita tai sijoita niin suurta summaa, että se voitaisiin järkevin kustannuksin hajauttaa. Rahastojen ostamista kutsutaan yleisesti merkitsemiseksi ja myyntiä lunastukseksi. Rahastoja on monesti jaettu erilaisiksi sarjoiksi, esimerkiksi rahastosta voi olla kaksi sarjaa: rahasto A ja rahasto B. Tyypillisesti sarjat kuvaavat onko kyseessä tuotto- vai kasvurahasto. Kasvu- ja tuottorahastojen erona on, että tuottorahastosta maksetaan rahaston tuotto-osuus ulos rahasto-osuuksien omistajille samaan tapaan kuin osinkoja maksetaan osakkeen omistajille. Kasvurahastoissa ne jätetään rahaston sisälle kasvamaan korolle korkoa. Rahastoissa voi olla myös muita sarjoja ja niiden merkintätyyli on vapaa, joten niistä tulee ottaa itse selvää. Pankilla voi olla samalle rahastolle kolme erilaista sarjaa, joista yksi voi institutionaalisille sijoittajille tarkoitettuja sarja. Tämä voisi esimerkiksi olla nimeltään rahasto B II, jossa B kuvaa sitä, että kyseessä on kasvurahasto, ja II tarkoittaa puolestaan institutionaalisille sijoittajille tarkoitettua rahastoa. Merkinnät kuitenkin voivat vaihdeta rahoituslaitoksittain, joten ne on hyvä selvittää itselleen ennen sijoittamista.

Rahastot ovat valmiiksi tehtyjä sijoituskokonaisuuksia, joita rahastoyhtiö hoitaa. Rahaston pääoma on jaettu yhtä suuriksi osiksi ja näitä osia kutsutaan **rahasto-osuuksiksi**. Rahasto voi olla siis jaettu esimerkiksi 200 000 rahasto-osuuteen. Rahastoesitteestä käy ilmi mikä on päivän yhden rahasto-osuuden arvo. Sijoittaja ostaa näitä sijoituksia haluamansa määrän, ja tavallisesti rahasto-osuuksia voi ostaa välittämättä osuuden hinnasta. Tämä johtuu siitä, että rahasto-osuuksien omistuksen ei tarvitse olla kokonai-

sia osuuksia, vaan sijoittaja voi ostaa murto-osia rahastosta. (Mikä on rahasto-osuus? 2013.) Rahastojen arvo yleensä päivitetään jokaisena pankkipäivänä. Tähän voi olla poikkeuksia, esimerkiksi pyhäpäivinä voi pörssi olla joissain valtioissa kiinni, eikä arvoa pystytä niiltä osin päivittämään. Poikkeuksista kuitenkin tiedotetaan pääsääntöisesti ajoissa etukäteen.

Esimerkki 4. Rahaston merkintä:

Pankki tarjoaa sijoitusrahastoa merkittäväksi ja rahaston pääomaa 10 miljoonaa euroa. Yhden rahasto-osuuden arvo on tällä päivämäärällä 80,50 €. Saku Sijoittaja päättää merkitä eli ostaa säästämillään varoilla rahasto-osuuksia 1500 eurolla. Jos rahaston merkintäpalkkio on 1 % sijoitettavasti summasta, niin rahastoa merkitään todellisudessa vain 1485 eurolla ($1500 \text{ €} - [1 \% * 1500 \text{ €}] = 1485 \text{ €}$), jolloin Saku saa $1485 \text{ €} / 80,50 \text{ €} = 18,447204$ rahasto-osuutta. Kulujen osuus olisi tällöin 15 €.

Tavallinen sijoittaja siis ostaa osuuksia salkusta itselleen ja salkunhoitaja(t) sijoittavat sijoittajan rahat eteenpäin, tavallisesti joukkovelkakirjoihin, kiinteistöihin, raaka-aineisiin, osakkeisiin tai useampiin kuin yhteen edellä mainituista. Rahasto-osuuksia ostanutta sijoittajaa kutsutaan nimenmukaisesti rahasto-osuudenomistajaksi. Ostamalla rahasto-osuuksia sijoittaja pääsee helposti mukaan sijoittamiseen pienelläkin pääomalla ilman, että hänen täytyy itse huolehtia sijoituksen hajauttamisesta tai jatkuvasta seuraamisesta. Sijoittaja voi merkitä rahastoja mm. verkkopankissa, pankkikonttorissa ja rahastoyhtiöissä haluamallaan summalla, jos rahastolla ei ole sen suhteen rajoitteita. Joissakin rahastoissa on vähimmäissijoitus, eli alaraja sijoitettavalle summalle, joka tavallisesti vaihtelee 100 euron ja 5000 euron välillä, mutta tämäkin tieto on eriteltynä rahaston pakollisissa tiedoissa. (Pörssisäätiö - Sijoitusrahasto-kokoelma 2012, s 4, 5 ja 19.)

5.2 Rahastojen toimintatavat

Rahastoissa rahaston arvo määräytyy sen sisällön arvon perusteella. Tavallisesti rahaston sisällön arvo lasketaan päivittäin ja arvo jaetaan liikkeellä olevien **rahasto-osuuksien** lukumäärällä, jolloin saadaan päivän rahasto-osuuden arvo. Suorista osakkeista poiketen sijoitusrahastoja ei arvosteta kysynnän ja tarjonnan perusteella kuten osakekaupassa. Kuitenkin rahaston sisällä olevat esimerkiksi pörssiosakkeet arvoste-

taan normaalisti pörssissä kysynnän ja tarjonnan mukaan, josta sitten lasketaan rahaston arvo (Sijoitusrahasto-kokoelma 2012, 5.)

Rahastoissa on aina osa varoista käteisenä (tai käteiseen rinnastettavissa rahamarkkinavälineissä), kuitenkin tavallisesti maksimissaan 25 % rahaston arvosta. Käteistä pidetään sitä varten, että mikäli sijoittaja lunastaa osuuksiaan voidaan rahastosta joutuvasti maksaa ulos lunastetut osuudet rahaston käteisvaroista ilman, että salkunhoitajan tarvitsee lähteä lunastamaan sijoituksia takaisin rahaksi. Rahastojen valvontaa hoitaa Suomessa Finanssivalvonta, joka seuraa ja valvoo, että rahastoissa on tarjolla tarvittavat tiedot ja että lakeja noudatetaan. Rahaston hoitajat puolestaan saavat verovapauden ostaessaan ja myydessään osakkeita ja muita arvopapereita rahaston sisällä, joten verot maksetaan valtiolle vasta lunastushetkellä. Rahastoissa voitto-osuuksia käsitellään pääomatulona ja niistä maksetaan vero samalla tavalla kuin verotettaessa tilien tuottoja eli 30 % voitosta. (Sijoitusrahasto-kokoelma 2012, 6 & 23.)

Rahastoissa sijoitetaan useasti pörssiosakkeisiin, joilla on äänimäärä. Rahastosuuksien omistajat eivät kuitenkaan pääse käyttämään osakkeiden äänivaltaa samalla tavalla kuin omistamalla suoraan osakkeita, vaan äänivaltaa käyttää rahastoyhtiö. Rahastoilla on aina omistajaohjauksen periaatteet selitettynä rahaston tiedoissa, eli ne periaatteet, joilla rahastoyhtiö käyttää äänivaltaansa yhtiökokouksissa. Rahastonhoitajat saavat myös paljousetuja hankkiessaan suurilla summilla sijoituksia. (Rahastoyhtiöiden omistajaohjaus 2012.)

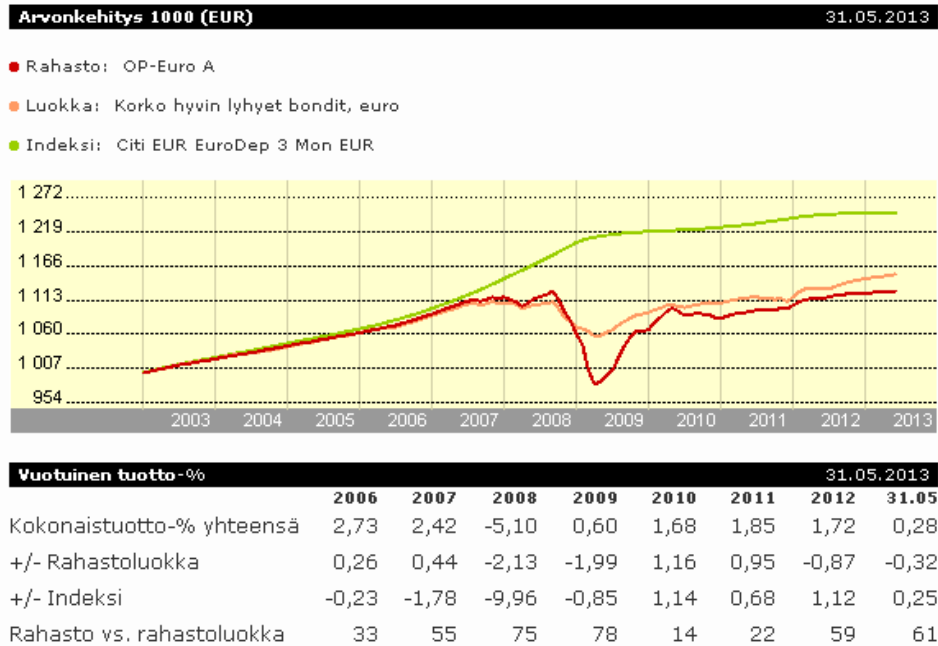
5.3 Lyhyen koron rahastot

Valtaosalle piensijoittajista rahastot ovat helppoutensa ja monen riskitasonsa ansiosta loistavia sijoitusvaihtoehtoja. Maailmassa on tarjolla lukuisia rahastoja ja uusia syntyy jatkuvasti. Tämä aiheuttaa sen, että alalla on erittäin kova kilpailu ja palkkiot pysyvät kuluttajalle maltillisina. Koska rahastot ovat salkunhoitajille kannattavaa liiketoimintaa, voi kuluttaja olla suhteellisen varma, että salkunhoitajat tekevät kaikkensa pärjätäkseen kilpailussa ja tehdäkseen mahdollisimman paljon tuottoa itselleen ja samalla rahastosijoittajille, jotta heidän rahastonsa pysyisivät houkuttelevina sijoituskohteina. (Puttonen & Repo 2007, 9.)

5.3.1 Lyhyen koron rahastot sijoituskohteena

Yli kahden vuoden sijoitukseen voit lähtökohtaisesti alkaa miettiä lyhyen ja pitkän koron rahastoja, joiden arvossa voi olla jo pientä arvon heiluntaa.

OP-Euro A

Kuvio 3. OP-Euro A lyhyen koron rahasto (Morningstar-rahastoraportti)

Kuvio 3 on esimerkkinä Osuuspankin OP-Euro A lyhyen koron rahaston kehityksestä. Kuvasta saa hieman kuvaa siitä, miltä lyhyen koron rahaston kurssikehitys voi tyypillisesti näyttää. Kuten kuvasta käy ilmi, niin 2008 – 2009 vuoden taitteessa rahaston kurssikäyrä on selkeästi notkahtanut alaspäin. Lyhyen koron rahastoissa finanssikriisin aiheuttama romahdus 2009 vuoden alussa ei notkauttanut rahastoa merkittävästi alas, ja kehitys 2009 vuoden pohjalukemista on ollut lähinnä positiivista. Kuitenkin kovempaa tuottoa tavoittelevalle sijoittajalle esimerkkirahasto ei olisi tarjonnut 1000 euron sijoituksella merkittävää arvonnousua edes pitkällä aikavälillä. Tästä syystä jos sijoitushorisontti on selkeästi pidempi, kannattaa rahat todennäköisesti sijoittaa tuottavampiin kohteisiin. Myös rahasto on pärjännyt vertailuindeksiään jatkuvasti huonommin, joten voidaan perustellusti sanoa, että rahasto on menestynyt huonosti, ainakin omaan vertailuindeksiinsä nähden.

Lyhyen koron rahastoissa rahastonhoitajat sijoittavat varat lyhytaikaisiin markkinavälineisiin, joita ovat muun muassa valtion velkasitoumukset. Näitä on pitkään pidetty käytännössä riskittöminä, koska lähtökohtaisesti uskotaan, että valtio ei voi mennä konkurssiin ja valtio on aina maksukykyinen. Perustana tälle ajattelulle voidaan myös pitää valtion oikeutta verottaa kansalaisia ja sitä kautta pakkolunastaa tarvittavat varat velan takaisinmaksuun. Kuitenkin viimeaikaisten velka- ja eurokriisin valossa on syytä sijoittajan miettiä, ovatko esimerkiksi Kreikan tai Espanjan valtionvelkakirjat yhtä riskittömiä kuin Suomen velkakirjat. Nykyään osa sijoittajista uskoo, että on mahdollista, ettei valtio maksa takaisin velkojaan, joko ajallaan tai ollenkaan. Lyhyen korkojen rahastot ovat suositukseltaan myös noin vuoden mittaisia sijoituskohteita. Valtionvelkakirjojen riski ei rajoitu kuitenkaan vain lyhyen koron rahastoihin vaan sijoituksen riski säilyy myös pitkissä ja muissa valtionvelkasitoumuksissa. (Polleit, Beware of Government Bonds, 2010.)

5.3.2 Lyhyen koron rahastojen ryhmittely

Lyhyen koron rahastot voidaan jakaa karkeasti kolmeen ryhmään: **rahamarkkinarahastoihin**, **käteisrahastoihin (lyhyet rahamarkkinarahastot)** ja **muihin lyhyenkoron rahastoihin**. Lyhyen koron rahastot siis ostavat lyhytaikaisia velkoja, joista niille maksetaan sijoitetun pääoman lisäksi korvauksena lainan korkoja. Lainat ja niiden korot ovat lyhytaikaisia ja niitä maksetaan tiuhassa tahdissa lainaajalle takaisin. Koska laina on laina-ajan käytössä vain lyhyen aikaa, niin korotkin ovat verrattain matalia. Yleinen korkojen lasku on nostaa jo liikkeellä olevien korkoarvopaperien ja nousu taas puolestaan laskee. Tämä johtuu siitä, että jos korkotuotteesta maksetaan 2 %:in korkoa vuodessa mutta ensi viikolla korko on vain 1,8 %, niin tämä tekee 2 % korkoarvopaperin jälkimarkkinoilla houkuttelevammaksi ostokohteeksi. Sijoittaja mieluummin ostaa arvopaperin jälkimarkkinoilta itselleen toiselta sijoittajalta josta saa 2 %:in koron kuin merkitsee huonommalla korolla liikkeelle laskettavaa 1,8 %:n korkoarvopaperia. Samaa logiikkaa voi myös soveltaa toisin päin, jos korot lähtevätkin nousuun. (Sijoitusrahastokokoelma 2012, s9, s33.)

Rahamarkkina- ja käteisrahastojen erot ovat varsin pieniä. Rahamarkkinarahastoissa lainat ovat hieman pidempiaikaisempia kuin käteisrahastoissa, joten rahamarkkinarahastot sisältävät tässä suhteessa hieman enemmän riskiä kuin käteisrahastot. Rahamarkkinarahastojen pidempi juoksuaika kuitenkin kompensoidaan käteisrahastoissa

sillä, että käteisrahastojen luottoluokitus on aina vähintään hyvä. (Sijoitusrahastokokoelma 2012, s9, s33.)

Lyhyen koron rahastojen välillä erona on myös, miten rahasto voi varojaan sijoittaa. Rahamarkkinarahastojen painotettu juoksuaika on 12 kuukautta eli se aika, jonka kuluessa rahamarkkinarahastoon hankitut lainat (esim. valtion velkakirjat) maksetaan takaisin, ja niiden koron määräytymisjakso on alle 6 kuukautta. Lyhyissä rahamarkkinarahastoissa painotettu juoksuaika on vain 120 päivää ja koron määräytymisjakso on alle 60 päivää. Muissa lyhyen koron rahastoissa sijoituspolitiikkaa ei ole tarkasti määritelty, vaan sijoituspolitiikka selviää rahaston säännöistä. (Sijoitusrahastokokoelma 2012, 9 ja 33.)

5.4 Pitkän koron rahastot

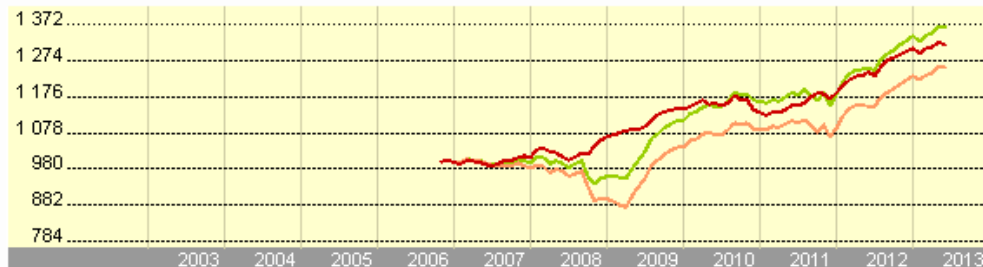
Pitkän koron rahastot sijoittavat taas nimensä mukaisesti pääosin pitkäaikaisiin joukkolainoihin ja muihin korkoinstrumentteihin. Lainojen liikkeellelaskijoina voi olla valtio tai muita julkisyhteisöjä ja yrityksiä. Kuitenkin tarkempi kuvaus löytyy aina rahaston säännöistä ja tiedoista. Lähtökohtaisesti pitkän koron rahastot ovat riskisempiä mutta tuottoisampia sijoituskohteita kuin lyhyen koron rahastot pitkällä tähtäyksellä. Pitkän koron rahastot tyypillisesti sisältävät enemmän rajoituksia ja riskiä kuin lyhyen koron rahastot. Sijoitusajan suositukset hieman vaihtelevat pitkän koron rahastojen välillä, mutta yleinen suositus on pitkän koron rahastoissa sijoitusperiodiksi yli yksi vuosi. Erityisen riskipitoisia pitkän koron yritysrahastoja kutsutaan englannin kielellä *High yield bonds*, kun taas valtion ja julkisyhteisöjen lainoihin sijoittavia rahastoja kutsutaan usein obligaatio-rahastoiksi. (Sijoitusrahastokokoelma 2012, 9.)

OP-Yrityslaina Prima B

Arvonkehitys 1000 (EUR)

31.05.2013

- Rahasto: OP-Yrityslaina Prima B
- Luokka: Korko pitkä yrityslainat, euro
- Indeksi: Barclays Euro Agg Corps TR EUR

Vuotuinen tuotto-%

31.05.2013

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	31.05
Kokonaistuotto-% yhteensä	1,47	5,55	6,92	-0,80	4,72	10,21	0,74
+/- Rahastoluokka	2,86	13,23	-9,67	-5,17	4,31	-3,08	-1,04
+/- Indeksi	1,45	9,31	-8,79	-5,55	3,24	-3,38	-1,02
Rahasto vs. rahastoluokka	18	21	94	98	6	77	90

Kuvio 3, OP-Yrityslaina Prima B Pitkän koron rahasto (Morningstar-rahastoraportti)

Kuviossa on kuva pitkän koron rahastosta, jossa sijoitus on tuottanut lyhyemmässä ajassa selkeästi enemmän kuin kuvion 2 lyhyen koron rahasto. Finanssikriisin puhkeamisen aikaan 2008 – 2009 taitteessa rahaston kurssikehitys (punaisella värillä) on säilynyt ilman notkahdusta ja kokonaistuotto-prosentti on ollut positiivinen 2007 vuodesta eteenpäin jokaisena vuotena paitsi 2010. Sijoittamalla suoraan indeksiin (vihreä käyrä) sijoittajan olisi täytynyt kestää finanssikriisin aiheuttama notkahdus vuosien 2008 – 2009 välillä ja rahaston arvon hetkellinen tappiolla oleminen. Kuitenkin pitämällä kiinni sijoituksesta pitkällä aikavälillä indeksikin on tuottanut selkeästi positiivista tulosta. Kuitenkin pitkän koron rahaston kurssista tulee huomata, että kurssiheilunta eli volatilitteetti on voimakkaampi kuin lyhyen koron rahastossa, mutta niin on myös tuottomahdollisuus. Riski ja tuotto kulkevat aina käsi kädessä, ja tämä tulisikin pitää mielessä sijoituskohteita valittaessa. (Elo 2007, 13.)

5.5 Yhdistelmä- ja Indeksirahastot

Yhdistelmärahastoissa yhdistetään rahastosijoittaminen osakkeisiin ja korkoihin, ja osakepaino vaihtelee sijoitusrahastojen välillä. Painopistettä voidaan muuttaa markki-

natilanteen mukaan, mutta kuitenkin rahaston tiedoissa kerrotuissa puitteissa. Painoarvojen enimmäismäärät ovat tavallisesti prosentein ilmaistuna. Esimerkiksi rahaston osakepaino voi olla enintään 65 % rahastopääomasta, jolloin sijoittajan on helpompi arvioida rahaston riskiä ja sijoituspolitiikkaa. Yhdistelmärahaston riskiluokka määräytyy usein osakepainon mukaan: mitä suurempi osakepaino, sitä suurempi riskiluokka. Osakepaino määrää riskiluokan sen takia, että osakesijoituksia pidetään riskisempinä sijoituskohteina kuin korkosijoituksia.

Indeksirahastot ovat puolestaan sijoitusrahastoja, jotka sijoittavat varansa valitsemaansa indeksiin, esimerkiksi OMX Stockholm 30 -indeksiin. Indeksirahastoissa salkunhoitajat sijoittavat varat niihin yhtiöihin, jotka kuuluvat kyseiseen indeksiin siinä painossa, jossa ne ovat indeksissä. Indeksiiin kuuluvat arvopaperit tarkistetaan muutaman kerran vuodessa ja muutetaan tarvittaessa. Tavallisessa indeksirahastossa voidaan maksimissaan sijoittaa 20 % saman liikkeeseenlaskijan arvopapereihin. (Sijoitusrahastokokoelma 2012, 10-11.)

OP-Rohkea A

Arvonkehitys 1000 (EUR)

28.06.2013

- Rahasto: OP-Rohkea A
- Luokka: Yhdistelmä globaali riskipitoinen, euro
- Indeksi: Cat 25%Barcalys EurAgg TR&75%FTSE Wld TR

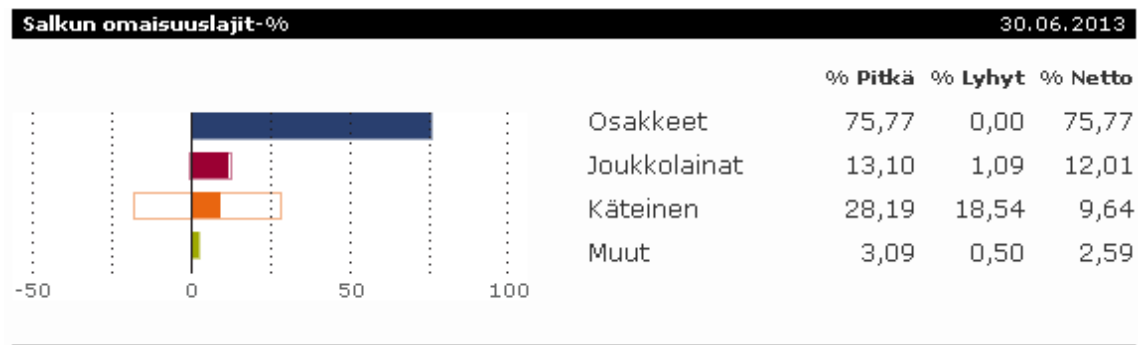
Vuotuinen tuotto-%

28.06.2013

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	28.06
Kokonaistuotto-% yhteensä	13,08	-0,67	-37,04	25,99	9,39	-12,20	12,28	4,45
+/- Rahastoluokka	4,36	-1,61	-7,58	6,35	0,48	-2,88	2,33	1,10
+/- Indeksi	6,55	-1,52	-8,84	1,55	-6,51	-10,74	-1,93	-2,38
Rahasto vs. rahastoluokka	16	66	81	20	48	75	33	36

Kuvio 4, OP-Rohkea A, Yhdistelmärahasto (Morningstar rahastoraportti)

Kuviossa 4 on esimerkki riskipitoisesta yhdistelmärahastosta. Korkea riskipitoisuus johtuu siitä, että rahaston pääpaino on osakkeissa (kuvio 5). Kuviosta 4 huomaa kuinka kurssiheilunta ja tuotto ovat jo selkeästi voimakkaampaa kuin kuvion 3 pitkän koron rahastossa. Osakkeiden luonteeseen kuuluu jatkuvat hinnan muutokset pörssin ollessa auki. Osakkeisiin sijoitavissa rahastoissa salkku on tyypillisesti tehokkaasti hajautettu, mutta siitä huolimatta rahastojen liikkeet ovat korkorahastoihin verrattuna voimakkaita.

Kuvio 5, Kuva OP-Rohkea A yhdistelmärahasto (Morningstar rahastoraportti)

Kuviosta 5 nähdään kuinka OP-rohkea A:n sijoituksista yli $\frac{3}{4}$ on sijoitettuna korkeariskisiin arvopapereihin, eli osakkeisiin. Yhdistelmärahasto voisi olla myös matalariskinen jos esimerkiksi osakkeiden painoarvo olisi vain 40 %, jolloin salkussa joukkolainojen ja muiden pieniriskisempien sijoitusten paino nousisi merkittävämmäksi kuin korkeariskisten.

5.6 Osakerahastot

Puhtaissa osakerahastoissa kurssiliikkeitä on melkein samankaltaista kuin yhdistelmärahastoissa. Osakerahastot ovat rahastoriskiluokituksestaan korkeimmasta päästä, sillä osakkeiden arvo voi joskus muuttua voimakkaasti ja arvonheilunta on keskimääräisesti suurta. Fukusiman ydinvoimalaonnettomuus 2011 vuoden maaliskuussa toimii hyvänä esimerkkinä äkillisestä kurssimuutoksesta. Katastrofi aiheutti Japanin pörssin Nikkei-indeksin kovimman pudotuksen sitten 2008 joulukuun. Laajempi Topix-indeksi pudottautui 7,5 %. Tämän kaltaisiin riskeihin on sijoittajan käytännössä mahdotonta varautua, mutta on hyvä tiedostaa, että vastaavanlainen katastrofi voi näkyä, ainakin hetkellisesti, myös sijoittajan kukkarossa. (Korjausliike vai juhlien loppu? 2013)

Osakerahastot nimensä mukaisesti sijoittavat lähinnä ainoastaan osakkeisiin. Osakerahastoja voidaan ja jaotellaan monin eri tavoin, usein toimialan tai maantieteellisen alueen mukaan. Kuitenkin rahastoja voidaan jaotella myös vaihtuvien trendien kuten eettisyyden tai vaikka yhtiökoon, mukaan. Rahastoa, joka sijoittaa pääsääntöisesti esimerkiksi pienien pohjoismaisten yhtiöiden osakkeisiin, voitaisiin kutsua Nordic Small-cap -rahastoksi. Nimessä Nordic kertoisi sijoittajalle heti, että kyseessä on pääosin pohjoismaihin sijoittava rahasto, ja small-cap kertoo sen, että sijoituskohteena ovat pienet osakeyhtiöt. Nimeämällä rahastot tyyppin mukaan perustuu yksinkertaisesti siihen, että jos pelkästään nimeä tarkastelemalla sijoittajan on helppo selata, mihin rahasto varojansa sijoittaa. Osakerahastoille ja osakkeille korkojen yleinen lasku on myönteistä arvostuksen kannalta. Kun markkinoilta ei saada kunnollista korkoa ja sitä kautta tuottoa, niin raha luonnollisesti hakeutuu vaihtoehtoisesti tuottavampiin kohteisiin eli pääosin osakkeisiin. Näin alhaiset tuotot ajavat likviditeettiä korkomarkkinoilta osakemarkkinoille, jossa riski on suurempi. Tilanteessa, jossa korot nousevat ja ovat korkealla, ei sijoittajan kannata sijoittaa osakkeisiin, jos lähes vastaavan tuoton saa korkomarkkinoilta huomattavasti pienemmällä riskillä. (Sijoitusrahasto-kokoelma 2012, 10.)

Osakerahastojen tuottotavoitteena yrittää ylittää oman tyyppinsä mukaisen vertailu- eli benchmark-indeksin, jos rahastolle on tällainen olemassa. Esimerkiksi Suomeen sijoittavan sijoitusrahaston vertailuindeksi voisi olla Helsingin pörssin OMX Helsinki Cap -indeksi, jota paremmin Suomeen sijoittava rahasto yrittää pärjätä (jos näin ei ole, niin sijoittaja luonnollisesti sijoittaa suoraan indeksiin eikä rahastoon). Osakerahastot ovat sijoituspolitiikkansa vuoksi riskisempiä kuin korkorahastoissa, sillä osakerahaston sijoituskohteiden tuoton heilunta on voimakkaampaa kuin korkorahastojen korkotuotteiden. Volatiliteetti eli tuoton voimakas heilahtelu mahdollistaa yleensä suuremman tuoton, mutta myös suuremman riskin. Riski ja tuotto kulkevat aina käsi kädessä, ja ilman riskiä ei voi saada tuottoa. Tarkemmat tiedot rahaston palkkioista ja valintaperiaatteista löytyvät myös aina osakerahastojen rahastoesitteestä ja säännöistä. (Sijoitusrahasto-kokoelma 2012, 10.)

5.7 Erikoissijoitusrahastot

Erikoissijoitusrahastot ovat tavallisista rahastosäännöistä poikkeavia rahastoja ja erikoissijoitusrahastoja on suhteessa tarjolla normaalisti mutia rahastoja vähemmän. Ta-

vallisissa rahastoissa rahastojen kulurakenteet ovat helposti nähtävissä, mutta erikoissijoitusrahastoissa, kuten esimerkiksi hedge fund – rahastoissa saattaa olla tuottoon sidottuja palkkio-osuuksia, joiden laskemiseen tarjotaan laskukaava. Näiden laskeminen voi viedä aikaa ja jos et tarkalleen ymmärrä paljon loppujen lopuksi rahasto ottaa palkkioita, niin voi olla aloittelevana sijoittajana järkevää välttää rahastoja joiden kulurakennetta ei täysin ymmärrä. (Puttonen – Repo 2007, s9.)

Tilanteessa, jossa erikoissijoitusrahasto tuntuu sijoitusvaihtoehtona kiinnostavalta, niin erikoissijoitusrahastoja ei kannata sivuuttaa kokonaan. Erikoissijoitusrahastot ovat kuitenkin rakenteeltaan erikoisia ja pystyvät joskus huonossakin markkinatilanteessa tekemään tuottoa ja jos rahastoon on esimerkiksi tuottoon sidottuja palkkioita, niin voi olla varma, että salkunhoitaja tekee kaikkensa, jotta tuottoa olisi mahdollisimman paljon. (Puttonen & Repo 2007, 9.)

6 Pörssinoteeratut osakkeet

Tässä luvussa käsitellään riskisintä ja mahdollisesti tuottavinta sijoitusvaihtoehtoa, eli sijoittamista pörssiosakkeisiin. Suorassa osakesijoittamisessa sijoittaja itse tekee kaikki päätökset ja tarpeettomia välikäsiä ei ole. Tämä tarjoaa sijoittajalla mielenkiintoisia tuottomahdollisuuksia, missä omat ideat ja kyvyt analysoida yhtiötä ja markkinoita pääsevät oikeuksiinsa.

6.1 Pörssiosakkeista yleisesti

Maailmassa on tuhansittain osakeyhtiötä, mutta vain murto-osa on julkisen kaupan käynnin kohteena ja noteerattuina pörssiin tai pörssiin. Osakeyhtiölle on kuitenkin yhteistä, että yhtiön omistus määräytyy osakkeiden omistuksen perusteella. Osake on yksinkertaisesti osuus yhtiön pääomasta. Osakkeet tuottavat omistajalleen oikeuden yhtiön voitonjakoon, oikeuden osallistua yhtiökokoukseen, etuoikeuden osakkeiden uusmerkintään ja usein tietyn äänimäärän per omistettu osake. Osakkeet ovat loistava pitkän aikavälin sijoituskohde, jossa sijoitushorisontti on yleensä suositukseltaan noin 5 vuodesta ylöspäin. Osakkeiden pitkänaikavälin suositus johtuu siitä, että osakkeiden tuotonheilunta, eli volatilitteetti, on lähtökohtaisesti muita sijoituksia korkeampi ja arvo voi olla välillä tappiollakin. Sijoittamalla pitkäksi ajaksi on osakkeen hinnalla mahdolli-

suus nousta tuotolliseksi, vaikka sijoitus aluksi olisikin tappiolla. (Osakekokoelma 2007, 5 – 6; Sijoitusrahasto-kokoelma 2012, 35.)

Historiallisesti hyvin hajautetulla pitkäaikaiselle osakesalkulle voi odottaa vuotuisesti tuotoksi noin 8 – 9 prosenttia. Historiallisesti osakkeet ovat tuottaneet noin 5 prosenttiyksikköä paremmin kuin lähes riskittömät korkosijoitukset, kuten esimerkiksi valtion obligaatiot. Nykyään ostaakseen ja myydäkseen osakkeita pörssissä on osakkeen omistajalla oltava arvo-osuustili, jossa osakkeita ja arvopapereita säilytetään. (Osakekokoelma 2007, 5 – 6; Sijoitusrahasto-kokoelma 2012, 35.)

6.2 Osakkeiden tuotto ja edut

Osakkeiden tuotto koostuu osingosta ja osakkeen arvonnoususta. Parhaimmassa tapauksessa tuotto koostuu molemmista. Pörssiyhtiöt jakavat, mikäli ylimääräisiä voittovaroja kertyy, tavallisesti osinkoa kerran vuodessa. Tämä osingonmaksu sijoittuu tavallisesti keväälle. Tavallisesti osa voitosta jätetään yhtiön kasvattamaan omaa pääomaa tai johonkin muuhun tarkoitukseen ja loput jaetaan osinkoina ulos yhtiöstä. Yhtiöt usein myös jättävät huippuvuosina osan voitosta jakamatta, jotta yhtiön osingonmaksukyky säilyy myös heikompina vuosina. Se, paljonko yhtiö päättää jakaa osinkoa, on vahvasti riippuvainen yhtiön vuosittaisesta tuloksesta ja tulevaisuuden investointitarpeista. Sijoittajan kannalta huonoimmassa tilanteessa yhtiö ei maksa lainkaan osinkoa, jolloin tuottoa kertyy vain mahdollisesta arvonnoususta. Arvonnousu perustuu yksinkertaisesti kysynnän ja tarjonnan lakiin, jossa kova kysyntä nostaa osakkeen hintaa ja heikko kysyntä vuorostaan laskee. Osakkeen omistajat yksinkertaisesti ostavat osakkeita, jos he uskovat yhtiön arvon nousevan tai sitten yhtiön jakamien osinkojen perässä, joskus jopa molempien. Mikäli on odotettavissa, että yhtiö jakaa suurempia osinkoja tulevaisuudessa on luonnollista, että kysyntä kasvaa ja osakkeen hinta nousee.

Osakkeet ovat myös hyvin likvidejä tuotteita, eli niistä pääsee halutessaan myös helposti eroon. Rajoitteina ovat kuitenkin pyhäpäivät ja yleiset pörssin aukioloajat. Pörssin ollessa kiinni sijoitusten arvo ei voi muuttua, mutta esimerkiksi huonot uutiset antavat laskupainetta osakkeen hintaa kohtaan myös pörssin ollessa kiinni, ja hyvät uutiset taas luovat puolestaan luonnollisesti nousupainetta osakkeen hinnalle.

Sijoittajista jotkut suosivat hyvää osakekohtaista tulosta ja hyvää osingonmaksua, kun toiset taas etsivät osakkeista hyvää arvonnousua. Periaatteessa on sijoittajalle sama, nostaako tuottoja osinkojen vai luovutusvoittojen kautta, mutta Suomen verotuksessa tällä hetkellä osingoissa on verovapaa osuus 30 %, jota ei ole luovutusvoitoissa, joten lähtökohtaisesti osingot saadaan halvemmalla kotiutettua. Kuitenkin kuluvan vuoden (2013) valtion kehysriihessä on nyt alustavasti päätetty, että tulevaisuudessa osinkojen verovapaa osuus poistuu kokonaan. (Verovapaita osinkoja ei enää makseta 2013.) Jos päätös pysyy sellaisenaan, tarkoittaa se sitä, että sijoittajan pitää jatkossa tarkoin miettiä, haluaako nostaa voittonsa ulos osinkoina vai mieluummin kokonaan arvonnousuna. Muutos koskisi vain suomalaisia sijoittajia, mikä tulee heikentämään osakesijoittamisen houkuttelevuutta Suomessa ja näin ollen todennäköisesti lisäämään pörssiyritysten ulkomaista omistusta.

6.3 Osakkeiden luokittelu – Kasvu- ja arvo-osakkeet

Sijoittajilla on tyypillistä luokitella osakkeet erilaisiin ryhmiin, muun muassa kasvu- ja arvo-osakkeisiin. Kasvuosakkeita ovat osakkeet, joiden liikevaihto kasvaa nopeasti, ja niiden kurssivaihtelu on vaihtelevaa ja nousut ja laskut tyypillisesti jyrkkiä, toisin sanoen volatiileja. Nopeasti kasvavat yhtiöt kuitenkin maksavat keskimääräistä vähemmän osinkoa tai eivät lainkaan. Nopeasti kasvavien yhtiöiden voitot sen sijaan suunnataan uusiin investointeihin ja muihin tarkoituksiin. Näille osakkeille yleensä on kovat odotukset ja osakkeen omistajat hakevat tuottonsa osakkeen arvonnoususta. Jos yhtiö ei täytä markkinoiden odottamia kasvuodotuksia, niin osakkeenkurssi todennäköisesti tekee korjausliikkeen alaspäin. Kasvuosakkeiden tuotto koostuu pääasiassa arvonnoususta. (Osakekokoelma 2007, 13.)

Arvo-osakkeet ovat puolestaan vakaampia. Arvo-osakkeiden kurssit eivät kasva yhtä voimakkaasti kuin kasvuosakkeiden kurssit, mutta niille on ominaista, että ne kestävät laskukausia kasvuosakkeita paremmin. Arvo-osakkeita ovat tyypillisesti sähkö-, rahoitus- ja öljyalan yhtiöt sekä perinteisen teollisuuden yhtiöt, kuten metalli- ja metsäyhtiöt. Arvo-osakkeiden tuotto koostuu pääasiassa osingoista. (Osakekokoelma 2007, 13.)

6.4 Defensiiviset ja sykliset osakkeet

Usein myös puhutaan *defensiivisistä* ja *syklisistä* osakkeista, sen perusteella miten paljon niiden arvo heiluu suhdannevaihteluiden mukana positiivisesti tai negatiivisesti. Vakaita eli defensiivisiä yhtiötä ovat ne yhtiöt, joihin suhdannevaihtelut eivät juuri vaikuta. Syklisillä osakkeilla puolestaan tarkoitetaan päinvastaista eli yhtiötä, jotka ovat vahvasti suhdannesidonnaisia ja joiden osakkeiden arvo heiluu voimakkaasti nousu ja laskusuhdanteiden mukana ylös tai alas. Esimerkiksi raskasteollisuuden, kuten metalliteollisuuden, yhtiöt ovat usein syklisiä osakkeita. Syklisillä osakkeilla on korkeampi volatiliiteetti ja beta-luku kuin defensiivisillä osakkeilla. Volatiliiteetti kuvaa riskiä, ja tästä syystä syklisiä osakkeita voi pitää lähtökohtaisesti riskisempinä sijoituskohteina kuin defensiivisiä osakkeita. (Osakekokoelma 2007, 13.)

6.5 Sijoittaminen pörssiosakkeisiin

Osalle sijoittajista voi syntyä ajatus siitä, että pankit ja rahoituslaitokset vetävät ison siivun tuotoista itselleen, eikä niiden rahastoihin tai niiden suosittelemiin palveluihin kannata sijoittaa. Tällöin suora osakekauppa voi olla järkevä vaihtoehto. Kuitenkin osakevalintoja tehdessä kannattaa ja tuleekin olla hyvin perillä markkinoista, yrityksistä, joihin aikoo sijoittaa, ja jossain määrin myös kilpailevien yritysten tilanteesta. Osakesijoittaminen vaatii siis markkinoista ja taloudesta kiinnostumista, paljon aikaa ja perehtymistä. Ammatillinen tausta ei ole välttämätön, mutta siitä saattaa olla hyötyä. Sijoittamiseen liittyen myös järjestetään kursseja, messutapahtumia ja seminaareja, joihin voi halutessaan osallistua. Sijoittaja voi myös opiskella haluamiaan asioita esimerkiksi avoimessa yliopistossa. Menestyäkseen pörssissä sijoittaja tarvitsee kovaa voitontahtoa ja tilaisuuden tullen kykyä uskaltaa toimia aggressiivisesti. Sijoittamista ei tule harrastaa jännityksen vuoksi vaan voittaaksesi. (Saario 1994, 11.)

Sijoittaminen on monille siis kuin harrastus, jossa oma kiinnostus ja halu oppia on kaiken perusta. Internetissä mm. Kauppalehti.fi tarjoaa mahdollisuuden luoda virtuaalisalkku, jonka avulla sijoittaja voi kokeilla miten hän pärjäisi osakesijoittajana. Salkkuunsa voi poimia myös rahastoja tai vain yrityksiä joiden kehitystä haluaa seurata. Tällaisten apuvälineiden avulla sijoittaja voi turvallisesti kokeilla ja saada hyvän tunteen osakesijoittamisesta. Virtuaalisalkulla sijoitellessaan on kuitenkin hyvä kysyä itseltään ennen kuin tekee muutoksia salkun sisältöön, tulisiko samoja sijoituspäätöksiä tehtyä, jos kyseessä olisivat oikeasti omat rahasi.

Markkinoilla tapahtuu jatkuvasti paljon kaikenlaista ja ylilyönnit ovat arkipäivää osakekaupassa. Ylilyönnit näkyvät tyypillisesti osakkeiden arvon voimakkaana muutoksena, kun uutta tietoa tulee markkinoille. Ylilyönnit johtuvat osin siitä, kun markkinoilta saadaan monesti aluksi puutteellista informaatiota ja sijoittajat reagoivat vajalliseen tietoon voimakkaasti. Myös ennusteilla ja sijoittajien omilla spekuloinneilla on suuri vaikutus, ainakin lyhyellä aikavälillä. Sijoittajat reagoivat varautuen joko pahimpaan myymällä osakkeensa ja suojautuakseen suuremmalta pörssilaskulta tai positiivisen uutisen myötä nostavat odotuksensa pilviin. Positiiviset uutiset eivät välttämättä vastaa reaalista hyötyä ja osakkeen arvo saattaa nousta päivässä useita prosentteja. Kun markkinoille saadaan enemmän informaatiota, niin pörssikurssit korjautuvat nopeasti sen mukaiseksi. (Japanin pörssi romahti eniten yli kahteen vuoteen, 2011.) Myös voimakkaasti laskeneet osakekurssit houkuttelevat osaketta kärkkyneitä, koska osake saattaa tällöin heidän mielestään olla tällöin riittävän halpa.

Kuvio 6, Nikkei-indeksin kehitys. (porssi.taloussanomat.fi)

Kuviosta 6 käy ilmi, kuinka voimakkaasti Japanin pörssissä ollut jo aiemmin kasaantunut epävarmuus eskaloitui ydinvoimala onnettomuuden jälkeen maaliskuussa (ympyröity kuvioon 6: 11.3.2011). Tuolloin onnettomuuden pelättiin vaikuttavan negatiivisesti

koko talouteen. Ydinvoimala onnettomuuden kanssa kamppaileva pörssiyhtiö Tokyo Electricin hinta halpeni onnettomuuden seurauksena 24 % ja ydinreaktoreita valmistava Toshiba osake halpeni 16 %. Kuitenkin pian onnettomuuden jälkeen on nähtävissä indeksin selkeää elpymistä ja nousua, missä sijoittajat ovat innostuneet halventuneista osakkeista ja trendi on kääntynyt taas positiiviseksi. (Japanin pörssi romahti eniten yli kahteen vuoteen, 2011.)

6.5.1 Suoran osakekaupan kulut

Itse tehdyssä osakekaupassa ei ole salkunhoitajien palkkiota, mutta muita kuluja kuitenkin on. Osakekaupasta joutuu maksamaan välityspalkkiota ostoista ja myynneistä. Samaan tapaan kuin rahasto-osuuksia merkitään ja lunastetaan. Osakekaupan palkkiot ovat prosentuaalisesti tavallisesti varsin pieniä verrattuna rahastosijoittamiseen. Yleensä kuitenkin osakkeiden välityksessä on tyypillisesti minimipalkkio, jonka pankki tai rahoituslaitos perii, ja sijoittajan tulee tällöin itse laskea, kuinka suurilla summilla täytyy sijoittaa, että kulut pysyvät kohtuullisina. Myös osakekaupassa arvo-osuustilin avaaminen on pakollista. Arvo-osuustilin avaaminen on tavallisesti maksutonta, arvo-osuustilistä peritään tilipalkkiota säännöllisin väliajoin. Arvo-osuustilien ylläpitopalkkiot vaihtelevat, ja ne kannattaa ottaa huomioon ennen kuin avaa arvo-osuustilin, sillä tili ei ole pakollinen vain rahastoihin sijoittaville. (Osakekokoelma 2007.)

Osakkeiden omistaminen on verrattuna rahasto-osuuksien omistamiseen kalliimpaa, ja aivan pienillä summilla ei välttämättä kannata lähteä mukaan suoraan osakesijoittamiseen. Tämä johtuu siitä, että osakkeita varten sijoittajan täytyy avata arvo-osuustili, josta joutuu tyypillisesti maksamaan tietyn aikavälein kuukausimaksua, jonka hinta vaihtelee tyypillisesti noin 3 euron molemmin puolin. Sijoittaja voi itse laskea, minkälaisella sijoitussummalla kannattaa avata arvo-osuustili ja suoran osakesijoittamisen kulut pysyvät halutuissa raameissa. Hyvänä muistisääntönä voi pitää, että yhteen osakkeeseen tai osakesarjaan ei todennäköisesti kannata sijoittaa alle 500 euron suuruisia summaa, jotta kulut pysyvät kohtuullisina. (Osakekokoelma 2007.)

6.5.2 Oman työn ja informaation merkitys osakekaupassa

"The general who wins the battle makes many calculations in his temple before the battle is fought. The general who loses makes but few calculations beforehand." – Sun Tzu - The art of War (noin 600 eKr.) (Wikiquote, Sun Tzu 2013)

Näin kirjoitti tunnettu kenraali ja strategisti Sun Tzu kuvaillessaan sodankäynnin taitoa. Vapaasti käännettynä katkelma kuuluu: "Kenraali, joka voittaa taistelun, tekee monia laskelmia pyhätössään ennen kuin taistelu on käyty. Kenraali, joka häviää taistelun, tekee vain muutamia laskelmia etukäteen." Samaa logiikkaa voi soveltaa myös sijoittamiseen. On tärkeää olla perillä kaikista kuluista ja niiden osuudesta sijoituspäätöksiä tehdessään, ja yksinkertaisin tapa tähän on laskeminen. Mitä tarkemmin lasket kulut ja menot etukäteen, niin sitä paremmin olet perillä asioista ja pystyt tekemään järkeviä sijoituspäätöksiä.

Sijoituksia tehdessään kannattaa myös olla tietoinen, että kotimaan osakemarkkinoiden, eli Helsingin pörssin, ulkopuolelle sijoittaminen saattaa olla kalliimpaa ja tähän on syytä kiinnittää huomiota. Tiedonhankinta voi olla myös hankalampaa ja markkinoilla voi esiintyä tilanteita, joissa tietoa on saatavilla epätasa-arvoisesti. Voidaan puhua ns. tietokuilusta. Tietokuilu käy ilmi esimerkiksi siinä, pystytkö hankkimaan ymmärrettävällä kielellä ajantasaista tietoa Tokion pörssin tapahtumista samalla tavalla kuin Helsingin pörssin. Kotimaisiin yrityksiin on näin ollen helpompi sijoittaa, mutta hajautuksen ja muiden ostokriteerien valossa tulee punnita, ovatko kotimaan yritykset alansa parhaimpia sijoituskohteita

7 Tärkeimpiä tunnuslukuja

Mediassa julkaistaan jatkuvasti erilaisia artikkeleita ja yhtiöiden tulosjulkistuksia, joissa esiintyy monenlaisia tunnuslukuja. Osa tunnusluvuista on esillä jatkuvasti ja journalistien ja analyytikkojen kovassa käytössä. Sijoittajan on tarpeellista tuntea ainakin osa median pyörityksessä olevista tunnusluvuista ja niiden merkityksestä. Sijoittajana ei pidä kuitenkaan sokeasti luottaa tunnuslukuihin, mutta ne toimivat loistavana työkaluna, osana päätöksentekoa. Tässä luvussa käydään läpi osa yleisimmin käytetyistä tunnusluvuista. Tunnuslukuja on teoriassa niin monta kuin laskijaakin, ja jokainen voi las-

kea ja vertailla erilaisten asioiden suhdetta siinä määrin kuin haluaa. Tämän lisäksi mediassa esiintyy tässä luvussa käsiteltyjen tunnuslukujen lisäksi useita muita tunnuslukuja, joihin kannattaa tutusta oman ajan ja mielenkiinnon mukaan.

7.1 Beta-luku

Beta kuvaa osakkeen tai arvopaperin kurssin herkkyyttä indeksin muutoksille. Helsingin pörssissä beta kuvaa osakkeen herkkyyttä OMX Helsinki CAP -indeksin kehitykseen: mitä suurempi beta, sitä voimakkaammin arvopaperin kurssi on heilunut OMX Helsinki CAP -indeksin muutoksien mukana tarkastelujaksolla. Osakkeen betan ollessa 0,80 tarkoittaa se sitä, että jos indeksin pisteluku tai arvo muuttuu tietyn prosentin, niin muuttuu osakkeen kurssi keskimäärin 80 % samansuuntaisesti. Esimerkiksi jos OMX Helsinki CAP-indeksin oletetaan nousevan 10 % seuraavan 3 kk:n aikana ja Fortumin osakkeen beta on 0,82, niin Fortumin kurssimuutoksen voi keskimääräisesti olettaa nousevan $0,82 * 10 \% = 8,2 \%$. Beta-luku kuvaa siis kurssiliikettä hieman samalla tavalla kuin esimerkiksi volatiliiteetti. Betasta johtuvaa liikehdintää kutsutaan myös ajoittain beta-riskiksi, koska se kuvaa markkinaliikchedinnästä aiheutuvaa riskiä. (Kauppalehti ohjeet, 2013.)

Tilanteessa, jossa beta on nolla, tarkastelujaksolla ei ole havaittavissa riippuvuussuhdetta arvopaperin ja indeksin välillä. Toisin sanoen osakkeen arvon muuttuminen ei mukaile vertailuindeksin laskemista tai nousemista. Yleensä yhtiötä, joiden pörssiosakkeiden beta on yli 1, kutsutaan offensiivisiksi osakkeiksi, sillä ne muuttuvat voimakkaasti markkinoiden mukana. Puolestaan, jos beta on alle 1, niin yhtiöt ovat defensiivisiä osakkeita, koska ne reagoivat vaimeasti markkinoiden kehitykseen. Beta voi olla myös negatiivinen, mutta tämä on suhteellisen harvinaista. Esimerkiksi Helsingin pörssissä 28.6.2013 ei esiintynyt yhtään negatiivisen betan omaavaa osaketta. Tilanteessa, jossa beta on negatiivinen, osakkeen kurssi keskimäärin nousisi indeksin laskiessa tai puolestaan laskisi indeksin noustessa. (Kauppalehti ohjeet, 2013.)

7.2 Alfaluku & Sharpen luku

Alpha on selkeästi vähemmän käytetty tunnusluku, mutta se esiintyy esimerkiksi Kauppalehden sivuilla lähes kaikkien osakkeiden tiedoissa. Alpha tarkoittaa, paljonko arvo-

paperi keskimäärin on tuottanut tarkastelujaksolla verraten vastaaviin beta-riskin omaaviin osakkeisiin. Osakkeet, joilla alpha on positiivinen, ovat tuottaneet keskimäärin paremmin kuin vastaavat osakkeet. Osakkeet, joiden alpha on negatiivinen, ovat taas tuottaneet huonommin kuin vastaavat osakkeet keskimäärin (Kauppalehti ohjeet, 2013.)

Yksinkertaistettuna Sharpen luku kertoo kuinka paljon enemmän arvopaperi on tehnyt tuottoa verrattuna riskittömään talletukseen. Mitä suurempi Sharpen luku, sitä paremmin rahasto on tuottanut suhteessa riskiinsä (riskiä kuvaa arvopaperin volatilitteetti). Riskittömänä korkona käytetään pääsääntöisesti 2 %:n vuotuista tuottoa, mutta tämä on syytä varmistaa ennen kuin tekee arvoista johtopäätöksiä. Tilanteessa, jossa Sharpen luku on negatiivinen, arvopaperin tuotto on ollut tarkastelujakson riskitöntä korkoa huonompi. (Kauppalehti ohjeet, 2013.)

7.3 P/E-luku

“Nowadays people know the price of everything and the value of nothing” –Oscar Wilde, The picture of Dorian Gray 1988

Oscar Wilde kuvasi näin kyynikon ajattelutapaa. Vapaasti käännettynä lainaus kuuluu: ”Nykyään ihmiset tietävät hinnan kaikelle ja arvoa eivät millekään.” Sama ajatus toimii myös sijoittamisessa, sillä jokainen näkee osakkeen hinnan kertavilkaisulla, mutta osakkeen todellisen arvon määrittäminen voi olla hankalampaa. P/E-luku tarjoaa apua osakkeen arvon ymmärtämiseen, sillä pelkkä osakkeen markkinahinta ei kerro osakkeesta juuri mitään. P/E-luku syntyy sanoista Price / Earnings eli käännettynä hinta jaettuna tuotoilla. P/E vastaa kysymykseen, kuinka monessa vuodessa yritys maksaisi tuotoillaan itsensä takaisin, jos tulostasoa säilyisi ennallaan. Osakkeiden arvostusta tarkasteltaessa P/E lasketaan seuraavasti: *osakekurssi / osakekohtainen tulos*. Tämä siis kertoo, kuinka arvokas osake on suhteessa osakekohtaiseen tulokseen, jonka yhtiö pystyy osakkeelle tuottamaan. Sijoittajalle tämä tunnusluku toimii perustyökaluna, joka kertoo sijoittajalla osakkeen hinnan sijasta osakkeen arvon. Lukua voi käyttää luontevasti vertaillessa samankaltaisia, saman toimialan yhtiöitä toisiinsa (Elo 2007, 80 ja 81.)

Käytännössä korkea P/E osakkeella kertoo sen, että sijoittajat ovat valmiita maksamaan paljon hintaa yhtiön osakkeesta, koska odotukset yhtiön kasvua kohtaan ovat kovat. Esimerkkeinä Helsingin pörssissä Vacon ja Kone ovat vakaasti kasvattaneet tulosta ja liikevaihtoaan vuosien varrella, ja niiden arvostus on verrattain korkealla ja näitä kutsutaan tästä syystä *kasvuosakkeiksi*. Historiallisesti kuitenkin alhaisen P/E-luvun osakkeet ovat mediaaniltaan tuottaneet keskimäärin jopa 22 %, kun puolestaan korkean P/E-luvun yhtiöt ovat tuottaneet vain noin 15 %. Alhaisen P/E-luvun yhtiötä kutsutaan monesti *arvo-osakkeiksi*. Arvo-osakkeille on ominaista, että ne pystyvät takomaan tulosta tasaiseen tahtiin. Kuitenkaan yksiselitteistä määritelmää kasvu- ja arvo-osakkeille ei ole olemassa, ja yhtiö tai toimiala voi muuttua niin, että yhtiön osake muuttuu arvo-osakkeesta kasvuosakkeeksi ja päinvastoin. (Elo 2007, s 80 ja 81.)

7.4 P/B-luku

P/B-luku tai joskus käytetty P/BV-luku tulee puolestaan sanoista price / book (value), jossa P kuvaa markkina-arvoa tai osakekurssia ja $B(V)$ tarkoittaa omaa pääomaa. Selkeämmin ilmaistuna P/B-luku kuvaa hintaa suhteessa yhtiön taseeseen. Luku voi olla aloittelijalle vaarallinen työkalu, koska samankaltaisilla yrityksillä voi olla taseiden välillä merkittäviä eroja. Tase nimittäin kuvaa yhtiön fyysistä omaisuutta ja arvoa, jossa brändiä tai henkilöstöä ei esimerkiksi arvosteta yleensä lainkaan. Tästä syystä yrityksellä, joka on kasvanut yritysostoin, voi olla paljon suurempi tase kuin organisesti kasvaneella saman alan yrityksellä. P/B-lukua voi P/E-luvun tavoin luontaisesti verrata samankaltaisiin yrityksiin, joiden taserakenteen tuntee hyvin. P/B ei toimi esimerkiksi eri alojen vertailussa hyvin, koska tietotekniikkaa ja osaamista tarjoava tekniikan alan yritys ei tavallisesti omaa paljoa fyysistä omaisuutta, ja näiden P/B-luku voi olla verraten esimerkiksi metallialan yritykseen hyvinkin matala. (Elo, 2007, 84.)

Yksinkertaistetusti korkea P/B kertoo, että liiketoiminnan pääomantuottokyvykyys on hyvällä tasolla, mutta sijoittajan näkökulmasta pääoman tuoton pitää säilyä korkeana myös tulevaisuudessa. Matala P/B saattaa johtua siitä, että yritys ei pysty eikä sen uskota pystyvän tarjoamaan kunnollista tuottoa tasetta, eli yhtiön omaisuutta, vasten. (Elo 2007, 84.)

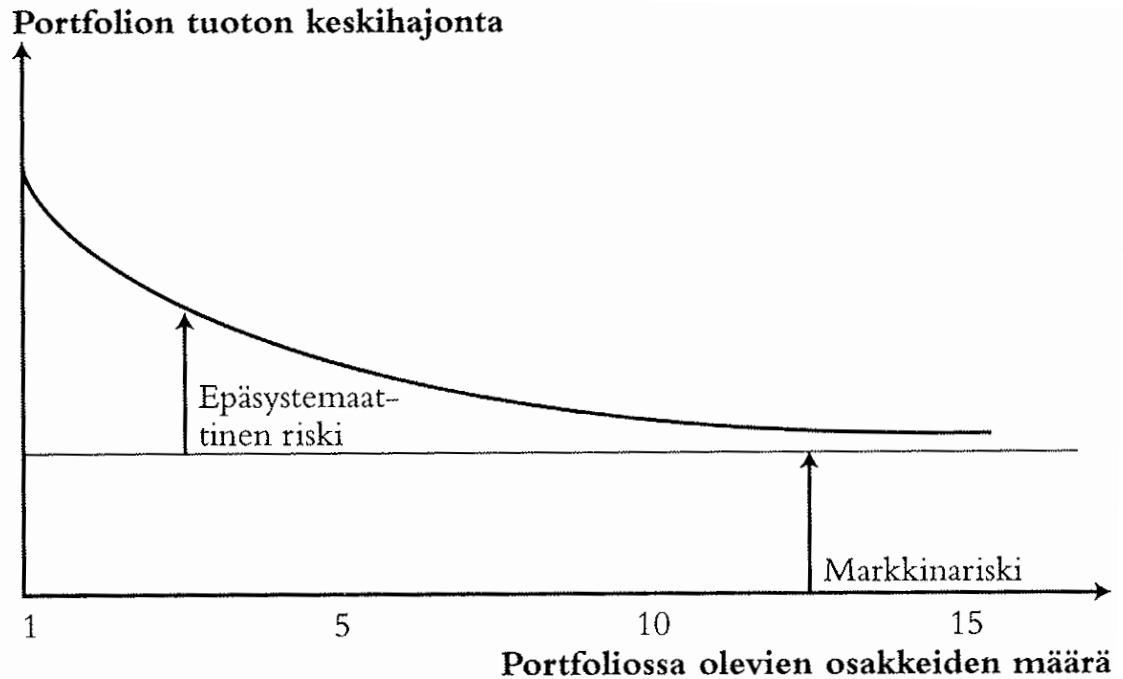
8 Helppoja sijoitusstrategioita ja vihjeitä sijoittamiseen

Maailma pursuaa erilaisia sijoitusstrategioita ja oppaita, ja todellisuudessa sijoitustyyliä on varmasti yhtä monta kuin on sijoittajiakin. Jokaisen oma tyyli vaihtelee omien mieltymyksien mukaan. Sijoittamista aloittaessa voi olla vaikea tietää etukäteen, mitä aluksi kannattaisi ja olisi tarpeellista tehdä. Kuitenkin yleisimmät sijoittajien virheet on helppo välttää, jos osaa tiedostaa ne itsessään ja tunnistaa niitä muiden käytöksessä.

8.1 Yhtiöiden, toimialan ja sijoitusinstrumenttien hajauttaminen salkussa

Sijoittajan kannattaa aina hajauttaa, kun ei ole varma, mitä tulee tapahtumaan. Historiasta kootut tilastot osoittavat, että kaikkien munien pitäminen samassa korissa ei ole pitkällä aikavälillä kannattavaa. Osakkeisiin sijoittaessa kannattaa katsoa, että salkku on hajautettu hyvin erilaisten yhtiöiden, toimialojen ja sijoitusinstrumenttien välillä. Jakamalla eri toimialojen välillä vältyt siltä, että yhden toimialan vaikeudet eivät romuta koko salkkuasi kerralla tappiolle. Sijoittamalla pörssissä vastaavasti eri yhtiöihin vältyt siltä, että vain yhteen yhtiöön kohdistuvat vaikeudet kostautuvat sinun salkkusi kohtaloksi. Hajauttamalla sijoitusinstrumenttien eli sijoitusrahastojen, sijoitusrahastotyyppien (korko-, yhdistelmä ja osakerahastot yms.), talletusten ja suorien osakeostojen välillä voit hallita hyvin koko omaisuuteesi kohdistuvaa riskiä. Muuttamalla sijoitusten painoa esimerkiksi rahastojen ja suorien osakehankintojen välillä voit korjata riskiä itsellesi sopivammaksi, ja jos omat osakehankintasi ovat menestyneet huonosti, voit painottaa enemmän valmiiksi hajautettuja rahastoja ja antaa ammattilaisen hoitaa sijoituskohteiden valitseminen. (Ymmärrä hajautus laajasti, Morningstar 2013.)

Kuvio 7. Mallinnus yhtiöriskin tai epäsystemaattisen riskin vähenemisestä lisäämällä eri osakkeita sijoitussalkkuun (Puttonen & Repo 2007, 100.)

Kuviossa 7 käy nopeasti tuoton keskihajonnan (eli riskin) väheneminen osakkeiden määrän kasvaessa sijoitussalkussa. Alla olevaa markkinariskiä eli markkinoiden yleisestä kehityksestä johtuvaa riskiä ei pysty kuitenkaan hajauttamalla vähentämään.

Hajauttaessa, erityisesti suoria osakeostoja tehdessä, on hyvä muistaa, että liiallinen hajauttaminen voi olla myös pahasta. Hajauttamalla liian moneen yhtiöön sijoitettavat summat jäävät helposti turhan pieniksi, kaupankäyntikulut nousevat verrattain suureksi ja tuotto-odotus alenee. Hajauttaessa on hyvä löytää kultainen keskitie niin, että omat hyvät ideat ja sijoituspäätökset pääsevät onnistuessaan ansaitsemaansa valoon, eikä niiden merkitys jää pienen painoarvon takia turhan pieneksi. Kuuluisa osakesijoittamisen konkari Warren Buffett kuitenkin neuvoi pitkäaikaisia sijoittajia varomasta liiallista ahneutta. (Lampinen 2008)

8.2 Ajallinen hajauttaminen

Ajallista hajauttamista voi ja kannattaa harrastaa ainakin syklisimmissä sijoituksissa. Markkinoita on nimittäin mahdoton tarkasti ennustaa etukäteen, ja oikeaa sijoitushetkeä voi olla vaikea tietää etukäteen. Sijoittamalla varansa osake- tai yhdistelmärah-

toihin tai osakkeisiin voi olla järkevää hajauttaa esimerkiksi tiettyjen ajan jaksoiden välein. Tämän voi tehdä esimerkiksi ostamalla osakkeita joka toinen kuukausi tai vaikka kuukausisäästämisen kautta säästämällä tietyn summan johonkin tiettyyn tai tiettyihin rahastoihin. Sijoittamalla kaiken kerralla voi olla, että tulee ostettua kallista tai vastavasti myyntitilanteessa myytyä halvalla. Tietenkin jos kurssit vain nousevat hajautuksen aikana, niin jälkikäteen voi sanoa, että olisi ollut järkevämpi vain sijoittaa kaikki kerralla, mutta kurssien laskiessa ajallinen hajauttaminen voi olla hyvinkin kannattava riskin vähentämiskeino.

Ajallinen hajauttaminen toimii myös korkorahastoissa. Tilanteessa jos korot nousevat, niin on mukavampi sijoittaa rahojaan hieman myöhemmin, kun markkinoilta saa tuottoja paremmalla korolla (myös korkojen noustessa olemassa olevien korkorahastojen jälkimarkkina-arvo laskee). Ajallisessa hajautuksessa kannattaa ottaa huomioon taas kulujen merkitys. Jos sijoituksen tekeminen on vain prosenttiosuus sijoitettavasta summasta, niin tuolloin ajallisen hajauttamisen useat merkinnät eivät aiheuta lisäkustannuksia. Kuitenkin jos toimeksiantojen välittäjä, pankki tai rahoituslaitos, perii sijoituskertojen perusteella palkkiota, niin sijoittajan tulee itse laskea ja harkita, monessako osassa sijoittaminen on mielekästä tehdä, että kulut pysyvät kohtuullisina. Ajallista hajauttamista kannattaa pitää mielessä myös sijoituksia myydessä. (Ymmärrä hajautus laajasti, Morningstar 2013.)

8.3 Osakesalkun suunnittelu betan avulla

Monelle osakesijoittajalle on tärkeää, että pystyy jossain määrin hallitsemaan ja ennustaa tulevaa. Osakesijoittamiseen liittyy yleensä vahvasti oma visio tulevasta, ja yksi tapa hallita ja ennustaa tulevaa on laskeminen. Voit esimerkiksi laskea, mikä on oman nykyisen tai tulevan osakesalkun beta-luku koko salkulle, ja muuttaa osakkeiden painoa salkussasi omien näkemyksiesi mukaan. Jos uskot markkinoiden vahvaan nousuun, niin voit painottaa korkean beta-luvun yhtiöitä ja suunnitella markkinariskiltään aggressiivisen salkun, joka seuraa vahvasti markkinoiden liikehdintää. Voit myös suunnitella salkkusi matalan betan salkuksi, painottaen matalan betan yhtiöitä, jotka todennäköisesti säilyttävät paremmin arvonsa, jos markkinat kääntyvät laskuun.

8.4 Oman elämäntilanteen huomioiminen

Sijoittamisessa on hyvä ottaa huomioon myös oma henkilökohtainen tilanne. Oma tilannetta miettiessä tulisi huomioida, minkälainen on nykyinen ja tuleva työtilanteesi, miten varmoja ovat tulon lähteesi, miten pian tarvitset sijoitettuja varoja takaisin, jos esimerkiksi joudut työttömäksi. Jos olet esimerkiksi kaivosalalla töissä ja mediassa pyörii jatkuvasti uusia YT-neuvotteluja ja lomautuksia, niin työsuhteen jatkumisen epävarmuus kannattaa ottaa huomioon. Tulevaisuudessa voi olla myös ennalta tiedossa erilaisia menoja. Jos esimerkiksi tiedät joutuvasi lunastamaan perintönä saadun talon itsellesi lähivuosina, voi olla järkevää varmistaa, että sinulla on tarvittava summa käyttöösi, kun tuo aika koittaa, välttäen riskipitoisia sijoituksia. Myös jos oma kiinnostus tai ajankäyttö ei anna myötä pörssin ja markkinoiden seuraamiseen, niin suora pörssi-sijoittaminen voi olla parempi jättää pois omasta salkusta.

8.5 Sijoittajan sudenloukut

Sijoittajat usein kärsivät monista illuusioista ja inhimillisistä vieteistä, jotka usein johtavat sijoittajaa harhaan. Sijoittajat yleensä käyttäytyvät hyvin paljon samalla tavalla, ja sijoittajien taipumusten seuraamiseen onkin perustettu oma taloustieteen ala, behavioraalinen tutkimus, johon kannattaa perehtyä oman ajan ja kiinnostuksen puitteissa. Paras tapa torjua viettien perässä juoksemista on tiedostaa ne itse ja näin välttää samat sudenkuopat, johon niin monet sijoittajat ovat aiemmin astuneet. (Liika varovaisuus on riskitekijä, Morningstar 2013.)

Yksi yleisistä harhaluuloista on sijoittajan yliuottamus itseensä ja omiin kykyihinsä. Tämä näkyy uskona siinä, että omat onnistumiset ovat enemmän omaa ansiota kuin hyvää tuuria. Myös jälkeenpäin voi olla helppo jossitella, kuinka myönteiset uutiset johtivat menestyneeseen sijoitusvalintaan, vaikka todellisuudessa sijoituskohde on valittu impulsiivisena päätöksenä. Myös vahva tekosyiden keksiminen tappiutilanteissa kuuluu yliuottamukseen. Sijoittaja koettaa keksiä syitä, miksi muut ulkoiset, hänestä riippumattomat, tekijät johtivat huonoon sijoitusvalintaan. Tämä on inhimillinen tapa selviytyä tappioista ja negatiivisista kokemuksista, mutta ei todennäköisesti anna realistista kuvaa omista kyvyistä. Sijoittajan tulee olla tietystä määrystä nöyrä ja myöntää itselleen omat virheensä, sillä virheistä opitaan. (10 sijoittajan tyypillistä harhaa, 2013.)

Sijoittamisessa ei kuitenkaan pidä heittäytyä liian nöyräksi, vaan usko itseensä ja omiin kykyihin pitäisi pitää terveissä kantimissa. Voitot ja tappiot ovat osa sijoittamista, mutta sijoittajaa ei auta jäädä murehtimaan yhtä tappiolla olevaa sijoitusta, jos kaikki muut ovat menestyneet (Liika varovaisuus on riskitekijä, Morningstar 2013). Tappioiden pelkäämistä kutsutaan tappiokammoksi. Tappiokammosa ei esimerkiksi kannata potea sijoituksen ollessa tappiolla, jos sijoitusvalinta on perustunut punnittuun harkintaan. Mikäli ostopäätöstä tukevat seikat pitävät sijoituksen ollessa vielä tappiolla paikkansa, voi olla järkevämpää lisätä omistuksiaan osuuksien ollessa halpoja, kuin tappiomielialassa myydä omistuksensa pois. (10 sijoittajan tyypillistä harhaa, 2013.)

Osalle taas tappioita on niin vaikea myöntää, että huonoa sijoitusta ei haluta myöntää ja näin ollen tappiollisia sijoituksia ei suostuta myymään. Tappioiden lunastaminen tuntuu niin pahalta, että mieluummin odotellaan, että huonoksi osoittautunut sijoitus jollain ilveellä punnertaisi takaisin positiiviseksi, ja näin ollen pidetään kiinni huonosta sijoituksesta, vaikka markkinoilla olisi kannattavampiakin sijoituskohteita. (10 sijoittajan tyypillistä harhaa, 2013.)

8.6 Milloin on oikea hetki sijoittaa?

Mikä on se hetki, jolloin varansa kannattaa sijoittaa? Tämä on kysymys, joka varmasti käy monen sijoittajan mielessä. Ajallisella hajauttamisella oikea ja väärä hetki kumoavat toisensa, mutta kun sijoittaja miettii oikeaa aikaa oman elämän tilanteen kannalta, niin monille saattaa syntyä vanhoillisia ajatuksia. Monille nuorille (ja miksei vanhemmilkin) syntyy ajatus sijoittamisen aloittamisesta sitten, kun asunto on jo maksettu, tulot ovat kasvaneet menoja suuremmaksi ja aikaa on enemmän käytettävissä. Tällöin sijoittaminen asettuu monilla pitkälle keski-ikään ja sijoittaja heittää hukkaan valtavan määrän sijoitusvuosia. Yksi tärkeistä seikoista sijoittamisessa on, että sijoitusaika on riittävän pitkä, jotta arvonheilahtelu ehtii korjaantua positiiviseksi. Lähtökohtaisestihan uskotaan, että sijoitusten arvo nousee ajan kuluessa, niin kuin kaiken muunkin hinta. Tämä on perusteltavissa sillä, että yhteiskunnan tuottavuus myös paranee jatkuvasti. Nuoren sijoittajan kannattaa heittää romukkokoelman vanhoillinen ajattelu ja alkaa säästää ja sijoittaa heti, kun on tähän kykenevä. Sijoittamalla mahdollisimman pitkäksi aikaa sijoitukset ehtivät kasvaa tuottoa mahdollisimman pitkään, eikä sijoitusvuosia valu hukkaan. Henkilö voi siis olla samaan aikaan sijoittaja ja asuntovelallinen. Myös sijoittamal-

la rakennat itsellesi turvaverkkoa, jonka varaan voit kaatua jos elämäntilanne kokee äkillisen muutoksen huonompaan. (Saario 1994, 14 - 16.)

9 Sijoittamisen verotus

Sijoittajalle verotus voi tuntua vaikealta ja monimutkaiselta, erityisesti mitä lakeja ja säädöksiä kohdistuu sijoituksien verotukseen. Verottaja on Suomessa hyvin tietoinen normaalisti kotimaisista omistuksista, ja veroilmoituksessa olevat tiedot vastaavat todellisuutta. Ilmoitus kuitenkin pitää tarkistaa ja varmistaa, ovatko tiedot täsmällisiä. Veroilmoituksessa saattaa olla huomautettavaa tai puutteellista tietoa, niin siltä varalta on hyvä tarkistaa, onko lomakkeessa kohta ”*Selvitä voitot ja tappiot seuraavista luovutuksista*”. Jos kyseinen kohta löytyy, niin joudut täyttämään lomakkeen 9 tai 9A verottajalle. Tähänkin kuitenkin löytyvät ohjeet verottajan internet sivuilta. Tilanteessa, jossa sinulla ei ole verotuksellisia myyntejä kuluneelta vuodelta veroilmoituksessa, tulee sijoittajan tarkistaa, että veroilmoituksessa näkyvät vanhat ja uudet omistukset. (Sijoittajan vero-kokoelma 2012, 1-55.)

Arvopaperikauppaan liittyviä tositteita on hyvä säilyttää ainakin 6 vuotta, jonka aikana verotusta voidaan vielä korjata. Rahastoraportit ja arvo-osuustilin tiliotteet tulisi saada palveluntarjoajalta tarvittaessa, mutta vuosittain tulevat raportit ja tiliotteet tulisi silti säilyttää. Nimittäin palveluntarjoaja voi periä lisäkuluja vanhojen tiliotteiden hakemisesta. Verottaja pyytää kuitteja ja tiliotteita todisteiksi tarvittaessa. Palveluntarjoajaa vaihtaessa on hyvä säilyttää sijoittamiseen liittyvät raportit, sillä uusi palveluntarjoaja saattaa merkitä hankintahinnaksi siirtohetken arvon. Sijoitettaessa on kuitenkin hyvä muistaa, että kulut ovat verovähennyskelpoisia menoja, jotka voi vähentää tuottojen verotuksessa. Pankeista kuitenkin tulisi saada vuoden päätteeksi valmiiksi laskettu laskelma, jossa kulujen osuus on eritelty ja vähennetty automaattisesti tuloksesta, jotta sijoittajan on helppo seurata sijoituksiaan ja toimittaa tarvittaessa tieto eteenpäin verottajalle. (Sijoittajan vero-kokoelma 2012, 1-55.)

Sijoittajan on hyvä pitää mielessä, että jos kuluvan vuoden aikana on kertynyt myyntivoittoja, juoksee myyntivuotta seuraavan vuoden helmikuun 1. päivästä eteenpäin aina 0,5 % korko kertyneelle myyntivoitolle. Vuoden aikana juoksevasta korosta annetaan nykyverotuksessa anteeksi 20 €, joten n. 4000 € ja sen alle olevista myyntivoitoista

sijoittajan ei tarvitse maksaa mitään ennakoon ja näin ollen pieniä voittoja saaneet piensijoittajat voivat jättää koron huomioimatta. Jos voittoja kuitenkin kertyy selkeästi yli 4000 €, niin voit itse laskea, paljonko sinulle kertyy verovelkaa saaduista myyntivoitoista, ja maksaa seuraavan tammikuun aikana myyntivoitoista tulleet verot tai antaa 0,5 % koron juosta vuoden loppuun, joka sitten näkyy seuraavan vuoden veroilmoituksessa kulueränä. Jäännösveroon ja verojen maksamiseen ennakoon voi perehtyä syvemmin verottajan sivuilla www.vero.fi. (Sijoittajan vero-kokoelma 2012, 6.)

9.1 Myyntivoiton tai -tappion laskeminen

Myyntivoitot tai -tappiot kuuluvat veroilmoituksessa pääomatuloihin. Jokainen vuoden aikana käyty arvopaperikaupan voitto lasketaan erikseen. Voitosta vähennetään aina hankintakulut ja hankintahinta ja jäljelle jäänyt osuus on myyntivoittoa tai -tappiota. (Sijoittajan vero-kokoelma 2012, 1-55.)

Myyntivoiton erotus myyntitappioista ja kuluista jäljelle jäänyt osuus on netollinen myyntivoiton verotusarvo, joka on Suomessa tällä hetkellä 30 %. Jos myyntivoittoja kertyy yli 50 000 €, niin myyntivoiton veroprosentti nousee 32 prosenttiin sen ylittävältä osalta. Kuitenkin sijoittaja voi voiton määrästä riippumatta myydä arvopapereita ja muuta omaisuutta yhteensä 1000 eurolla verottomasti vuoden aikana. Tätä piensijoittaja voi hyvin hyödyntää esimerkiksi halutessaan muuttaa vähäisessä määrin sijoitussalkkunsu sisältöä hajauttamalla muutokset eri vuosille niin, että myydyn omaisuuden kauppahinta ei ylitä 1000 euroa vuodessa. (Sijoittajan vero-kokoelma 2012, s. 1-55.)

Esimerkki 5. Alle 1000 € myynnit.

Sakari Sijoittajalla on saanut lahjaksi vuoden 2012 tammikuussa 1500 eurolla osakkeita, jotka hän haluaa myydä pois nyt saman vuoden lokakuussa, koska osakkeiden arvo on noussut kiitettävästi. Koska Sakarilla ei ole muuta myytävää omaisuutta, niin Sakari päättää myydä osakkeitaan 800 eurolla lokakuussa ja loput osakkeet vasta seuraavan vuoden tammikuussa, jolloin molempien vuosien myynti summa jää alle 1000 euron, eikä Sakarin tarvitse maksaa myyntivoitoistaan lainkaan veroa. Jos Sakari kuitenkin myy arvoltaan yli 1000 eurolla omistuksiaan, joutuu hän maksamaan koko summasta veron normaalisti.

9.2 Piensijoittajan verosuunnittelu

Verotus on alati muuttuva aihe ja siihen tehdään tarkennuksia ja muutoksia joltain osilta melkein joka vuosi. Isoimmista muutoksista ilmoitetaan median kautta, mutta pienemmistä seikoista sijoittajan täytyy olla itse perillä. Verotuksessa on paljon hyviä nyrkkisääntöjä, mutta loppujen lopuksi tietyissä tilanteissa joudutaan turvautumaan siihen, miten lakia voi tulkita. Verotuksen merkitys sijoituspäätöksissä on kuitenkin pitää pienenä, sillä verotettavan tulon nollaaminen lunastamalla tappioita ei välttämättä ole usein kannattavaa. Verosuunnittelun tarkoitus on tapa pitää omat veromenot mahdollisimman pieninä. Verosuunnittelussa kannattaa kuitenkin pitää mielessä, että veronkierto on laitonta toimintaa. Veronkierrolla tarkoitetaan toimintaa tai keinotekoisia järjestelyjä, jotta veroja jouduttaisiin maksamaan mahdollisimman vähän. Yrityksien verosuunnittelussa verosuunnittelun ja veronkierron välillä on välillä häilyvä, mutta piensijoittajan kannattaa pitäytyä puhtaasti etäällä harmaasta alueesta ja mieluummin maksaa liikaa kuin liian vähän. Parasta kuitenkin olisi sinun ja verottajan kannalta, että verot maksetaan oikein ja ajallaan. Jos verosuunnittelu ei omin avuin onnistu, niin kannattaa mahdollisesti kääntyä ammattilaisen puoleen, mutta tämä on luultavasti tarpeetonta, jos jaksaa vain paneutua aiheeseen itse. (Sijoittajan vero-kokoelma 2013, 43.)

Kauppoja ajoittaessa on hyvä miettiä, onko verotus esimerkiksi muuttumassa, eli onko kannattavampaa lunastaa voitot tänä vai ensi vuonna. Myös kannattaa harkita, kannataisiko ehkä osa tappiollisista sijoituksista lunastaa samalla, mutta tämä jää pitkälti sijoittajan oman harkinnan varaan. Tiliotteet ja muut raportit, josta käy ilmi sijoitusten myynti- ja ostohinnat, ja myös mahdolliset muut tapahtumat. Näitä on hyvä säilyttää myös itsensä vuoksi: jos myöhemmin käy ilmi, että onkin maksanut liikaa veroja, niin verotusta voi myös oikaista jälkikäteen, ja sitä varten on hyvä pitää erilaiset raportit tallessa. (Sijoittajan vero-kokoelma 2013, 44.)

Sijoittaja voi myös käyttää esimerkiksi osingonjakoa hyväkseen verotuksessa. Mymälä sijoitukset heti osingon irtoamisen jälkeen, jolloin kurssi yleensä tipahtaa keskimäärin noin osingon verran. Saadakseen mahdollisimman korkean hankintahinnan voi olla kannattavaa ostaa juuri ennen osingon irtoamista, jotta sijoittaja saa mahdollisimman korkean hankintahinnan. (Sijoittajan vero-kokoelma 2013, 45.)

Sijoituksia lahjoittaessa esimerkiksi puolisolle tai sukulaisille on hyvä olla perillä myös lahjaverosta. Suomessa tällä hetkellä alta 4000 euron lahjoitukset ovat verovapaita

kolmen vuoden sykleissä. Verovapautta koskevassa säännössä saman lahjoittajan antamat lahjat samalle lahjansaajalle lasketaan yhteen. Jos sijoittaja haluaa välttää lahjaveron kokonaan, täytyy lahjoitusten välillä samalta henkilöltä samalle henkilölle olla vähintään 3 vuotta, ja kolmen vuoden määräaika lasketaan todellisten päivämäärien mukaan. Lahjan saajan kannattaa myös pitää saamansa omistusosuudet vähintään vuosi, koska lahjan saanut saa vuoden jälkeen vähentää lahjaverotuksen perusteella olleen lahjaverotusarvon. (Sijoittajan vero-kokoelma 2013, 29 ja 45.)

Verotuksessa on kuitenkin paljon erilaisia poikkeuksia ja hankintahinnankaan ei tarvitse olla oikea hankintahinta vaan käyttää hankintameno-olettamaa. Hankintameno-olettamasta hyöttyä kuitenkin vasta, kun voitot kasvavat merkittäviksi tai omistusaika sijoitukselle ylittää 10 vuotta, joten hankintameno-olettamaa ei tarkastella tässä kokoelmassa. Lisätietoa verotuksesta saa pörssisäätiön julkaisemasta Sijoittajan Vero-kokoelma, josta painetaan uusiversio vuosittain. Myös verottajan Internet-sivusto tarjoaa paljon lisätietoa.

10 Korrektisuus ja oma strategia

Sijoittaja voi joutua monesti tilanteisiin, jossa uteliaat ihmiset haluavat keskustella ja jakaa ajatuksiaan sijoittamisesta. Näissä on hyvä pitää mielessä tiettyjä peli sääntöjä, jotta keskustelu pysyy rakentavana eikä loukkaa ketään. Tämä johtuu siitä, että raha ja omaisuus on monille arka aihe, hieman kuten esimerkiksi politiikkaa voi pitää arkana aiheena. Myöskään kaikkia omia ideoita ja salaisuuksia ei kannata paljastaa jokaiselle uteliaalle sielulle.

10.1 Korrektinen käyttäytyminen

Sijoitettava varallisuus vaihtelee ihmisten ja instituutioiden välillä suuresti, ja sijoittamista aloittavana melkein väistämättä segmentoituu piensijoittajiin, jotka pelaavat suurpeleihin ja institutionaalsiin sijoittajiin nähden merkityksettömillä summilla. Tämän ei pidä kuitenkaan antaa lannistaa, vaan voitto kannattaa usein ajatella prosentteina ja pyrkiä tekemään prosentteina mahdollisimman kannattavaa tuottoa.

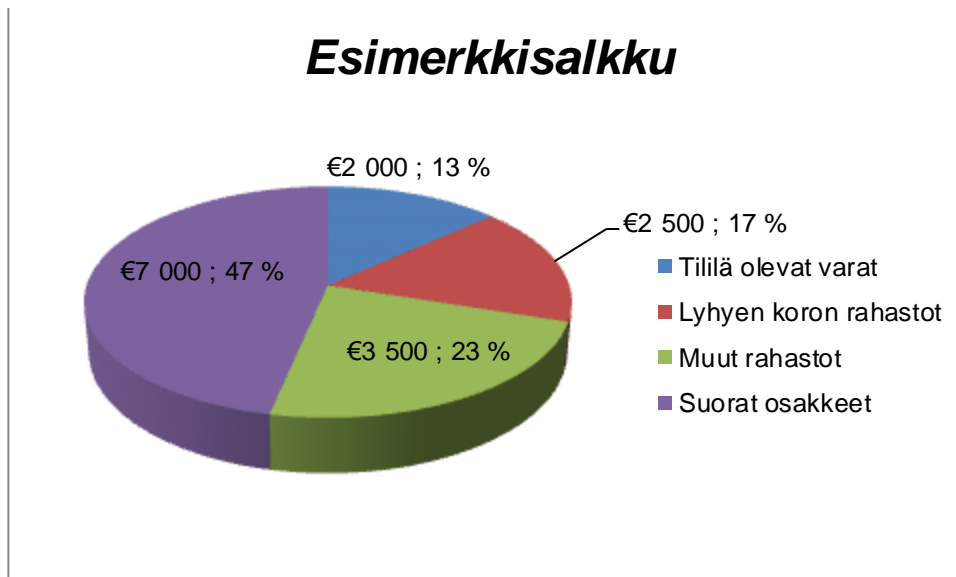
Prosentista puhuminen ja ajattelu tekevät myös sijoittamisen kulujen mittaamisesta ja vertailemisesta helpompaa. Monilla saattaa olla lähipiirissään muitakin sijoittamisesta kiinnostuneita, mutta puhumalla tuotoista voi olla korrektimpaa puhua prosentuaalisista tuotoista, joista saa paremman kuvan onnistumista ja tappioista, eikä tarvitse paljastaa keskustelukumppaneille omaa varallisuuttaan tai siitä minkälaisia määriä on sijoittanut. Jos tuotoista haluaa keskustella, niin tämä kannattaa tehdä korrektisti ja koettaa välttää turhaa leveilyä, sillä joskus voi tulla myös ns. *takkiin* ja sijoitukset mennä pahasti pieleen. Tuolloin voi olla ikävämpi kertoa sijoituskumppanille, kuinka sijoitukset ovat edenneet, ja aikaisempi tuotoilla leveily voi äkkiä tuntua ylimieliseltä. Tuotoista puhuessaan on myös hyvä muistaa, että tappiot ovat tappioita vasta, kun sijoitettu omaisuus on realisoitu, ja sama pätee myös voittoihin. Realisoinnilla tarkoitetaan sijoitusomistuksistaan luopumista ja voittojen ja tappioiden vastaanottamista.

10.2 Oma sijoitusstrategia

Ajan kuluessa omat taidot ja sijoitusstrategia voivat olla sellaisia, jotka ovat muotoutuneet kovalla työllä ja vaivalla. Tästä syystä omaa strategiaansa ei välttämättä kannata paljastaa kaikille utelijoille, ainakaan ilman korvausta. Tämä pätee erityisesti, kun puhutaan suorista osakkeiden ostoista, jolloin ostopäätöksillä on suuri merkitys tuotonkantalta. Osakesalkun strategia on hyvä ajatella kuin vaalisalaisuutta: sitä ei ole tarvetta kertoa kenellekään, jos ei itse välttämättä halua. Myös sijoitusneuvoja antaessaan tulee varoa, sillä sijoitusneuvoja on aina helppo antaa, mutta ennen neuvojen antamista tulee miettiä, toimisiko itse omien neuvojensa mukaisesti, jos joutuisi neuvon antohetkellä sijoittamaan. Saman kysymyksen kanssa painivat myös analyytikot. Analyytikot ovat innokkaasti antamassa sijoitusneuvoja, mutta kun niitä pitäisi itse noudattaa, niin saattaa varmuus omasta näkemyksestä horjua useammallakin ammattilaisella.

Sijoitusvaihtoehtoja miettiessä ei tarvitse segmentoitua käyttämään vain yhden tyyppiä rahastoja, vaan niitä voi ja kannattaa yhdistellä vapaasti. Sijoittajan kannattaa tarkastella koko varallisuuttaan sijoitussalkkuna. Oma varallisuus koostuu yleensä käteisestä tai tilillä olevista varoista, arvopapereista tai suorista osakkeista ja lisäksi joskus myös omistus- tai sijoitusasunnosta. Oma- ja sijoitusasunto tulisi myös hahmottaa mukaan omaan varallisuuteen. Sijoittajan voi kuitenkin hyvä pitää tilillä pientä puskuria päivittäisiin menoihin ja yllättävien menojen varalle.

Esimerkki 6. Sakari Sijoittajalle on kertynyt nuoruuden säästöistä ja vanhemmilta saaduista lahjoituksista ylimääräistä varallisuutta yhteensä 15 000 €. Sakarilla ei ole suuria hankintoja mielessä ja hän on luonteeltaan valmis ottamaan riskiä ja on kiinnostunut omatoimisesta sijoittamisesta. Sakari on kiinnostunut markkinoista ja seuraa niitä lähes päivittäin ja on kiinnostunut osakesijoittamisesta. Hän on juuri aloittanut opiskelemaan maisteriksi ja arvioi, että tarvitsee koko omaisuutensa aikaisintaan 5 vuoden päästä oman asunnon hankintaan opintojen päätyttyä. Sakari päättää sijoittaa rahat seuraavalla tavalla:

Kuvio 8. Sakari Sijoittajan esimerkkisalkku piirakkakaaviona.

Taulukko 1. Sakari Sijoittajan esimerkkisalkku numeerisessa muodossa.

Esimerkkisalkku	Omaisuus	%-osuus
Tilillä olevat varat	2 000 €	13,3 %
Lyhyen koron rahastot	2 500 €	16,7 %
Muut rahastot	3 500 €	23,3 %
Suorat osakkeet	7 000 €	46,7 %
Yhteensä	15 000 €	100,0 %

Sakari sijoittaa 7000 € Helsingin pörssin osakkeisiin hajauttaen eri osakkeisiin, joiden hän uskoo kasvavan ainakin pitkällä aikavälillä, eikä Sakari usko varoille olevan käyttöä ainakaan noin 5 vuoteen. Sakari haluaa hajauttaa riskiä ja sijoitti siksi 3 500 € pitkän

koron rahastoihin ja osakerahastoihin hajauttaakseen sijoituksiaan. Elämä on kuitenkin joskus arvaamatonta, ja Sakari päättää jättää tileille käyttöön 2000 € elämiseen ja yllättävien pienien menojen varalle. Sakari myös sijoittaa 2 500 € lyhyen koron rahastoihin hätäpuskuriksi, jonka hän voi tarvittaessa lunastaa, jos yllättäviä menoja ilmenee. Sakari ostaa lyhyen koron rahastoja myös siksi, että hän pelkää markkinasuhdanteiden muuttumista ja uskoo, että laskusuhdanteessa pääasiassa valtion obligaatioihin sijoitettava lyhyen koron rahasto säilyttävän paremmin arvonsa.

Sakari Sijoittajan salkku on vain esimerkki siitä, miten varansa voi sijoittaa. Jokaisella on oma tyyliä sijoittaa, eikä oikeaa tyyliä ole. Tärkeää on, että tuntee ja tekee sellaisia sijoitusliikkeitä, jotka tuntuvat luontevilta itselleen. Elämän tilanteet voivat muuttua, joskus äkkiäkin, ja elämää voi olla vaikea suunnitella pitkälle etukäteen. Syitä joiden takia ei lähde mukaan sijoittamiseen, löytyy runsaasti enemmän kuin syistä miksi aloitaisi sijoittamisen. Sijoittaminen kuitenkin vaatii rohkeutta ja itseään niskasta kiinni ottamista ja uskallusta ottaa ensiaskel. Sijoitetut rahat eivät katoa käden ulottumattomiin pitkäksi aikaan, ja sijoitetut varat saa tarvittaessa tyypillisesti lunastettua milloin vain, ja rahat saa muutamassa pankkipäivässä takaisin tilille.

11 Muita sijoitusvaihtoehtoja ja -ratkaisuja

Sijoittamisessa ei kannata turhaan hätäillä, sillä markkinat odottavat sinua myös seuraavana päivänä. Vanhan sanonnan mukaan kysyvä ei eksy, ja tämä pätee hyvin myös sijoittamisessa. Sijoittaessasi varasi pankin kautta, voit hyvin olla yhteydessä omaan pankkiisi ja ehdottaa tapaamista. Pankkien asiakkaiden rahastosäästäminen pankkien omiin rahastoihin on pankeille kannattavaa liiketoimintaa, ja pankit todennäköisesti auttavat mieluusti sijoittamiseen liittyvissä kysymyksissä ja esimerkiksi rahastosäästämisen aloittamisen kanssa. Kuitenkin piensijoittajan on hyvä tietää, että pankit pyrkivät ohjaamaan sijoittamisesta mahdollisimman itsenäistä ja sijoittaminen ohjataan verkko-pankkeihin, jolloin asiakas työllistää pankkihenkilöitä mahdollisimman vähän. Pankkien tehtäviin ei kuitenkaan kuulu olla asiakkaittensa palvelukeskuksia kaikissa sijoittamiseen liittyvissä kysymyksissä, vaan oma aktiivisuus on tärkeää.

11.1 Neuvojen hankkiminen

Pankkitapaamisessa on kuitenkin hyvä olla mahdollisimman hyvin valmistautunut etukäteen. Mitä paremmin tiedät omat tarpeesi ja hallitset perusasiat, sitä paremmin ehditte syventyä sijoituskeskustelussa olennaiseen. Pankeilla saattaa olla myös omia ideoita sijoittamiseesi liittyen, ja niitä kannattaa kuunnella avoimin mielin oman kiinnostuksen puitteissa. Osa pankin tarjoamista tuotteista saattaa soveltua sinulle paremmin, kuin aiemmin ajattelemasi sijoitusvaihtoehdot. Tapaamisissa on kuitenkin hyvä pitää mielessä, että sijoitusten onnistuminen on myös pankin intresseissä, sillä sijoituksiinsa hyvin menestynyt asiakas on todennäköisesti tyytyväinen asiakas, eikä todennäköisesti siirrä asiakkuuttaan yhtä helposti muualle.

Pankeilla on verkkosivustoillaan normaalisti mahdollisuus täyttää sijoittajaprofiili tai muulla nimikkeellä kulkeva lähtötason selvitys sen hetkisestä asiakkaan sijoittamiseen liittyvistä suunnitelmista, tiedoista ja taidoista. Profiilin täyttäminen etukäteen todennäköisesti selventää sinulle ja pankille nykytilanteen ja myös nopeuttaa neuvotteluja, sillä pankkihenkilöllä on todennäköisesti ollut mahdollisuus perehtyä siihen ennen neuvottelua.

11.2 Sijoituspalveluita

Pankit voivat tarjota sijoittajalle paljon erilaisia palveluita, joiden olemassaolosta osa asiakkaista ei ole usein edes tietoisia. Erikoisimmille palveluille ja sijoitusratkaisuille on tyypillistä, että niistä peritään enemmän palkkioita. Tämä johtuu siitä, että monimutkaisten sijoitustuotteiden tarjoaminen ja myyminen vie enemmän resursseja yritykseltä ja vaatii usein laajempaa tietotaitoa.

Sijoittajan kannattaa kuunnella ja punnita ovatko pankkien tai rahoituslaitosten lisäpalvelut tai erikoisemmat sijoitustuotteet niistä perittyjen maksujen arvoisia. Tyypillisiä vaihtoehtoja rahasto- ja osakesijoittamiselle ovat muun muassa varainhoitopalvelut, strukturoidut sijoitukset ja sijoitusvakuutukset.

11.2.1 Varainhoito

Varainhoidoissa sijoittaja voi halutessaan luovuttaa varansa pankkien tai rahoituslaitosten varainhoitoon, jossa ammattilaiset sijoittajat ja hoitavat varojasi parhaan ammattitaitonsa puitteissa korvausta vastaan. Varainhoidossa on kuitenkin tyypillistä, että varainhoito voi vain pyöriä tilanteessa, jossa sijoitettava summa on merkittävä. Varainhoitoon mukaan pääsemiseksi joutuu sijoittamaan tyypillisesti kymmeniätuhansia euroja. Esimerkiksi Handelsbanken tarjoaa VIP-varainhoitoa alkaen 20 000 eurosta ylöspäin (VIP – Varainhoitopalvelu 2013). OP tarjoaa sijoituspalveluaan 25 000 eurosta alkaen (OP-sijoituspalvelu 2013). Tämä johtuu siitä, että varainhoidosta peritään, suhteessa muihin sijoitusvaihtoehtoihin, varsin mittavasti hoitopalkkioita. Tästä syystä pienillä sijoitussummilla ei ole mielekästä lähteä mukaan varainhoitopalveluihin, sillä kulujen osuus muodostuisi kohtuuttomaksi. Varainhoitopalvelut kuitenkin vapauttavat sijoittajan itse seuraamasta tai tekemästä sijoituspäätöksiä, joka puolestaan vapauttaa sijoittajan käyttämään aikansa muulla tavalla. Varainhoito voi olla myös hyvä jatke muulle sijoittamiselle hajauttamalla omaan toimintaan liittyvää riskiä siirtämällä osan varoista varainhoidon piiriin.

Maailman markkinatalous on kuitenkin kehittynyt niin laajamittaiseksi, että sijoittajan voi olla vaikea kilpailla varainhoitopalveluita vastaan, sillä kaiken tiedon käsittely omin voimin vaatii paljon resursseja. Pankkien ja rahoituslaitosten käytettävissä on tyypillisesti kymmenien tuhansien eurojen ohjelmistoja, liuta alansa ammattilaisia analysoimassa markkinoille tulevaa informaatiota ja liuta erilaisia tukiyksiköitä päätöksen teon tukena. Tästä syystä varainhoito voi olla loistava vaihtoehto monille piensijoittajille, joiden omat intressit eivät ole oman sijoittamisen aktiivisessa hoidossa, vaan aika halutaan käyttää muulla tavoin.

11.2.2 Sijoitusvakuutus

Sijoitusvakuutukset ovat ns. vakuutuskuoria, johon asiakkaan sijoitukset sidotaan. Tyypillisesti sijoittamiseen satsanneet pankit ja rahoituslaitokset tarjoavat tällaisia palveluita asiakkailleen, tietenkin korvausta vastaan. Etuina vakuutuksissa voi olla esimerkiksi, että sijoittaja voi vaihtaa varojaan sijoituksesta toiseen (tyypillisesti rahastojen välillä), ilman veroseuraamuksia ja yleensä myös ilman merkintä- ja lunastuspalkkioita. Tämä on äärimmäisen hyvä vaihtoehto aktiiviselle kaupan sijoittajalle, joka muokkaa salkku-

aan usein, eikä halua maksaa voitoista luovutusvoittoveroa tai lunastus- ja merkintä-palkkiota. (OP-Sijoitusvakuutus 2013; Handelsbanken Säästä ja sijoita veroedin 2013; Sijoittajan vero-kokoelma 2013, 17.)

Toisena etuutena vakuutuksissa voi olla esimerkiksi, että alkupääoma on nostettavissa ilman veroseuraamuksia. Tämä tarkoittaa sitä että sijoittaja voi nostaa sijoittamansa 10 000 € pois vakuutuskuoresta ja jättää vain kertyneen voiton kasvamaan kuoren sisälle. Näin veron maksua pystytään siirtämään vasta siihen hetkeen kun koko kertynyt summa päätetään lunastaa. Sijoitusvakuutuksessa on myös verotuksellisia perintöetuja liitettynä. (OP-Sijoitusvakuutus 2013; Handelsbanken Säästä ja sijoita veroedin 2013; Sijoittajan vero-kokoelma 2013, 17.)

11.2.3 Strukturoidut sijoitustuotteet

Strukturoidut ovat monimutkaisempia sijoitustuotteita, jotka on tähdätty tietyille kohde-ryhmälle. Strukturoitujen sijoitusten kohderyhmänä ovat turvallisuushakuiset sijoittajat, salkkunsaa riskiä tasapainottavat sijoittajat tai lisätuottoja hakevat sijoittajat. Yhteistä näillä strukturoiduille sijoituksille on, että ne tavallisesti seuraavat tietyn kohde-etuuden (tyypillisesti tietyn indeksin) kehitystä ja niiden tappio mahdollisuus voi olla rajattu tiettyyn pisteeseen, esimerkiksi 10 prosenttiin. Strukturoituja sijoituksissa käytetään ns. johdannaisia, jotka ovat monimutkaisempia sijoituskaupan käynnin välineitä, jotka mahdollistavat tuoton myös laskusuhdanteissa. (Strukturoidut sijoitukset – OP 2013; Handelsbanken Strukturoidut sijoitukset.)

Johdannaiset suojaavat sijoituksen tietyksi periodiksi, joko osin tai kokonaan. Johdannaisia voidaan myös lisäriskin ja -tuottojen tavoitteluun. Vaikean rakenteen vuoksi näihin kannattaa perehtyä kuitenkin huolella ja mahdollisuuksien mukaan varata myös neuvottelu-aika oman pankkinsa kanssa ennen sijoittamista. (Strukturoidut sijoitukset – OP 2013; Handelsbanken Strukturoidut sijoitukset.)

12 Yhteenveto

Lukijan tulisi olla perustavasti perillä yleisimmistä sijoitusvaihtoehdoista ja ymmärtää perustavasti rahoituksen perusteita. Kokoelma on suuntaa antava eikä sitä pidä ajatella ajattomana tiedon lähteenä.

12.1 Muita tiedonlähteitä

Sijoittajan ei kannata perustaa mielipiteitään yhteen lähteeseen. Ei edes tähän kokoelmaan. Mielipiteitä on hyvä kuunnella mieluiten puolesta ja vastaan ja näin sijoittaja voi itse päätellä, mikä on oikeata ja luotettavaa tietoa. Hyväksi kokemiani tiedon lähteitä mediassa ovat mm. Taloussanomat.fi, Kauppalehti.fi (myös paperinen versio), arvopaperi.fi, joita itse luen tyypillisesti päivittäin. Kirjallisuudessa kannattaa tutustua julkaisija Henri Elon Löydä helmet – vältä Kuplat, kirja sijoittamisesta. Myös hyväksi ja luotettavaksi lähteeksi voin sanoa pörssisäätiön sivuston pörssisäätiö.fi, jonka sivuilta on löydettävissä sähköisesti mm. Pörssisäätiön julkaisema Osakekokoelma, Sijoitusrahastokokoelma, Sijoittajan vero-kokoelma ja Sijoittajan korko-kokoelma, joista saa paljon ajankohtaista tietoa.

Myös tunnettu ja arvostettu Morningstar.fi, joka toimii pankeista ja rahoituslaitoksista riippumattomana yhtiönä, joka tarjoaa objektiivista näkemystä markkinoiden tapahtumiin, tarjoaa hyvää tietoa useista eri sijoitusvaihtoehdoista. Morningstarin Star Rating, jolla sivusto arvostelee erilaisia rahastoja ja sijoituskohteita, perustana on matemaattinen laskutoimitus, jonka perustana on historiallinen arvonkehitys. Viiden tähden rahastoja voi olla samanaikaisesti vain 10 % kaikista Morningstarin noteeraamista rahastoista, eli huippurahastot ovat oikeasti huippuja, ainakin historialliselta kehitykseltään. (Morningstar.com, about us 2013; Puttonen & Repo, 139 - 149.)

Kuitenkin muitakin tiedonlähteitä on, ja jokainen etsii itselleen sopivimmat ja luottaa niihin parhaan oman näkemyksensä puitteissa. Oikeita ja vääriä paikkoja hakea tietoa on varmasti useita. Tämän kokoelman tarkoitus on antaa suuntaa ja vihjeitä siitä, mistä tietoa kannattaa lähteä etsimään.

12.2 Loppusanat

Sijoittajan kannattaa siis miettiä pitkään mitä tekee ja valmistautua siihen, että erinäisiä virheitä tulee tehtyä ja niistä opitaan. Sijoittajan ei kannata olettaa, että on seppä syntyessään ja pystyy jatkuvasti päihittämään markkinat. Kaikkea ei myöskään tarvitse tietää etukäteen vaan ajan kuluessa opitaan ja myöhemmin tullaan tekemään vähemmän virheitä ja parempia päätöksiä. Myös omissa sijoitusperiaatteissa ja -strategiassa pitäytyminen on äärimmäisen tärkeää. (Saario 1994, 13.) Myös Warren Buffett sanoi, että ainoat tavat joilla pitkäaikainen sijoittaja voi hävitä, ovat korkeat kustannukset (esim. liiallinen salkun muokkaaminen) tai sijoittajan yrittäessä olla markkinoita overlampi (Lampinen 2008.)

Tämä kokoelma tai sen kirjoittaja ei ota vastuuta tämän työn pohjalta tehdyistä tai tekemättä jätetyistä sijoituspäätöksistä tai muista sitoumuksista. Työ on tehty noudattaen äärimmäistä tarkkuutta, mikä ei kuitenkaan tarkoita, ettei virheitä voi esiintyä. Työ on myös aikaansa sidonnainen, ja työssä käytettyjen lähteiden ja niiden ajankohtaisuus ja oikeellisuus voivat muuttua.

13 Sanasto

(Sanaston lähteet: Sijoitusrahasto-kokoelma 2012, Sijoittajan korko-kokoelma 2013, Sijoittajan vero-kokoelma 2013, Osakekokoelma 2012 ja Elo 2009)

Absoluuttinen tuotto

Sanalla absoluuttinen tarkoitetaan ehdotonta, eli positiivista, tuottoa markkinatilanteesta riippumatta. Tähän pyritään hyvin aktiivisella sijoituspolitiikalla, jolla pyritään suojaamaan markkinariskiltä. Hedge fund -rahastot käyttävät rahojaan sijoittamalla myös monimutkaisiin sijoitusinstrumentteihin, kuten johdannaisiin.

Analyttikko

Tutkija, joka seuraa markkinoita ja eri yritysten toimintaa ja niiden kehitystä.

Arvo-osuustili

Sijoittajan tili, jolle kirjataan kaikki sijoittajan omistukset yhtiöstä ja arvo-osuudet. Nykyään välttämätön, jos haluaa itse sijoittaa pörssiosakkeisiin.

Arvopaperi

Kaupankohteena oleva asiakirja tai arvo-osuus, kuten esimerkiksi osake, sijoitusrahasto-osuus tai joukkovelkakirja.

Arvopaperisalkku

Yhtiön tai henkilön omistama arvopaperien kokonaisuus. Portfolio.

Benchmark-indeksi

Synonyymi sanalle vertailuindeksi. Indeks, johon esimerkiksi rahaston kehitystä verrataan.

Beta-luku

Beta kuvaa osakkeen tai arvopaperin kurssin herkkyyttä indeksin muutoksille. Helsingin pörssissä beta kuvaa osakkeen herkkyyttä OMX Helsinki CAP -indeksin kehitykseen.

Duraatio

Duraatio on rahasto-osuuksien tai joukkovelkakirjalainojen hinta- ja tuottoriskin mittari. Duraatio kuvaa sitä, missä ajassa pääoma ja sen korot maksetaan takaisin keskimää-

rin. Duraatio kuvaa myös velkakirjan tai rahasto-osuuden herkkyyttä korkomuutoksille. Mitä suurempi duraatio, sen isompi riski. Tilanteessa, jossa duraatio on esimerkiksi 2, niin rahasto-osuuden hinta muuttuisi 4 %, jos korkotuotto muuttuisi 2 %.

Emissio

Arvopaperin liikkeellelasku, kuten esimerkiksi osakeanti, missä osakeyhtiö tarjoaa ostettavaksi osakkeitaan, esimerkiksi pörssissä, tiettyyn hintaan.

Euribor-korot

Euroalueen päivittäin julkaistavat viitekorot. Korkeus, jolla pankit suostuvat lainaamaan vakuudettomasti toisille pankeille varoja euroalueella (ns. rahan hinta).

Hedge fund

Hedge fund on englanninkielinen ilmaisu, jolla tarkoitetaan markkinariskeiltä suojautuvaa rahastoa, joka pyrkii absoluuttiseen tuottoon. Hedge fundit voivat sijoittaa myös pörssinoteerattomiin osakkeisiin ja ovat ehkä riskisempiä rahastoja kuin julkisen kaupankäynnin kohteena olevat pörssiosakkeet. Hedge Fund -rahastot pyrkivät kuitenkin vakaaseen tuottoon ja Suomessa ne on tavallisesti luokiteltu erikoisen luonteensa takia erikseen.

Inflaatio

Rahan arvon heikkeneminen, yleinen hintatason nousu.

Juoksuaika

Kertoo missä ajassa laina erääntyy maksettavaksi, ks. *Maturiteetti*.

Kotiuttaminen

Tuottojen keräämistä turvaan. Kotiuttamista voi tehdä myymällä voitollisia omistuksiaan tai saamalla osinkoja. Voittojen kotiuttamisessa sijoittajan tulee maksaa voitoistaan vero.

Kurssimuutos

Kurssin muutoksista viljellään monenlaisia termejä, mutta kaikilla tarkoitetaan yleensä samaa asiaa: kurssin muutosta, eli sitä, kuinka arvopaperin markkina-arvo muuttuu. Kurssin muutosta voidaan kutsua mm. kurssiheilunnaksi, -vaihteluksi ja -muutokseksi.

Likvidi

Helposti rahaksi muutettava, esimerkiksi suurien yhtiöiden pörssiosakkeita voidaan pitää likvideinä sijoituskohteina, koska niillä käydään paljon kauppaa.

Likviditeetti

Likviditeetti tarkoittaa mahdollisuutta tehdä kauppaa sijoittajana ilman, että kauppa vaikuttaa kohteena olevan arvopaperin tai muun vastaavan omaisuuden hintaan. Esimerkiksi jos osakkeen likviditeetti on matala vähäisen kaupan takia, niin osakkeesta on vaikea päästä eroon haluamallaan hinnalla.

Lunastuspalkkio

Rahastoa lunastettaessa (myytäessä) rahastoyhtiön (esimerkiksi pankin) perimä palkkio.

Luovutusvoitto

Myyntihinnan ja ostohinnan välinen erotus. Verotettavaa arvoa laskettaessa myyntihinnasta vähennetään myös mahdolliset kulut. Luovutusvoitto, ts. myyntivoitto.

Markkinahinta

Markkinoilla sen hetkinen arvopaperin, valuutan tai muun sijoituskohteen kurssi- tai käypä hinta.

Maturiteetti,

Kertoo jäljellä olevan ajan siihen, koska korkoinstrumentti erääntyy. Ks juoksuaika.

Merkintäpalkkio

Rahasto-osuuksien merkitsemistä, eli ostamisesta, veloitettava palkkio. Yleensä kiinteä summa tai prosenttimäärä sijoitettavasta summasta.

Markkinariski

Markkinoiden yleisen kurssikehityksen vaikutus tietyn osakkeen kurssiin. Tunnetaan myös nimellä systemaattinen riski.

OMX

OMX on yhtiö, joka omistaa Helsingin, Tukholman, Islannin ja Kööpenhaminan pörssit, joita kutsutaan Pohjoismaiseksi pörssiksi. Tämän lisäksi OMX omistaa Baltian maiden pörssit.

Prime-korko

Yksittäisten pankkien oma viitekorko, joka vaihtuu pankkien omilla hallinnollisilla päätöksillä. Asiakkaille on tyypillistä valita lainaa hakiessaan, joko pankkien oma Prime-korko- tai Euribor-korkosidottu lainankorko. Pankkien marginaali voi kuitenkin vaihdella näiden välillä. Prime-korkoon vaikuttavat mm. inflaatio, yleinen korkotaso ja yleiset talouden näkymät. (Prime-korko 2013.)

Rahan aika-arvo

Rahan aika-arvolla tarkoitetaan sitä, että rahalla on enemmän arvoa nykyhetkessä kuin tulevaisuudessa. Esimerkkinä jos ihmiselle tarjotaan 1000 € nyt tai vuoden päästä, niin rationaalinen ihminen ottaisi 1000 € heti. Rahalla on siis aika-arvoa (Rahalla on aika-arvoa 2013.)

Sharpen luku

Yksinkertaistettuna kertoo, kuinka paljon enemmän rahasto-osuus on tehnyt tuottoa verrattuna riskittömään talletukseen (yhtä volatiliteettiyksikköä kohti). Mitä suurempi Sharpen luku, sitä paremmin rahasto on tuottanut suhteessa riskiinsä.

Tuotto-osuus

Osuudenomistajille maksettu tuotto tuottosijoitusrahaston voitoista.

Valtion velkasitoumus

Valtion velkasitoumus on likvidi jälkimarkkinakelpoinen valtion liikkeelle laskema diskonttoarvopaperi. Valtio käyttää velkasitoumuksia rahanlähteenä, ja yritykset käyttävät niitä turvallisina sijoituskohteina.

Volatiliteetti

Arvopaperien tuottojen heilunta ja vaihtelu. Kuvaa arvonheilahteluun liittyvää riskiä.

Yleisindeksi

Tiettyjä osakemarkkinoita kuvaava indeksi.

Lähteet

10 sijoittajan tyypillistä harhaa, Morningstar 29.7.2013. Luettu: 30.7.2013
<http://www.morningstar.fi/fi/news/110448/10-sijoittajan-tyypillist%C3%A4-harhaa.aspx>.

Elo Henri 2007, Löydä helmet - vältä kuplat tie tuottavaan osakesijoittamiseen. Kustantaja Elo Henri, 8.painos.

Handelsbanken poistaa rahastojen merkintäpalkkiot 2013. Luettu: 6.5.2013.
<http://www.kauppalehti.fi/etusivu/handelsbanken+poistaa+rahastojen+merkintapalkkiot/201304411495>.

Handelsbanken Säästä ja Sijoita Veroedin 2013, luettu 12.8.2013.
http://www.handelsbanken.fi/shb/inet/istartfi.nsf/FrameSet?OpenView&iddef=&navid=10_Sijoittaminen&sa=/SHB/inet/ICentFi.nsf/Default/q05A0026C6367A64FC22571160042EC6B

Japanin pörssi romahti eniten yli kahteen vuoteen, 2011. Luettu: 10.7.2013.
<http://www.taloussanomat.fi/ulkomaat/2011/03/14/japanin-porssi-romahti-eniten-yli-kahteen-vuoteen/20113561/12>.

Juha-Pekka Kallunki, Minna Martikainen & Jaakko Niemelä. Ammattimainen Sijoittaminen Talentum media Oy 2008. 6. painos, 24 - 29

Kauppalehti ohjeet 2013, Luettu: 28.6.2013.
<http://www.kauppalehti.fi/5/i/porssi/porssikurssit/osake/ohjeet.jsp>.

Korjausliike vai juhlien loppu? 2013, Kristiina Hallman Kauppalehti. Luettu: 23.10.2013.
<http://www.kauppalehti.fi/etusivu/korjausliike+vai+juhlien+loppu/201305425045>.

Lampinen Antti, Näin Warren Buffett neuvoo sijoittajia, Taloussanomat 5.5.2008. Luettu: 13.8.2013.
<http://www.taloussanomat.fi/raha/2008/05/05/nain-warren-buffett-neuvoo-sijoittajia/200812350/139>.

Morningstar.fi. Kuvankaappaus Morningstar.fi sivustolta: Morningstar rahastoraportti, - Kuva OP-Euro A lyhyen koron rahastosta 2013. Kuva 1. Luettu 13.6.2013.

<http://www.morningstar.fi/fi/funds/snapshot/snapshot.aspx?id=F0GBR04KVH&tab=1>.

Morningstar.fi. Kuvankaappaus sivustolta Morningstar rahastoraportti, - Kuva OP-Yrityslaina Prima B Pitkän koron rahastosta. Kuva 2. Luettu 13.6.2013.

<http://www.morningstar.fi/fi/funds/snapshot/snapshot.aspx?id=F000000F3B&tab=1>.

Morningstar.fi. Kuvankaappaus sivustolta Morningstar rahastoraportti, - Kuva OP Rohkea A Kuva 3. Luettu: 8.7.2013.

<http://www.morningstar.fi/fi/funds/snapshot/snapshot.aspx?id=F0GBR04O8S&tab=1>.

Morningstar.fi. Kuvankaappaus sivustolta Morningstar rahastoraportti, - Kuva OP Rohkea A Kuva 4. Luettu: 8.7.2013.

<http://www.morningstar.fi/fi/funds/snapshot/snapshot.aspx?id=F0GBR04O8S&tab=3>.

Morningstar.com, about us 2013. Luettu 13.8.2013.

<http://corporate.morningstar.com/no/asp/subject.aspx?xmlfile=1630.xml>.

Mikä on rahasto-osuus? Nettilaki.com 2013. Luettu 27.6.2013.

<http://www.nettilaki.com/a/mik%C3%A4-on-rahasto-osuus>.

Nordnet kuunteli sijoittajia – poisti rahastojen merkintä- ja lunastuspalkkiot, Arvopaperi, 2013. Luettu: 3.6.2013.

<http://www.arvopaperi.fi/uutisarkisto/nordnet+kuunteli+sijoittajia++poisti+rahastojen+merkinta+ja+lunastuspalkkiot/a901041>.

Nuoret mukaan osakemarkkinoille. Kirjoittanut: Pörssisäätiön toimitusjohtaja.

Kauppalehti painettu versio: 29.7.2013, s 15 C.

OP – Määräaikainen tuottotili 2013. Luettu: 25.2.2013 (ei enää olemassa).

<https://www.op.fi/op/henkiloasiakkaat/tilit-ja-maksut/tuottoa-saastoillesi/maaraaikainen-tuottotili?id=15121&srcpl=3>.

OP-Sijoitusvakuutus 2013, Luettu: 12.8.2013.

<https://www.op.fi/media/liitteet?cid=151671410&srcpl=4>.

OP – Sijoituspalvelu 2013. Luettu: 24.7.2013.

<https://www.op.fi/op/henkiloasiakkaat/saastot-ja-sijoitukset/op-sijoituspalvelu?id=36920&srcpl=8>.

Osakekokoelma 2007. Pörssisäätiö. s1 - 39

Puttonen & Repo, Miten sijoitan rahastoihin 2007, 4., uudistettu painos. Sanoma Pro.

Prime-korko 2013. Luettu 28.6.2013.

<http://fi.wikipedia.org/wiki/Prime-korko>.

Polleit, Beware of Government Bonds, 2010. Luettu: 4.3.2013.

<http://mises.org/daily/4116>.

Pörssi.Taloussanomat. Poimittu: 26.9.2013.

http://porssi.taloussanomat.fi/indices/chart.html?ID_NOTATION=324913#tabs

Rahalla on aika-arvoa. Finanssivalvonta 2013. Luettu: 9.6.2013.

http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Finanssiasiakas/Tuotteita/Lainat/Asuntolainat/Lyhennys_tapa/Pages/Rahan_aika-arvo.aspx.

Rahastoyhtiöiden omistajaohjaus 2012. Luettu: 9.6.2013.

http://www.fkl.fi/materiaalipankki/ohjeet/Dokumentit/Rahastoyhtioiden_omistajaohjaus.pdf.

Seppo Saario 1994, 100 Ikihreää pörssivihjettä. Varesvuo Partners, Helsinki.

Sijoittajan sielunelämää 19.11.2012, Pörssisäätiö. Luettu: 12.2.2013.

<http://www.porssisaatio.fi/blog/2012/11/19/sijoittajan-sielunelamaa/>

Strukturoidut sijoitukset, indeksit & raaka-aineet, Handelsbanken 2013, luettu 12.8.2013.

<http://hcm.handelsbanken.fi/struktureradeprodukter-finland/Strukturoidut-sijoitukset/>.

Strukturoidut sijoitukset OP 2013, luettu 12.8.2013.

<https://www.pohjola.fi/pohjola?id=325250&srcpl=8>.

Sun Tzu, Wikiquote. Luettu 17.7.2013.

http://en.wikiquote.org/wiki/Sun_Tzu.

Suomen Pörssisäätiö 2012, Sijoitusrahasto-kokoelma 2012. Helsinki.

Suomen Pörssisäätiö 2012, Sijoittajan vero-kokoelma 2012. Helsinki.

Suomen Pörssisäätiö 2013, Sijoittajan vero-kokoelma 2013. Helsinki.

Talletussuojarahasto. Finanssivalvonta 2012. Luettu 18.9.2013.

<http://www.finanssivalvonta.fi/fi/finanssiasiakas/asiakkaansuoja/korvausrahastot/Talletussuojarahasto/Pages/Default.aspx#.UjnK7D-bEoY>.

Taloussanomat, Taloussanakirja: Euribor, 2013. Luettu 12.3.2013.

<http://www.taloussanomat.fi/porssi/sanakirja/?termi=euribor>.

The Top 17 investment quotes of all time. Investopedia 2013. Luettu: 28.6.2013.

<http://www.investopedia.com/financial-edge/0511/the-top-17-investing-quotes-of-all-time.aspx>.

"Verovapaita osinkoja ei enää makseta" - Taloussanomat 2013. Luettu: 11.4.2013

<http://www.taloussanomat.fi/yrittaja/2013/03/21/verovapaita-osinkoja-ei-enaamakseta/20134304/137>.

.

Valuuttakauppa, Valuuttariski on treidaajan ystävä, 2010, Luettu: 13.6.2013

<http://www.valuuttakauppa.fi/valuuttariski>.

VIP – Varainhoitopalvelu 2013. Handelsbanken. Luettu: 24.7.2013.

<http://www.handelsbanken.fi/vip>.

Ymmärrä hajautus laajasti – Morningstar 2013. Luettu: 24.7.2013

<http://www.morningstar.fi/fi/news/83627/ymm%C3%A4rr%C3%A4-hajautus-laajasti.aspx>.

Liite 1:

Lupa käyttää Osuuspankin julkisesti saatavilla olevaa materiaalia

Handelsbanken

Vantaa - Aviapolis

Hei Toni,

saat käyttää nettisivujemme **julkisesti** saatavaa materiaalia lähteenä opinnäytetyössäsi. Muistathan kuitenkin että täällä työssäsi saama ei-julkinen tieto kuuluu pankkisalaisuuden piiriin ja sitä et voi käyttää lähteenä.

ystävällisin terveisin
Camilla Sâgbom

Handelsbanken**Camilla Sâgbom**

Viestintäjohtaja

Handelsbanken

Aleksanterinkatu 11

00100 HELSINKI, Suomi

Puhelin: +358 10 444 2787

Matkapuhelin: +358 (0)40 540 8450

Faksi: +358 10 444 2299

camilla.sagbom@handelsbanken.fiwww.handelsbanken.fi

This e-mail may be confidential. If you have received it in error please note that you may not copy or use the contents or attachments in any way. Please destroy this entire message and notify the sender. E-mails are not secure and Handelsbanken cannot accept responsibility if they are intercepted, diverted or corrupted or contain viruses. Registered in Sweden No, 502 007 7862 Head office in Stockholm. Authorised by the Swedish Financial Supervisory Authority (Finansinspektionen) and authorised and subject to limited regulation by the Financial Services Authority. Details about the extent of our authorisation and regulation by the Financial Services Authority are available from us on request.

----- Forwarded by Camilla Sâgbom/CASA13/SHB on 12.08.2013 14:18 -----

Svenska Handelsbanken AB (julk)
Suomen sivukonttoritoiminta

Svenska Handelsbanken AB
Yhtiömuoto: julkinen pankkiosakeyhtiö (julk)
Hallituksen kotipaikka: Tukholma
Rekisteröity Ruotsin rahoitustarkastuksen
pitämässä pankkirekisterissä
Organisaationro 502007-7862

Svenska Handelsbanken AB (julk),
Suomen sivukonttoritoiminta
Y-tunnus 0861597-4

Osoite
Kauppakeskus Jumbo
Vantaanportinkatu 3
01510 Vantaa

Puhelin
010 444 3220
Faksi
010 444 3230

Sähköposti
aviapolis@handelsbanken.fi

Lupa käyttää Osuuspankin julkisesti saatavilla olevaa materiaalia

  Viestit Chat Puhelin Konttorit Ajanvaraus SAUNA-AHO TONI [Sulje](#)

Saapuneet viestit

- Kirjoita uusi viesti
- Lähetetyt viestit
- Pyydä yhteydenottoa
- Anna palautetta
- Lähetä tukipyyntö
- Tee valtakirja

Usein kysyttyä

Saapunut viesti

Lähetäjä:	KESKI-UUDENMAAN OSUUSPANKKI JÄRVENPÄÄN KONTTORI
Lähetetty:	20.08.2013
Otsikko:	Muut asiat

Hei Toni.
Pankin asiakkaille jakamat esitteet ja op.fi:ssä olevat tiedot ovat julkisia ja niitä voit käyttää materiaaleina opinnäytetyössäsi. Hyvää syksyä. Ystävällisin terveisin, Laura Tuurala

[« Takaisin](#) [Poista](#) [Vastaa](#)

© OP-Pohjola-ryhmä BIC: OKOYFIHH